

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023

ZAŁĄCZNIK

DO UCHWAŁY Nr XXIII/127/16
RADY POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO
z dnia 26.10.2016 r.

Przygotowano na zlecenie
Powiatu Włoszczowskiego przez
BC Consulting Bożena Cebula
ul. Działkowców 29
28-230 Połaniec
pod kierownictwem Rafała
Bodziocha
Włoszczowa, maj 2016 r.

Spis treści

1	Wykaz skrótów.....	3
2	Wstęp.....	4
3	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	5
4	Charakterystyka powiatu włoszczowskiego.....	6
4.1	Położenie administracyjne i geograficzne.....	6
4.2	Sytuacja demograficzna.....	7
4.3	Warunki hydrologiczne.....	7
4.4	Warunki geologiczne i hydrogeologiczne.....	9
4.5	Środowisko przyrodnicze powiatu.....	12
4.6	Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb.....	13
4.7	Sytuacja gospodarcza powiatu.....	13
5	Ocena stanu środowiska powiatu włoszczowskiego.....	16
5.1	Zasoby przyrodnicze.....	16
5.1.1	Formy ochrony przyrody.....	16
5.1.1.1	Rezerваты przyrody.....	16
5.1.1.2	Parki krajobrazowe.....	17
5.1.1.3	Obszary Chronionego Krajobrazu.....	19
5.1.1.4	Obszary Natura 2000.....	21
5.1.1.5	Pomniki przyrody.....	26
5.1.1.6	Użytki ekologiczne.....	31
5.2	Gospodarowanie wodami.....	36
5.3	Gospodarka wodno-ściekowa.....	43
5.4	Powietrze atmosferyczne.....	45
5.5	Powierzchnia ziemi i surowce mineralne.....	49
5.6	Różnorodność biologiczna.....	52
5.7	Gospodarka leśna.....	53
5.8	Hałas.....	56
5.9	Pola elektromagnetyczne.....	59
5.10	Gospodarka odpadami.....	62
5.11	Odnawialne źródła energii.....	68
5.12	Edukacja ekologiczna.....	69
6	Efekty realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska.....	76
7	Analiza SWOT.....	83
8	Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska.....	87

9	Obszary działań.....	88
9.1	Gospodarowanie wodami.....	88
9.2	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	89
9.3	Gleby.....	90
9.4	Zasoby geologiczne.....	91
9.5	Pola elektromagnetyczne.....	92
9.6	Gospodarka wodno – ściekowa.....	92
9.7	Ochrona klimatu i jakość powietrza.....	92
9.8	Zagrożenia hałasem.....	94
9.9	Zagrożenia poważnymi awariami.....	94
9.10	Zasoby przyrodnicze.....	95
10	Źródła finansowania Programu.....	105
11	Narzędzia i instrumenty osiągnięcia celów.....	106
11.1	Instrumenty prawno-administracyjne.....	106
11.2	Mechanizmy ekonomiczne.....	106
11.3	Mechanizmy finansowania ochrony środowiska	106
11.4	Kompetencje powiatu w zakresie ochrony środowiska.....	111
11.5.	Procedura opiniowania oraz konsultacji społecznych projektu Programu Ochrony Środowiska.....	135
12	Ustalenia Programu – plan działań na lata 2016 – 2019	140
13	Monitoring wdrażania Programu.....	212
14	Działania mające na celu minimalizację negatywnych oddziaływań Programu na środowisko.....	213
15	Źródła.....	218
16	Spis rysunków.....	219
17	Spis tabel.....	219

1 Wykaz skrótów

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

JCWPD – Jednolite Części Wód Podziemnych

KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami

PWŚK – Program Wodno – Środowiskowy Kraju

KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

ŚZMiUW – Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

MPZP – Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu

PCB – polichlorowane bifenyle, polichlorowane trifenyle, monometylotetrachlorodifenylometan, monometylodichlorodifenylometan, monometylodibromodifenylometan oraz mieszaniny zawierające jakąkolwiek z tych substancji w ilości powyżej 0,005% wagowo łącznie

POKA – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu

PK – Park Krajobrazowy

PM_{2,5} – Pył Zawieszony o średnicy aerodynamicznej ziaren mniejszej niż 2,5 µm

PM₁₀ - Pył zawieszony o średnicy aerodynamicznej ziaren mniejszej niż 10 µm

POŚ – Prawo Ochrony Środowiska

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

RDW - Ramowa Dyrektywa Wodna

RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych

ŚZDW – Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

OUG – Okręgowy Urząd Górniczy

2 Wstęp

Rozwój zrównoważony, czyli rozwój gospodarczy, który odbywa się jednocześnie z jak najmniejszym negatywnym wpływem na środowisko naturalne, to idea wyeksponowana w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz element wspólnej polityki Unii Europejskiej. Niniejszy dokument powstał celem zaplanowania kierunków działań, które będą sprzyjać co najmniej nie pogarszaniu stanu środowiska naturalnego powiatu włoszczowskiego.

Planowanie jest procesem ustalania celów i odpowiednich działań, niezbędnych by je osiągnąć, jest to projektowanie przyszłości, jakiej się oczekuje, oraz skutecznych środków jej organizacji. Planowanie to również przewidywanie warunków działania w ramach określonych granic czasowych, wyznaczanie celów i zadań oraz środków i sposobów ich najkorzystniejszej realizacji. Zaletami planowania są:

- zapewnienie konsekwentnego ukierunkowania działań,
- przewidywanie problemów przed ich wystąpieniem,
- dostarczenie większej ilości niezbędnych do działania informacji,
- pomoc w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących strategii działania.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023, zwany dalej Programem, został sporządzony zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2016 poz. 672 z późn. zm.). Obowiązek planowania zadań w dziedzinie ochrony środowiska jest obowiązkiem organu wykonawczego powiatu, co wynika z art. 17 ww. ustawy [2].

Na szczeblu krajowym strategię działania w zakresie ochrony środowiska kształtuje Strategia – Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r., przyjęta Uchwałą nr 58 Rady Ministrów (M.P.2014.469 z dnia 2014.06.16). Wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska sporządza się uwzględniając cele zawarte w strategii, zgodnie z uwarunkowaniami lokalnymi poszczególnych obszarów. Dzięki temu unijne cele i priorytety środowiskowe znajdują odzwierciedlenie w dokumentach sporządzanych na różnych szczeblach planowania krajowego.

Na podstawie aktualnego stanu środowiska naturalnego powiatu włoszczowskiego, a także uwarunkowań wynikających z nadrzędnych dokumentów programowych, wyznaczono cele, kierunki interwencji i wskazano do nich zadania, których wykonanie jest niezbędne, aby zachować, bądź poprawić stan środowiska, wypełnić zobowiązania unijne, a tym samym poprawić jakość życia mieszkańców powiatu włoszczowskiego [14].

Źródła informacji z których korzystano, zostały wyszczególnione w rozdziale 15. niniejszego Programu. Dodatkowo w tekście wprowadzono odnośniki do każdego ze źródeł, które umieszczono w nawiasach kwadratowych. W trakcie opracowywania niniejszego dokumentu starano się pozyskiwać dane zaktualizowane najpóźniej na koniec 2015 r., jednak nie zawsze było to możliwe i część danych pochodzi z okresów wcześniejszych.

3 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023 został opracowany dla poszczególnych komponentów środowiska powiatu, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach ochrony środowiska oraz wytycznymi Ministerstwa Środowiska do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Podczas sporządzenia niniejszego Programu opierano się na informacjach zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2023 oraz Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019.

W Programie sporządzono charakterystykę powiatu włoszczowskiego z podziałem na położenie administracyjne i geograficzne, sytuację demograficzną, warunki hydrologiczne, geologiczne i hydrogeologiczne, środowisko przyrodnicze, użytkowanie terenu i charakterystykę gleb oraz sytuację gospodarczą.

Ponadto w dokumencie dokonano oceny stanu środowiska na terenie powiatu, gdzie wyszczególniono następujące elementy: zasoby przyrodnicze (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000, pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne), wody, powietrze atmosferyczne, powierzchnię ziemi i surowce mineralne, różnorodność biologiczną, gospodarkę leśną, hałas, pola elektromagnetyczne, gospodarkę odpadami, a także prowadzoną na terenie powiatu edukację ekologiczną.

Po analizie stanu środowiska panującego na terenie powiatu włoszczowskiego sformułowano główne założenia, cele oraz kierunki interwencji, których wykonanie będzie miało na celu poprawę jakości wyszczególnionych komponentów środowiska przyrodniczego.

Zdecydowano, że nadrzędnym celem polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego będzie kontynuacja wcześniej wyznaczonego podstawowego celu, jakim jest kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego, zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju. Jako główne obszary realizacji celu nadrzędnego obrano działania w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (racjonalizacja użytkowania wody, zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji, zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, ochrona gleb, ochrona zasobów kopalin) oraz działania w zakresie poprawy jakości środowiska (gospodarowanie odpadami, stosunki wodne i jakość wód, jakość powietrza, hałas i promieniowanie, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, nadzwyczajne zagrożenia środowiska oraz różnorodność biologiczna).

W niniejszym dokumencie opisano również narzędzia oraz instrumenty, które pomogą w określeniu sposobu postępowania podczas realizacji wyznaczonych celów, tak aby wdrażane rozwiązania były zgodne z zasadami polityki ekologicznej. Będą to instrumenty prawno-administracyjne, mechanizmy ekonomiczne oraz mechanizmy finansowania ochrony środowiska.

Kolejna część Programu zawiera podsumowanie ustaleń Programu w którym zawarto plan zadań z zakresu ochrony środowiska na lata 2016-2019 dla przedmiotowego powiatu.

Znalazły się w nim zagadnienia dotyczące poszczególnych zagadnień dla obranych celów z zakresu racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz z zakresu jakości środowiska.

Na końcu Programu zamieszczono informację na temat planowanego monitoringu wdrażania dokumentu w celu weryfikacji stopnia wykonania przyjętych zadań. Wprowadzenie systemu monitoringu umożliwi dokonanie oceny procesu realizacji celów lub wprowadzenie ewentualnej modyfikacji dokumentu.

4 Charakterystyka powiatu włoszczowskiego

4.1 Położenie administracyjne i geograficzne

Powiat włoszczowski położony jest w zachodniej, silnie zalesionej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 908 km². W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne [3].

Powiat włoszczowski graniczy z 6 innymi powiatami; są to:

- od północy — powiat konecki,
- od północnego-wschodu — powiat kielecki,
- od południa i południowego wschodu — powiat jędrzejowski,
- od zachodu — powiat zawierciański i częstochowski (województwo śląskie),
- od północnego-zachodu — powiat radomszczański (województwo łódzkie).

Zgodnie z podziałem regionalnym Polski (fizyczno-geograficznym) przeważająca część powiatu położona jest na obszarze makroregionu Wyżyna Przedborska (mezoregiony: Niecka Włoszczowska i Pasma Przedborsko-Małogoskie). Jedynie południowe obrzeża powiatu znajdują się w makroregionie Niecka Nidziańska (mezoregion Płaskowyż Jędrzejowski) [3].

Niecka Włoszczowska ma charakter nieckowatego obniżenia o płaskim dnie zbudowanego z osadów kredowych. Podłoże to jest przykryte utworami czwartorzędowymi — piaskami tworzącymi wydmy, pomiędzy którymi często występują obszary podmokłe. Jej środkową część przecina rozległa dolina rzeki Pilicy, stanowiąca główną oś przyrodniczo-krajobrazową mezoregionu. Większą część tego obszaru zajmują duże kompleksy leśne [3].

Północno-wschodnie obrzeżenie Niecki Włoszczowskiej stanowi Pasma Przedborsko-Małogoskie. Jest to pasmo wzniesień zbudowanych z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych. Ciągnie się na przestrzeni ok. 60 km od doliny Pilicy w okolicach Przedborza, przez Małogoszcz, aż do doliny Białej Nidy. Wysokość względna wzgórz wynosi 60–100 m, zaś bezwzględna do 351 m n.p.m. (wzgórze pod wsią Cieśle). Cechą charakterystyczną tego obszaru są liczne wyrobiska po eksploatacji surowców skalnych na potrzeby lokalne [3].

Część gminy Radków i Moskorzew położona jest na Płaskowyżu Jędrzejowskim. Granicę pomiędzy tym mezoregionem, a Niecką Włoszczowską tworzy Biała Nida. Płaskowyż ten to łagodnie sfałowana wyżyna zbudowana z margli kredowych na których zalegają utwory plejstocen – holocen [3].

4.2 Sytuacja demograficzna

Powiat włoszczowski zajmuje powierzchnię 908 km². w tabeli poniżej przedstawiono sytuację demograficzną panującą na terenie omawianego powiatu, opierając się na danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności gmin powiatu włoszczowskiego [4].

Lp.	Gmina	Powierzchnia [km ²]	Ludność		
			2013	2014	2015 (Stan w dniu 30 VI)
1.	Włoszczowa	255	20 008	19 901	19 844
2.	Kluczewsko	137	5 252	5 260	5 252
3.	Krasocin	192	10 819	10 768	10 730
4.	Moskorzew	73	2 755	2 760	2 752
5.	Radków	88	2 573	2 539	2 524
6.	Secemin	163	4 914	4 918	4 884
powiat włoszczowski ogółem		908	46321	46 146	45 986

Według zestawionych powyżej danych liczba ludności w powiecie wynosi 45 986 osób, co stanowi 4% ludności województwa świętokrzyskiego. Największą liczbę mieszkańców ma gmina Włoszczowa, która obejmuje miasto Włoszczowa, gdzie zamieszkuje 19 844 mieszkańców i jest to około 43,15 % ludności powiatu włoszczowskiego. Średnia gęstość zaludnienia dla powiatu włoszczowskiego wynosi 51 osób/km² i jest najniższa w województwie. Omawiane dane zostały celowo przedstawione dla następujących po sobie lat, aby zobrazować spadek liczby ludności na terenie powiatu, wynikający z notowanego od lat ujemnego przyrostu naturalnego. Względem informacji zawartej w poprzednim Programie Ochrony Środowiska, który zawierał dane ze stanem na dzień 31 grudnia 2010 r., liczba ludności powiatu włoszczowskiego zmniejszyła się o 948 mieszkańców [3] [11].

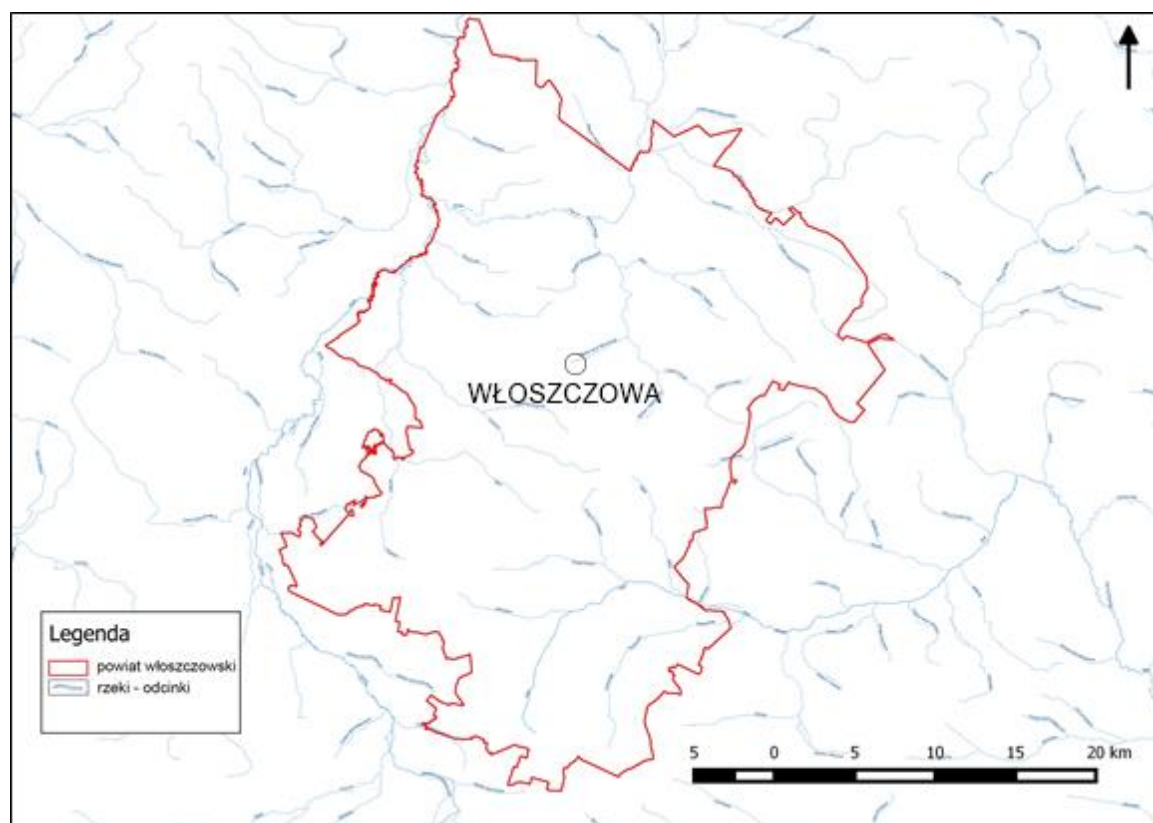
4.3 Warunki hydrologiczne

Powiat włoszczowski położony jest w najbardziej wysuniętej na zachód części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Charakteryzuje się średnimi sumami rocznych opadów na poziomie 650-700 mm. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy [3].

Rysunek 1. Zlewnie poziomu 3 w granicach powiatu włoszczowskiego [37].

Rysunek 2. Sieć rzeczna powiatu włoszczowskiego [37].

4.4 Warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Przeważająca część powiatu włoszczowskiego położona jest w szerokim obniżeniu zwanym Niecką Miechowską (Nidziańską), która stanowi duży fragment jednostki geologicznej jaką jest Niecka Szczecińsko-Łódzko-Miechowska. Pozostały obszar powiatu, który obejmuje wschodnie fragmenty gmin takich jak: Kluczewsko i Krasocin znajduje się w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Obydwie jednostki geologiczne znajdujące się na terenie powiatu włoszczowskiego zbudowane są z osadów mezozoicznych, głównie kredowych. Starsze, paleozoiczne utwory znane są jedynie z profili głębokich otworów wiertniczych. [3].

Najstarszymi utworami, niekiedy odstawianymi się na powierzchni, są: triasowe piaskowce, iłowce i mułowce. Utwory jurajskie reprezentowane są przez: zlepieńce, piaskowce, mułowce, żwiry, ily oraz bardzo zmienne litologicznie wapienie. Utworami, które dominują w budowie geologicznej powiatu są osady kredy o znacznej miąższości. Kreda wykształcona jest w postaci: piaskowców, łupków marglistych, wapieni, gez, margli i opok, czasem z krzemieniami i czertami. Z utworów jurajskich i kredowych zbudowane są pasma wzniesień, pagóry i garby wyraźnie zaznaczone w morfologii terenu, gdzie w wielu miejscach można obserwować wychodnie osadów na powierzchni. Najmłodsza era, kenozoiczna, reprezentowana jest głównie przez osady czwartorzędowe. Starsze, trzeciorzędowe utwory występują jedynie w formie niewielkich, nieregularnych płątów w gminach: Krasocin, Włoszczowa i Secemin. Utwory trzeciorzędowe to: ily, mułki, ziemia krzemionkowa i piaski żelaziste. Osady czwartorzędowe pokrywają znaczną powierzchnię powiatu. Reprezentowane są przez: piaski, żwiry, gliny zwałowe, ily oraz najmłodsze utwory tarasów zalewowych rzek: piaski, mady i występujące na rozległych połaciach, namuły torfiaste i torfy [3].

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (ily, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy [3].

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Powiat włoszczowski, zlokalizowany jest na obszarze występowania margli i opok kredy górnej. Warunki hydrogeologiczne są ustabilizowane i nie ma problemów z pozyskaniem wód podziemnych. Utwory węglanowe cechują się średnią wodonośnością, a wydajności studni sięgają to 100 m³/h [3].

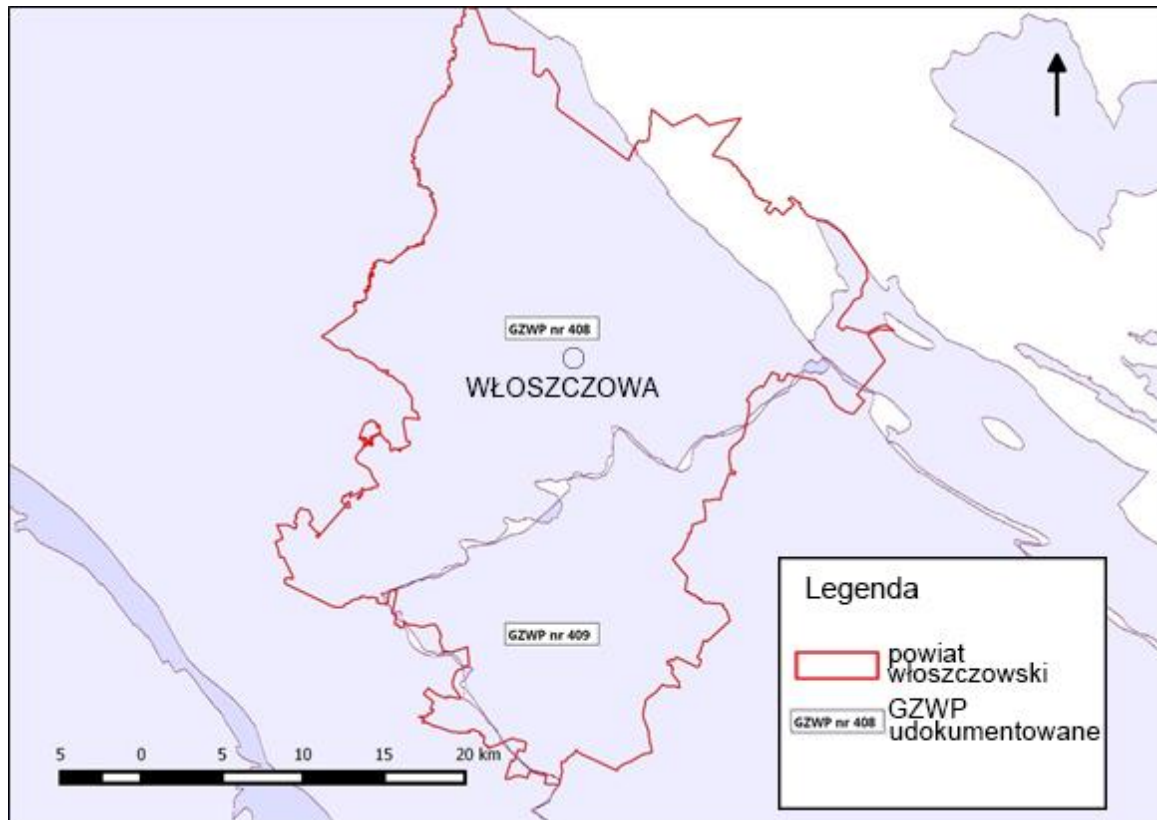
Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych [3].

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska (zbiornik górnokredowy, szczelinowy (margle, wapienie, opoki)).
- GZWP nr 416 — Małogoszcz (zbiornik górnourajski, szczelinowo-krasowy (wapienie, margle)).

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy Prawo ochrony środowiska [3].

Rysunek 3. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w granicach powiatu włoszczowskiego [37].

Ujęcia wód podziemnych zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 2. Wykaz ujęć wód podziemnych z terenu powiatu włoszczowskiego użytkowanych na podstawie pozwoleń wodnoprawnych wraz z poborem średniodobowym [8].

Lp.	Numer decyzji udzielającej pozwolenia wodnoprawnego	Miejscowość	Pobór średniodobowy [m ³]
▪	ROL.II.6223/17/03	Konieczno	310.3
▪	ROL.6341.31.2014.II	Świerków	220.0
▪	ROL.II.6223-4/07	Moskorzew	354.0
▪	ROL.6341.31.2015.II	Skorków	83.0
▪	ROL.II.6223-5/07	Radków	200.0
▪	ROS.IX.-6210/255/98	Bukowa	1201.0
▪	ROL.6341.30.2014.II	Dąbie	313.3
▪	ROL.6341.32.2014.II	Dąbrówka	185.0
▪	ROL.II.6223/24/04	Cieśle	235.4
▪	ROL.6341.31.2011.II	Włoszczowa (studnia SW-V)	1560.0
▪	ROL.6341.58.2013.II	Kuzki	43.3
▪	ROL.6341.10.2013.II	Ludynia	289.5
▪	ROL.6341.11.2013.II	Secemin	784.8
▪	ROL.6341.7.2013.II	Kuczków	327.5
▪	ROL.6341.25.2012.II	Bobrowniki	140.7
▪	ROL.6341.9.2012.II	Dobromierz	341.8
▪	ROL.6341.26.2011.II	Oleszno	155.0
▪	ROL.6341.25.2011.II	Mieczyn	589.0
▪	ROL.6341.30.2011.II	Włoszczowa	42.6
▪	ROL.6341.29.2011.II	Oleszno	1.0
▪	ROL.II.6223-10/10	Danków Duży	288.0
▪	ROL.II.6223-10/09	Kurzelów	346.6
▪	ROL.II.6223-17/07	Żeliszawiczki	300.0
▪	ROL.II.6223-16/07	Kozia Wieś	75.0
▪	ROL.II.6223-3/07	Kluczewsko	495.9
▪	ROL.II.6223/7/06 zmienione decyzją ROL.II.6223-11/10	Włoszczowa (Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska)	1670.0
▪	ROL.6341.8.2016.II	Żeliszawice	419.0
▪	ROL.II.6223/19/05	Włoszczowa (Zespół Opieki Zdrowotnej)	220.4
▪	ROL.II.6223/21/05	Zalesie	36.5
▪	ROL.II.6223/20/05	Danków Mały ¹	713.5
▪	ROL.II.6223-8/02	Kozia Wieś	210.5
▪	ROL.II.6223/1/04	Sułków	Brak danych ²
▪	ROL.6341.30.2015.II	Czostków	123.0
▪	ROL.II.6223-5/09	Gościencin	198.1
▪	ROL.6341.23.2011.II	Konieczno	100.0

¹ Wokół ujęcia ustanowiono strefę ochrony pośredniej (Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej w miejscowości Danków Mały - Dz. Urz. Woj. 2012 poz. 2428 z dnia 4 września 2012 r. z późn. zm.)

² Pobór godzinowy - 68 m³/h.

Lp.	Numer decyzji udzielającej pozwolenia wodnoprawnego	Miejscowość	Pobór średniodobowy [m ³]
▪	ROL.6341.23.2011.II	Konieczno	100.0
▪	ROL.II.6223-7/10	Moskorzew	4.0
▪	ROL.II.6223/26/04	Włoszczowa (STOLBUD)	415.0
▪	OSR.II-6811/44/2001	Włoszczowa (studnie ujęcia miejskiego: ul. Czarnieckiego SWI ul. Koniecpolska SWII, nr 1 os. Brożka 4 ul. Jędrzejowska) ³	3271.0

4.5 Środowisko przyrodnicze powiatu

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach — Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim [3].

Okręg Włoszczowsko-Jędrzejowski nie wykazuje cech swoistych i ma charakter przejściowy. Występują tutaj duże, w większości naturalne, kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych lasy łąkowe i olsy). Najcenniejsze przyrodniczo na tym obszarze są doliny Pilicy, Białej Nidy i Czarnej Włoszczowskiej z naturalnymi, silnie meandrującymi korytami rzecznyymi i towarzyszącymi im starorzeczami. Wzdłuż koryt ciągną się gęste zarośla wierzbowe, które przechodzą w podmokłe łąki o dużych walorach florystycznych. Bagna i torfowiska są najbardziej zagrożonym ekosystemem na tym obszarze. Ich powierzchnia systematycznie się kurczy w wyniku nieprzemyślanych, osuszających zabiegów melioracyjnych, które zaburzają stosunki wodne oraz w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych [3].

Równie cenny przyrodniczo jest największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Występujące lokalnie na tym obszarze murawy kserotermiczne mają charakter ekstrasjonalny (występują poza terenem swojego naturalnego zasięgu) i cechuje je bogactwo gatunków [3].

Okręg Chęciński obejmujący jedynie część gminy Krasocin charakteryzuje się występowaniem pasm wapiennych wzgórz. Na takim podłożu wykształciły się lasy mieszane i liściaste. Las mieszany tworzą dąb i sosna z domieszką lipy, jaworu, klonu pospolitego, grabu, osiki i brzozy. Na wydmach piaszczystych dominują drzewostany sosnowe. W miejscach szczególnie ciepłych można spotkać płaty świetlistej dąbrowy, zarośla kserotermiczne oraz murawy ciepłolubne [3].

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi

³ Wokół ujęcia ustanowiono strefę ochrony pośredniej (Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody podziemnej SW-I, SW-II, SW-V, Nr 1 (os. Brożka) w miejscowości Włoszczowa - Dz. Urz. Woj. 2012 poz. 2624 z dnia 3 października 2012 r. z późn. zm.)

zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki [3].

Bogactwem powiatu są surowce mineralne, zwłaszcza wapienie i piaski. Wapienie ze złoża Bukowa są wykorzystywane do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych. Z kolei piaski używane są do celów budowlanych, jak i produkcji silikatów oraz betonów komórkowych [3].

4.6 Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 53% gruntów stanowią użytki rolne, a 42% użytki leśne, zaś 5% pozostałe. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie włoszczowskim przedstawia się następująco: grunty orne 68% oraz łąki i pastwiska 25%. Rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki powiatu dającym zatrudnienie dużej liczbie mieszkańców [3] [8].

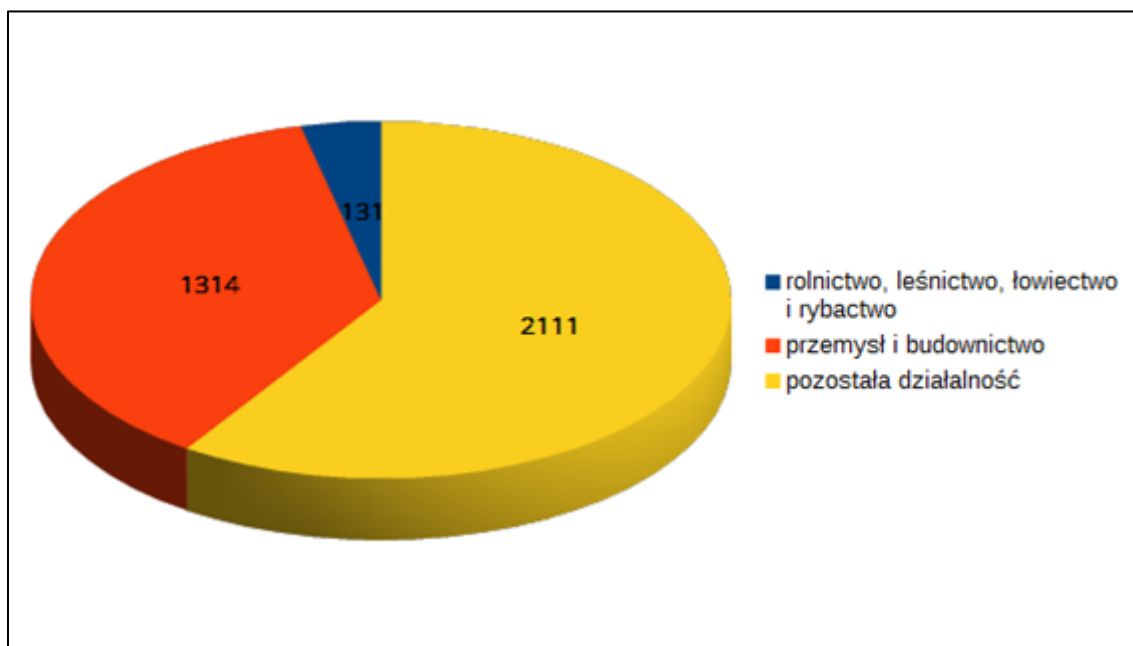
Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, bielicowe oraz pseudobielicowe. Gleby bielicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobielicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu [3].

Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji w uprawach zboża i kukurydzy. W hodowli dominuje bydło mleczne i trzoda chlewna [3].

4.7 Sytuacja gospodarcza powiatu

W roku 2014 na terenie powiatu włoszczowskiego istniało 3556 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Strukturę wg grup rodzajów działalności wg PKD 2007 przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 4. Struktura wg grup działalności gospodarczej wg PKD 2007.

W powiecie włoszczowskim istnieje kilkadziesiąt zakładów przemysłowych oraz instytucji, a jednocześnie wytwórców odpadów pochodzących z sektora gospodarczego, które generują największe ilości odpadów.

Powiat włoszczowski jest terenem rolniczo - przemysłowym, na którym w gminach wiejskich skoncentrowane jest głównie rolnictwo, zaś we Włoszczowie przemysł. Mieszkańcy powiatu prowadzą 6 607 gospodarstw rolnych, które wykazują znaczne rozdrobnienie. Największą ilość stanowią gospodarstwa o powierzchni 1 - 15 ha (5281), gospodarstw o powierzchni 5 ha i więcej jest 316 [11] [15].

Większość gruntów ornych przeznaczona jest pod zasiewy oraz uprawy ziemniaków. Znikomy jest udział sadów oraz upraw warzyw. Znaczne powierzchnie zajmują łąki i pastwiska. Rolnictwo powiatu jest stosunkowo dobrze wyposażone w środki techniczne [3] [15].

Z dużym udziałem użytków zielonych na terenie powiatu, związana jest dobrze rozwinięta hodowla bydła. Znacznie rozwinięty jest również chów trzody chlewnej i drobiu [3] [15].

Największe w powiecie zakłady przemysłu spożywczego, które wykorzystują potencjał rolniczy regionu to m.in.: [3] [8] [11]:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie - zakład skupuje i wykorzystuje do produkcji mleko nie tylko z powiatu włoszczowskiego, ale także z całego województwa świętokrzyskiego,
- Przetwórstwo Warzyw i Owoców "LASEK" Kruszewski W., Saniewska A. w gminie Krasocin – zakład wykorzystuje do produkcji warzywa i owoce z powiatu włoszczowskiego,
- Marek Suliga - Przetwórstwo Mięsa „MARBOJ”, Konieczno 12, 29-100 Włoszczowa – Przetwarzanie i konserwowanie mięsa, z wyłączeniem mięsa z drobiu.

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców naturalnych, które w części są eksploatowane. Do najważniejszych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne surowce naturalne należą:

- LHOIST Bukowa sp. z o.o. gm. Krasocin - zakład wykorzystuje eksploatowane skały węglanowe do produkcji wapna stosowanego w ochronie środowiska, budownictwie, hutnictwie, rolnictwie oraz w innych dziedzinach przemysłu,
- „Grupa SILIKATY” Sp. z o.o. z siedzibą Krukach, ul. Nowowiejska 33, 07-415 Olszewo – Borki, Zakład Produkcji Silikatów „Ludynia” Sp. z o.o., Ludynia, 29-105 Krasocin – działalność Zakładu związana jest z produkcją cegieł i wyrobów budowlanych. Oferta obejmuje asortyment elementów wapienno piaskowych stosowanych do budowy ścian konstrukcyjnych, działowych, między mieszkaniowych (również tych o podwyższonych wymaganiach akustycznych), ścian fundamentowych i piwnic, ścian elewacyjnych, warstw licowych oraz małej architektury,
- H+H Polska Sp. z o.o., Zakład w Żeliszawicach, 29 – 145 Secemin – wiodący producent oraz dostawca betonu komórkowego na rynku europejskim.

W powiecie znajdują się zakłady przetwórstwa drzewnego oraz inne małe i średnie przedsiębiorstwa prywatne. Przedsiębiorstwa te skoncentrowane są głównie w gminie

Włoszczowa. Działalność produkcyjna, często łączona jest z działalnością usługową i handlem [3]. Najważniejsze z nich to [4] [8]:

- STOLBUD Włoszczowa S.A./Grupa KORONEA – działalność związana z produkcją kompletnej stolarki otworowej tj. okien i drzwi i ościeżnic głównie z drewna iglastego z wykorzystaniem płyt stolarskich: wiórowej, pilśniowej i HDF,
- ZPUE S.A. Włoszczowa - działalność związana z produkcją urządzeń dla elektroenergetyki, takich jak: kontenerowe stacje transformatorowe, rozdzielnice średniego napięcia, rozdzielnice niskiego napięcia do stosowania w sieciach przemysłowych zakładów energetycznych oraz w przemyśle i budownictwie, złącza kablowe i kablowo – pomiarowe, słupowe stacje transformatorowe, słupy do budowy napowietrznych linii niskiego i średniego napięcia, konstrukcje energetyczne do budowy napowietrznych linii elektroenergetycznych, żerdzie energetyczne, słupy kratowe do budowy linii napowietrznych wysokiego napięcia oraz montaż zespołów elektrycznych,
- Ludwik Olczyk – Tartak „Olczyk”, Świdno – działalność związaną z produkcją wyrobów tartacznych, zajmującą się produkcją tarcicy, więźby dachowej oraz innych wyrobów takich jak płyta klejona, deska elewacyjna, deska tarasowa, deska podłogowa, kantówka, pale winogronowe, palisada toczona i granulaty drzewny – pelet,
- Henryk Migacz - STRUNOBET MIGACZ Sp. z o.o., Kuzki 14a, 29-100 Włoszczowa - największy producent w kraju strunobetonowych żerdzi energetycznych typu E, słupów oświetleniowych typu EOP, konstrukcji wsporczych ETG oraz masztów. Firma w szerokim zakresie produkuje nasłupowe i kontenerowe stacje transformatorowe oraz asortyment osprzętu dla energetyki,
- EFFECTOR S.A. – producent w zakresie przetwórstwa aluminium. Producent listew wykończeniowych, obróbka profili aluminiowych, produkty dla wytwórców stolarki okiennej i drzwiowej,

- P.E.B. ELBET Konieczno – działalność związana z produkcją betonowych elementów prefabrykowanych dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego, przemysłowego oraz użyteczności publicznej,
 - KORTRAK sp. z o.o. – budownictwo, remonty, montaż drzwi i okien, dostawca drewna,
 - Marian Łosek, Grzegorz Kącki - ARBOR Włoszczowa – podstawowym wyrobem firmy są ramki drewniane do przeszkleń w drzwiach wewnętrznych - proste oraz łukowe,
 - Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy "ROAD" Sp. z o.o. we Włoszczowie – zakład specjalizujący się w produkcji węzłów betoniarskich oraz maszyn i urządzeń do produkcji prefabrykatów betonowych,
 - DACHPOLL Sp. z o. o. we Włoszczowie – producent maszyn profilujących, profilowanie blach,
 - "Drewstol" Sp. z o.o. w gminie Secemin – wytwarzanie drzwi drewnianych i pływających,
 - "ADBA" Export-Import Zakład Stolarsko-Ciesielski Adam Kowalczyk w gminie Krasocin,
 - Jacek Robak – Rob-Trans Michałek Włoszczowa,
 - Drog-Inż. Sp.j. Włoszczowa,
 - Stanisław Wydrych Zakład Ślusarsko-Spawalniczy, gm. Secemin,
-
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe i Produkcyjne Trans Bud, Sp. z o.o. we Włoszczowie.

5 Ocena stanu środowiska powiatu włoszczowskiego

5.1 Zasoby przyrodnicze

5.1.1 Formy ochrony przyrody

5.1.1.1 Rezerваты przyrody

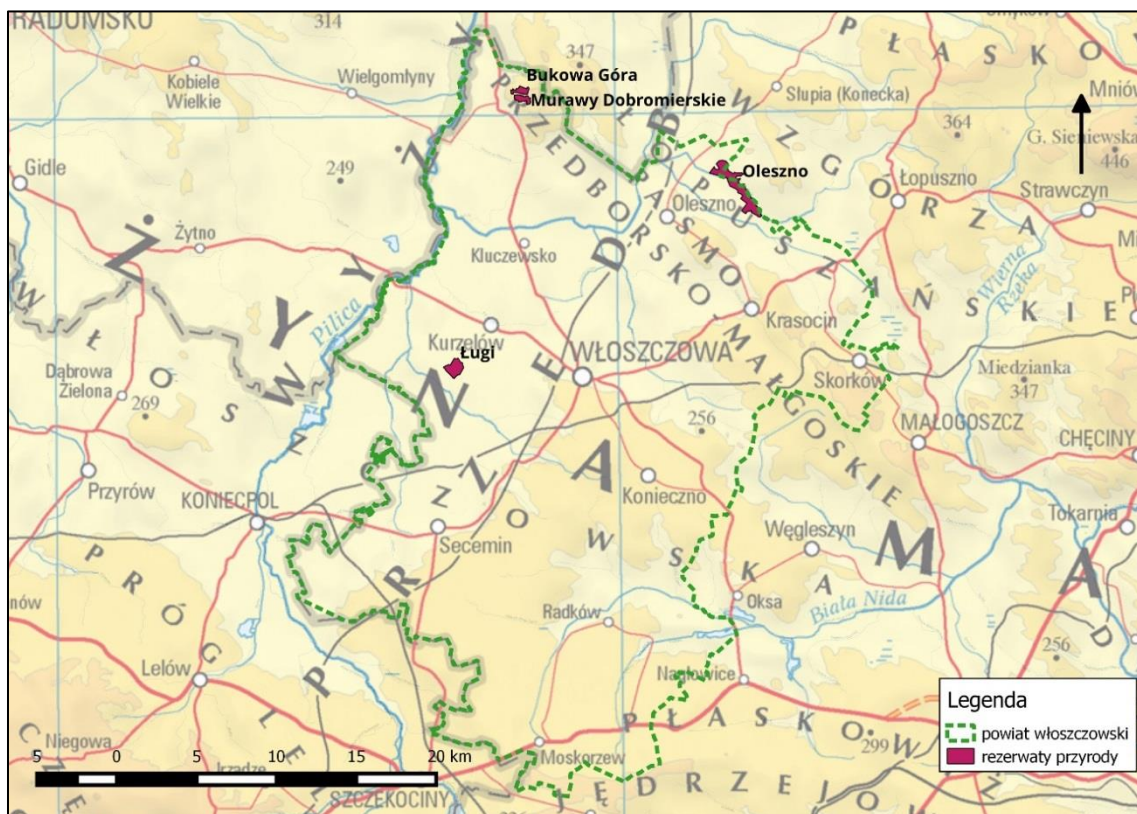
W powiecie włoszczowskim znajdują się 4 rezerваты przyrody (Ługi, Bukowa Góra, Murawy Dobromierskie i Oleszno) [3] [7]:

- Rezerwat Bukowa Góra - przedmiot ochrony: fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie.
- Rezerwat Murawy Dobromierskie – przedmiot ochrony: nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną.
- Rezerwat Oleszno – przedmiot ochrony: fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego.
- Rezerwat Ługi – przedmiot ochrony: naturalny zespół wodno-błotno-bagienny i leśny, z łągowiskami i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków.

Tabela 3. Rezerwaty przyrody w powiecie włoszczowskim [3] [6].

Lp.	Nazwa rezerwatu	Rodzaj/typ/ podtyp rezerwatu	Rok utworzenia	Pow. rezerwatu [ha]	Położenie Miejscowość/ Gmina	Przedmiot ochrony
1.	Bukowa Góra	Leśny/ florystyczny/ krzewów i drzew	1959	34,8	Rączki/ Kluczewsko	Fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie
2.	Ługi	Faunistyczny/ faunistyczny/ ptaków	1981	90,23	Jeżowice / Włoszczowa	Celem ochrony jest zachowanie miejsc lęgowych wielu gatunków ptaków związanych ze środowiskiem wodno-bagiennym i leśnym.
Lp.	Nazwa rezerwatu	Rodzaj/typ/ podtyp rezerwatu	Rok utworzenia	Pow. rezerwatu [ha]	Położenie Miejscowość/ Gmina	Przedmiot ochrony
3.	Oleszno	Leśny/ biocenotyczny i fizjocenotyczny/ biocenoza naturalnych i półnaturalnych	1971 (rok 2006 – zmiana granic)	262,73	Zabrody / Krasocin	Fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego
4.	Murawy Dobromierskie	Stepowy/ florystyczny/ roślin zielnych i krzewinek	1989	36,29	Dobromierz / Kluczewsko	Nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną

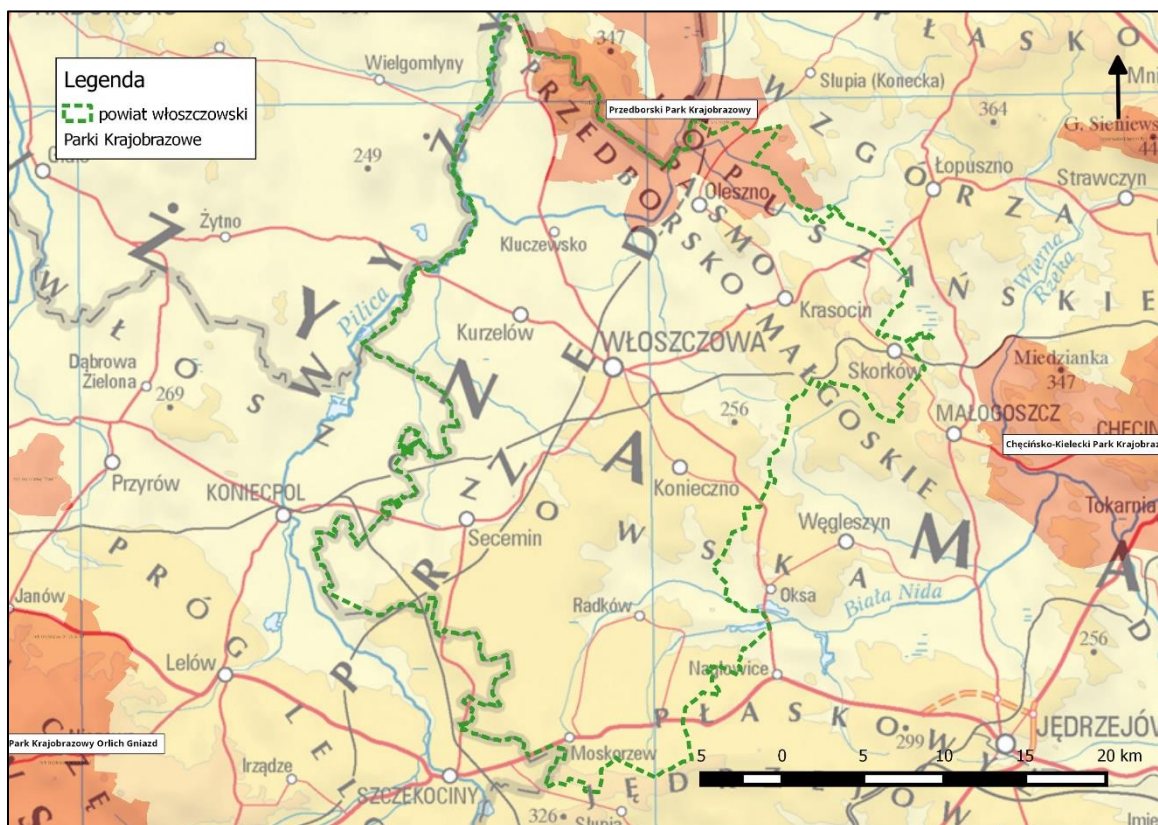
Rysunek 5. Rezerваты przyrody w powiecie włoszczowskim [7].

5.1.1.2 Parki krajobrazowe

W północnej części powiatu włoszczowskiego znajduje się Przedborski Park Krajobrazowy, który wchodzi w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych (park położony jest na pograniczu dwóch województw łódzkiego i świętokrzyskiego) [3]. Przedborski Park Krajobrazowy jest jednym z dwóch PK w województwie świętokrzyskim, oprócz Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, dla którego opracowano plan ochrony, na skutek ukazania się rozporządzenia nr 10/2004 Wojewody Świętokrzyskiego z 20.04.2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 58, poz. 947).

Rysunek 6. Zasięg Przedborskiego Parku Krajobrazowego w granicach powiatu włoszczowskiego [7].

Powierzchnia Parku to 16 553 ha [7]. Park odznacza się dużą zmiennością budowy geologicznej i rzeźby terenu, co wpływa na zwiększone zróżnicowanie innych elementów środowiska przyrodniczego: gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, mikroklimatu, szaty roślinnej i świata zwierzęcego. W wyniku tych zróżnicowań powstał malowniczy krajobraz, odznaczający się dużą różnorodnością i pięknymi punktami widokowymi [9].

Ochrony wymagają walory przyrodniczo-krajobrazowe, głównie najbardziej naturalnych terenów w dolinie Pilicy i jej dopływów, rozległe kompleksy leśne i borowe (pozostałości Puszczy Pilickiej) oraz pasmo wypiętrzeń jurajskich i kredowych. Na terenie Parku i Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajdują się bogate i dobrze wykształcone zbiorowiska szaty roślinnej: torfowiskowe, szuwarowe, wodne, murawy kserotermiczne itp. Występują tutaj liczne stanowiska gatunków chronionych, a także zagrożonych wyginięciem, znajdujących się na czerwonej liście roślin zagrożonych w Polsce [9].

Na terenie Parku występuje około 900 gatunków roślin naczyniowych, ok. 10 tys. gatunków owadów, 22 gatunki ryb, 10 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, ponad 100 gatunków ptaków lęgowych oraz 39 gatunków ssaków [9].

Przedborski Park Krajobrazowy posiada aktualny plan ochrony, ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Świętokrzyskiego Nr 10/2004 z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 58, poz. 947 z dnia 26 kwietnia 2004 r.) [7].

5.1.1.3 Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszary Chronionego Krajobrazu wyznacza się ze względu na wyróżniający się krajobraz, zróżnicowanie ekosystemów lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Tereny te są również istotne ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką

i wypoczynkiem. To jedna z najmniej restrykcyjnych form ochrony przyrody w Polsce, działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom. Zakazy obowiązujące na terenie obszarów chronionego krajobrazu określają Uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego dla opisanych poniżej OChK. Na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

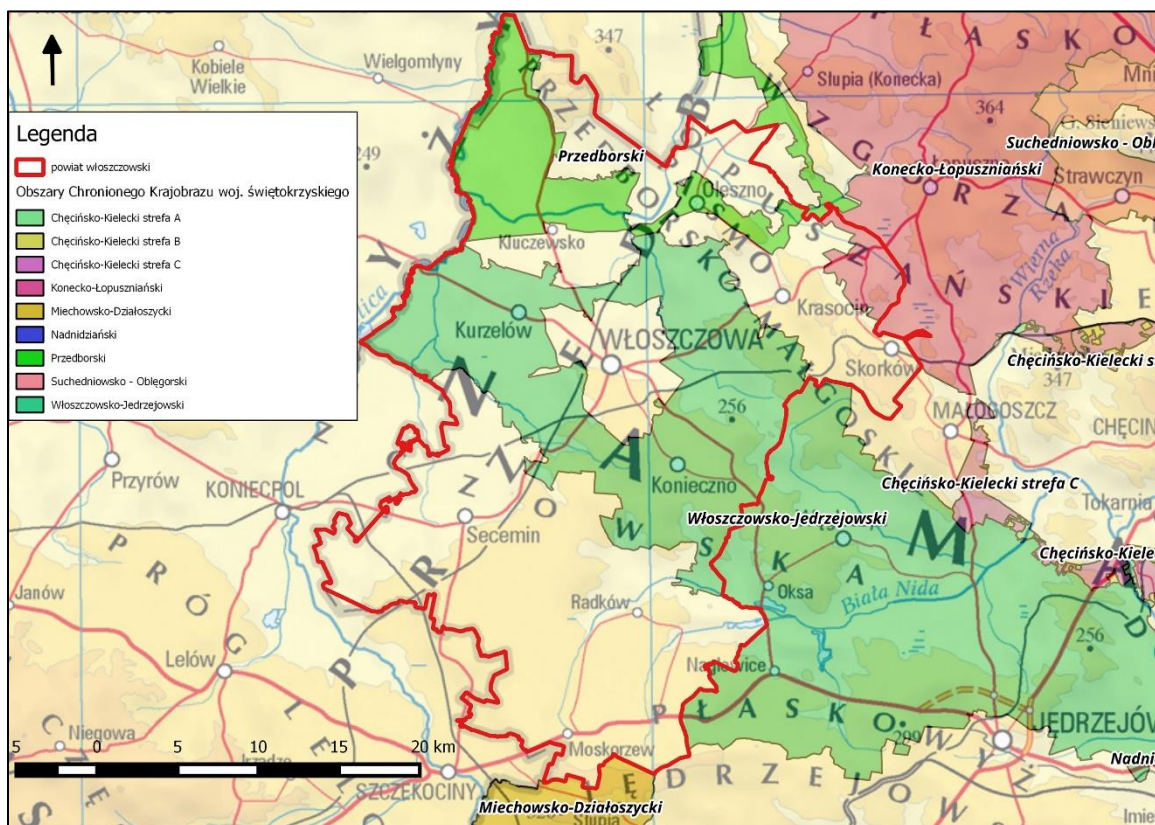
Zakazy te nie dotyczą:

- terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;
- terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;
- ustaleń warunków zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej oraz obiektów i urządzeń budowlanych niezbędnych do jej użytkowania, pod warunkiem zapewnienia minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej na danym terenie.

Na terenie powiatu włoszczowskiego znajdują się trzy Obszary Chronionego Krajobrazu:

- Włoszczowsko-Jędrzejowski, utworzony w 1995 r.,
- Konecko-Łopuszniański, utworzony w 1995 r.,
- Przedborski, utworzony w 2002 r. na obszarze części otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 7. Obszary Chronionego Krajobrazu w granicach powiatu włoszczowskiego [7].

Aktualnie obowiązujące akty prawne dotyczące wyszczególnionych Obszarów Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu włoszczowskiego, to:

- Uchwała Nr XLIX/885/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3159 z dn. 25.11.2014 r.),
- Uchwała Nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. Poz. 3308)
- Uchwała Nr XXXV/619/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3311).

Obecnie, powierzchnia Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wynosi 70389 ha. Obszar ten położony jest w granicach Niecki Włoszczowskiej i Płaskowyżu Jędrzejowskiego, rozciągających się na obszarze kredowej Niecki Nidziańskiej. Margle i opoki kredowe odsłaniają się spod cienkiej na ogół pokrywy czwartorzędowej w formie szerokich, zaokrąglonych garbów denudacyjnych o układzie przeważnie równoleżnikowym. W zachodniej części na wychodniach margli kredowych występują gliny i piaski, na których rozwijają się urodzajne rędziny, zajęte przeważnie pod uprawy rolne. Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (W-JOChK) ma ważne znaczenie wodochronne, gdyż położony jest na dziale wodnym pomiędzy Pilicą i Nidą. Szata roślinna W-JOChK jest mocno zróżnicowana. W płn.-zach. części w okolicach Włoszczowy i Kurzelowa, na terenach zabagnionych, w bezdopływowych dolinkach między wydrami wykształcił się kompleks torfowisk wysokich i przejściowych. Na ich obrzeżach rozwinęły się bory bagienne i olsy.

Na wydmach i na ich szczytach, w zależności od stosunków wodnych rosną wilgotne, świeże i chrobotkowe bory sosnowe z udziałem rzadkich i chronionych gatunków roślin, m.in.: pomocnika baldaszkowatego, kokoryczki wodnej, zawilca wielokwiatowego, sasanki łąkowej i widłaka goździstego. Osobliwością florystyczną jest tutaj stanowisko bardzo rzadkiej i chronionej paproci - długosza królewskiego, w okolicach Kurzelowa. W-JOChK ma bardzo dawną metrykę osadniczą, o czym świadczą grodzisko i kurhany w Mokrsku oraz średniowieczne osady w Jędrzejowie i Kurzelowie. Liczne są również fundacje kościołów świadczące o dawnych tradycjach kultu katolickiego w Kurzelowie, Mokrsku Dolnym, Oksie, Kozłowie, Węgleszynie, Czarny i Korytnicy, a nade wszystko zabytkowy XVII-to wieczny zespół opactwa cysterskiego w Jędrzejowie - dzisiaj ważne ogniwo międzynarodowego szlaku cysterskiego. Bardzo interesujące są także zabytkowe kościoły drewniane zachowane w Mnichowie i Bebelnie. Zachowały się także dość liczne rezydencje, dwory i założenia dworsko-pałacowe w Ludyni, Janowicach, Rzeszówku, Czarny - siedziba rodu Czarnieckich i w Nagłowicach, gdzie funkcjonuje Regionalne Muzeum Mikołaja Reja. Europejską rangę ma Państwowe Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie ze wspaniałymi zbiorami gnomicznymi i astrologicznymi. Bardzo liczne miejsca pamięci narodowej przypominają pomniki ofiar II wojny światowej, bitew partyzanckich i mogiły żołnierskie m.in. w Kurzelowie, Chotowie, Czarny, Koniecznie, Oksie, Nagłowicach, Mnichowie [6].

Konecko - Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu (K-ŁOChK) chroni źródłkowe obszary dopływów Pilicy (w tym Czarnej Koneckiej) oraz kompleksy lasów. Najważniejszą ekologiczną funkcją tego obszaru jest ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, a także funkcja klimatotwórcza i aerosanitarna oraz rekreacyjno-turystyczna. Obszar ten powstał w 1995 roku na mocy rozporządzenia Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21 poz. 145). Obecnie obowiązującą podstawą prawną istnienia obszaru jest uchwała nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3308).

Świętokrzyska część Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu powstała na mocy rozporządzenia Nr 55/2002 Wojewody Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 165 poz. 2056). Obecnie, obowiązującą podstawą prawną istnienia jest uchwała Nr XLIX/885/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3159 z dnia 25.11.2014 r.). Powierzchnia obszaru w województwie świętokrzyskim wynosi 13 044 ha, na terenie powiatu włoszczowskiego powierzchnia parku krajobrazowego wynosi 6 605 ha. Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest na terenie otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego [7].

5.1.1.4 Obszary Natura 2000

Celem utworzenia europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie różnorodności biologicznej krajów Unii Europejskiej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny na jej terytorium. Jest ona tworzona w oparciu o dwie dyrektywy unijne [3]:

- Dyrektywę Rady 92/43/EWG z dnia 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (w oparciu o nią tworzone są Specjalne Obszary Ochrony — SOO),

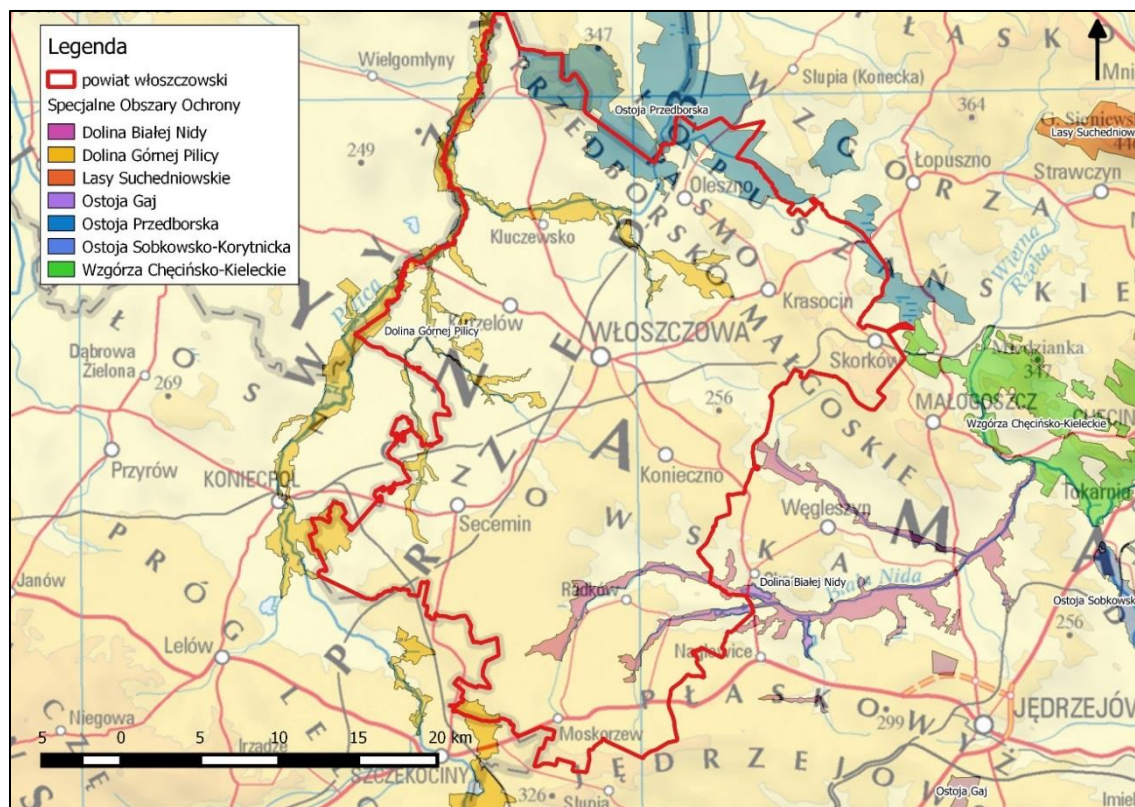
- Dyrektywę Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979 r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (stanowiącej podstawę do wydzielenia Obszarów Specjalnej Ochrony — OSO).

Na terenie powiatu włoszczowskiego znajdują się cztery specjalne obszary ochrony siedlisk, które aktualnie mają status Obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015 r.). Obszary te przedstawiono w Tabeli 3, wraz z odpowiadającymi im kodami.

Tabela 4. Obszary Natura 2000 na terenie powiatu włoszczowskiego [30].

Lp.	Nazwa Obszaru Natura 2000	Kod	Powierzchnia obszaru [ha]	Powierzchnia obszaru w powiecie włoszczowskim [ha]
1.	Dolina Białej Nidy	PLH260013	5116,84	1418
2.	Dolina Górnej Pilicy	PLH260018	5681,80	4652
3.	Ostoja Przedborska	PLH260004	7969,57	3782
4.	Wzgórza Chęcińsko - Kieleckie	PLH260041	8616,46	0,19

Rysunek 8. Zasięg obszarów Natura 2000 w granicach powiatu włoszczowskiego [7].

Ostoja Przedborska PLH260004 obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Zachodnią część obszaru stanowi zbocze Pasma Przedborsko-Małogoskiego zbudowanego z górnourajskich wapieni i kredowych piaskowców. Sieć rzeczna jest stosunkowo bogata, stanowią ją liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znaczną część obszaru zajmuje rozległy

kompleks wilgotnych i podmokłych łąk oraz największy w tej części Polski płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Zachowały się tu duże fragmenty naturalnych drzewostanów. Dominują bory sosnowe, lecz pozostały też naturalne płaty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Najbardziej rozległym i najcenniejszym z nich jest Piskorzaniec. Również na torfowisku Jedle stwierdzono dobrze zachowane fragmenty torfowiska wysokiego i przejściowego (2 km na SW od wsi Jedle). Na jego trudno dostępnych fragmentach występują liczne oczka wodne z płem mszarnym [10].

Ostoja obejmuje największy na Wyżynie Małopolskiej obszar porośnięty lasami nadrzeczными, z silnie zróżnicowanymi drzewostanami. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk, oraz torfowisk. Obszar o wysokiej bioróżnorodności - stwierdzono tu występowanie 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ochronie podlega tu duże bogactwo flory (900 gatunków roślin naczyniowych, z licznymi rzadkimi i zagrożonymi w Polsce lub regionie oraz prawnie chronionymi) i fauny, zwłaszcza charakterystycznej dla siedlisk wilgotnych. Wśród nich jest 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG [10].

Obszar ma powierzchnię 7969,57 ha z czego 3782,78 ha znajduje się w powiecie włoszczowskim. w dniu 15 maja 2014 r. wszedł w życie plan zadań ochronnych dla Obszaru, ustanowiony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach. Dnia 20.01.2015 r. weszło w życie zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, zmieniające plan zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 – Ostoja Przedborska [10] [7].

Dolina Górnej Pilicy PLH260018 - obszar położony w Krainie świętokrzyskiej, w okręgu Włoszczowsko-Jędrzejowskim. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną - bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Powierzchnia licznych bagien i torfowisk systematycznie się kurczy w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych oraz zabiegów melioracyjnych [10].

Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj następujące zbiorowiska łąkowe:

Tabela 5. Zbiorowiska łąkowe na terenie Doliny Górnej Pilicy [7].

Lp.	Kod	Opis
1.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęś licowe
2.	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie

Ponadto obszar charakteryzują bardzo dobrze zachowane lasy łąkowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoi zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60). Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski *Castor fiber*, trzaska grzebieniasta *Triturus cristatus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, minóg ukraiński

Eudontomyzon mariae, koza *Colitis taenia*, głowacz białołętwy *Cottus gobio*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, czerwończyk fioletek *Lycaena helle* i zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*. Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwończyka fioletka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju. Wśród rozlewisk w dolinie Pilicy występują liczne mikrosiedliska dogodne dla występowania poczwarówki jajowatej *Vertigo moulinsiana*. Pilica i jej dopływy są dobrym siedliskiem dla występowania skójki gruboskorupowej *Unio crassus*. Istotne w skali regionu są populacje: pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, piskorza *Misgurnus fossilis*, modraszka telejusa *Maculinea teleius*, modraszka nausitousa *Maculinea nausithous*. Potwierdzenia wymaga występowanie podawanych z terenu ostoi: kreślinka nizinnego *Graphoderus bilineatus* (Kubisz 2004) i kozy złotawej *Sabanajewia aurata* (Boroń 2004). Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. W "Dolinie Górnej Pilicy" licznie reprezentowane są przyrodniczo cenne gatunki ptaków [10].

Obszar ma całkowitą powierzchnię 5681,8 ha z czego 4652,02 ha znajduje się na terenie powiatu włoszczowskiego i nie posiada planu ochrony, jak również planu zadań ochronnych [10] [7].

Dolina Białej Nidy PLH260013 - Obszar obejmuje dolinę rzeki Biała Nida z jej dopływami: lewym, rzeką Lipnicą i prawym, rzeką Kwilanką. Sama dolina Białej Nidy tworzy granicę między Niecką Włoszczowską, którą budują głównie utwory czwartorzędowych (gliny zwałowe, piaski i torfy) na północy, a znajdującym się na południu Płaskowyżem Jędrzejowskim, zbudowanym z margli kredowych, na których w dolinach rzecznych zalegają czwartorzędowe piaski i gliny. Rzeka Lipnica natomiast na północnym wschodzie oddziela częściowo Pasma Przedborsko-Małogoskie, zbudowane głównie z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych od Płaskowyżu Jędrzejowskiego. Prawy dopływ Białej Nidy płynie przez Płaskowyż Jędrzejowski. Wzdłuż doliny w biegu rzeki i jej dopływów zlokalizowane są liczne stawy hodowlane [10].

Obszar Dolina Białej Nidy interesujący z przyrodniczego punktu widzenia zespół podmokłych siedlisk łąkowych i leśnych oraz licznych stawów rybnych. Mimo wykonanych na przełomie lat 1960/70 prac melioracyjnych połączonych z prostowaniem koryta rzeki, teren ten jest nadal miejscem rozrodu wielu zagrożonych w swym istnieniu gatunków. W regionie świętokrzyskim „Dolina Białej Nidy” to jeden z obszarów najbogatszych w siedliska przyrodnicze z załącznika i Dyrektywy Siedliskowej (14 typów). Niemal wszystkie są dobrze i bardzo dobrze zachowane, stanowią miejsce bytowania dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ostoja zabezpiecza ciąg dolin i wyniesień wzdłuż rzeki Białej Nidy i jej dopływów, cieku częściowo uregulowanego, ale z obecnością rzadkich zbiorowisk włosieniczników i tzw. "lili wodnych" ze związku *Potamion* i *Nympheion*, związanych z wodami czystymi i zasobnymi w substancje odżywcze. Biała Nida jest łącznikiem pomiędzy rzeką Nidą, a rzeką Pilicą, a zatem jest to ciąg łączący znaczące korytarze ekologiczne. Ostoja Dolina Białej Nidy to obszar występowania bardzo dobrze zachowanych zbiorowisk lasów bagiennych, głównie łągów olszowo-jesionowych *Fraxino-Alnetum* (91E0). Są to jedne z najlepiej zachowanych lasów łągowych w województwie świętokrzyskim z obecnością gatunków chronionych i górskich. Na uwagę zasługują rozległe kompleksy łąk świeżych ekstensywnie użytkowanych (6510), a także zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych *Molinion* (6410). Wg danych historycznych (Penczak 1971) w rzece występowały: minóg strumieniowy, kleń, świnka, brzana, głowacz białołętwy, jelec, jaś, słonecznica, piskorz, koza, koza złotawa, miętus, węgorz oraz słonecznica. Dolinie Białej Nidy wykształciły się szczególne warunki hydrologiczne związane z rodzajem podłoża geologicznego, rzeka

przeływa przez utwory węglanowe. Dolna terasa zalewowa rzeki to wykształcone cenne torfowiska niskie. Ogólnie obszar ma dobre i stabilne warunki wilgotnościowe, dlatego też stanowi gwarancję dla zachowania silnych populacji mięczaków. Na odcinku rzeki gdzie bardzo spokojny nurt i płaska powierzchnia wyraża się meandrowaniem rzeki i występowaniem licznych rozlewisk porośniętych turzycami i pałką wodną, zawodnione o stabilnym poziomie lustro wody siedliska są zasiedlone przez poczwarówkę jajowatą *Vertigo moulinsiana*. Obszar ostoji z uwagi na tendencję sukcesyjną stanowi bardzo korzystne siedliska dla rozwoju populacji poczwarówki zwężonej *Vertigo angustior*. Czyste i naturalne środowisko rzeki stanowi bardzo dobre warunki dla gatunku skójki gruboskorupowej *Unio crassus* [10]. Obszar ma powierzchnię 5 116,84 ha z czego 1 418 ha znajduje się w powiecie włoszczowskim i nie posiada planu ochrony, jak również planu zadań ochronnych [10] [7].

Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041 - obszar obejmuje fragment górotworu świętokrzyskiego. W północnej i centralnej części obszaru przeważają pasma wzniesień, porozdzielane rozległymi obniżeniami dolin. Ostoja charakteryzuje się urozmaiconą morfologią i zróżnicowanym pokryciem roślinnym. Na szczególną uwagę zasługują obszary krasowe związane z występowaniem skał węglanowych. Procesy krasowe widoczne na powierzchni, doprowadziły do utworzenia jaskiń wewnątrz górotworu. Szata roślinna charakteryzuje się bogactwem i dużym zróżnicowaniem. Wśród siedlisk leśnych występują bory sosnowe i mieszane, dąbrowy, grądy, olsy i łągi. Na stromych zboczach wzniesień i w kamieniołomach utrzymują się murawy kserotermiczne, a w dolinach łąki i pola uprawne. Na terenie obszaru znajduje się krasowa jaskinia Raj, utworzona w wapieniach środkowego dewonu z naciekami i namuliskami zawierającymi kości zwierząt oraz narzędzia kamienne. Długość jej korytarzy wynosi ok. 240 m w tym udostępnione do zwiedzania około 180. Wokół jaskini znajdują się tereny porośnięte borem mieszanym. Ostoja zabezpiecza obszary o nieprzeciętnych walorach krajobrazowych - duże nagromadzenie różnych form geomorfologicznych. Formom tym towarzyszą interesujące typy siedlisk naturalnych i innych: murawy kserotermiczne z klasy *Festuco-Brometea*, napiaskowe, świeże i zmiennowilgotne łąki, świetliste dąbrowy (szczególnie dobrze tu zachowane), buczyny storczykowe, grądy i łągi, bory jodłowe, rzeki włosienicznikowe (głównie Biała Nida).

Jest to obszar o wysokiej różnorodności biologicznej: zidentyfikowano 25 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 2 gatunki z załącznika II tej Dyrektywy. Flora roślin naczyniowych obejmuje prawie 1200 gatunków, w tym 112 podlegających ochronie (96 -ochrona całkowita, 16 - ochrona częściowa). Na tym terenie występuje aż 212 gatunków uznawanych za ginące i zagrożone w regionie i kraju. Obszar ten wchodzi w ciąg ekologiczny siedlisk nawapiennych i krasowych od Staszowa do Przedborza. Znajdują się też tam liczne stanowiska rzadkich bezkręgowców (motyle) oraz zimowiska nietoperzy. Unikatem są występujące płaty bardzo dobrze wykształconych świetlistych dąbrów (zwłaszcza okolice Małogoszczy), a także cenne florystycznie łąki trzęślicowe. Regionalnym unikatem są płaty nawapiennych buczyn ze storczykami nawiązujących do siedliska 9150. Obszar wyróżnia charakter hydrogeologiczny związany z położeniem w widłach dwóch rzek. Ma on charakter niecki w której zachodzą procesy torfotwórcze. Zaznacza się korzystny skład roślinności. Teren położony jest na utworach węglanowych. Silne uwodnienie obszaru wyraża się obecnością drobnych oczek wodnych o charakterze torfianek a także głębszych zbiorników wodnych o naturalnych sprzyjających warunkach ekologicznych dla występowania zarówno gatunków mięczaków z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (*Vertigo moulinsiana*, *Anisus vorticulus*) jak i innych rzadkich im towarzyszących gatunków mięczaków (np. *Anodonta cygnea*).

Na terenie obszaru stanowiska ma także *Unio crassus*. Obszar ma też wyjątkowe walory geologiczne i geomorfologiczne oraz historyczno-kulturowe. W tamtejszym regionie odnaleziono pierwsze ślady pobytu człowieka paleolitycznego, był to też jeden z najstarszych ośrodków osadniczych Małopolski [7] [10].

Obszar ma powierzchnię 8 616,46 ha, przy czym zaledwie 0,19 ha znajduje się w powiecie włoszczowskim. W maju 2014 r. wszedł w życie plan zadań ochronnych dla Obszaru, ustanowiony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach. Natomiast 3 grudnia 2014 r. weszło w życie Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, zmieniające plan zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 – Wzgórza Chęcińsko - Kieleckie [7] [10].

5.1.1.5 Pomniki przyrody

W poniższej tabeli zestawiono pomniki przyrody znajdujące się na terenie powiatu włoszczowskiego.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Tabela 6. Pomniki przyrody w powiecie włoszczowskim [7].

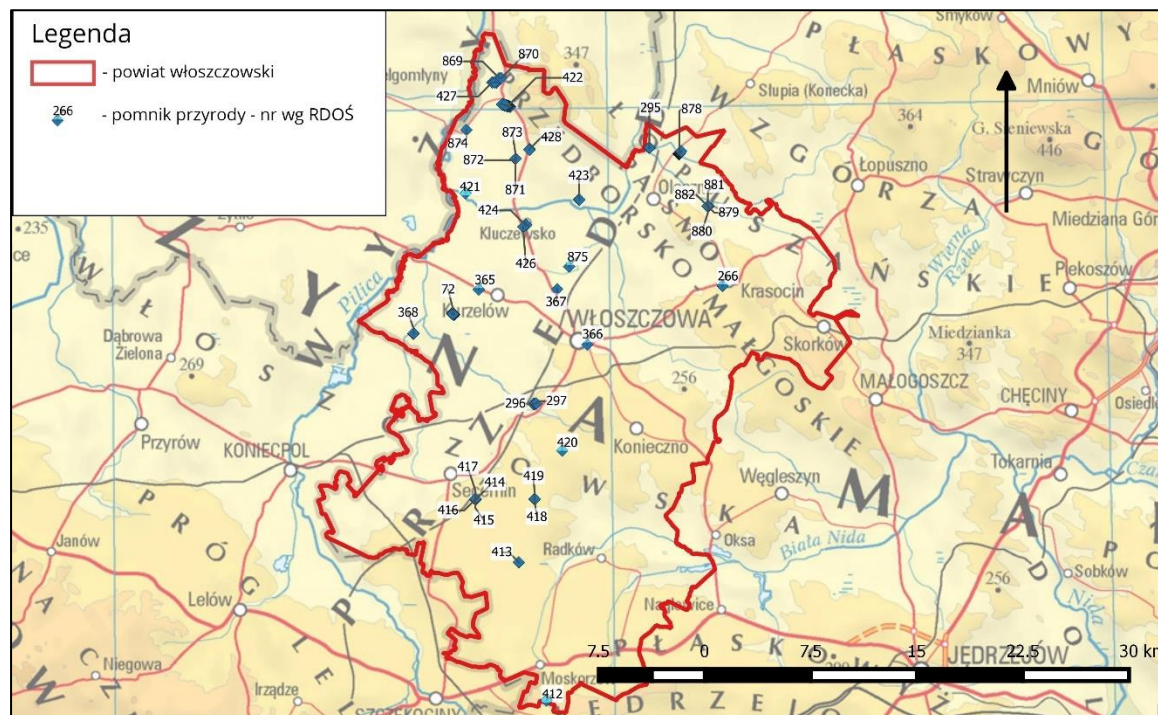
Lp.	Nr wg RDOŚ	Przedmiot ochrony	Opis pomnika			Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Rok ustanowienia
			Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wysokość [m]	Wiek [lata]					
1.	72	25 dębów szypułkowych	240-532	26	300-400	Włoszczowa	Kurzelów	8 Gościenin	2476	1960
2.	266	lipa drobnolistna	630	25	Brak danych	Krasocin	Krasocin	11	905/10	1989
3.	295	grupa drzew -2 dęby szypułkowe i wiąz pospolity	dęby: 600, 380 wiąz: 610	dęby: 25, 20 wiąz: 12	Brak danych	Krasocin	Zabrody	16	1440	1991
4.	296	6 lip drobnolistnych	380, 300, 180, 240, 290, 410	25	Brak danych	Włoszczowa	Czarnca	4	gm.: 588/9	1991
5.	297	4 lipy drobnolistne	300, 210, 370, 345	25	Brak danych	Włoszczowa	Czarnca	4	gm.: 1135	1991
6.	365	sosna pospolita	248	29	Brak danych	Włoszczowa	Kurzelów	13	gm.: 3024	1996
7.	366	topola czarna	500	Brak danych	Brak danych	Włoszczowa	Włoszczowa	6	4378/13	1996
8.	367	dąb szypułkowy	500	Brak danych	Brak danych	Włoszczowa	Międzylesie	18	gm.: 453	1996
9.	368	grupa drzew – pięć dębów szypułkowych	290, 316, 303, 302, 339	22-26	Brak danych	Włoszczowa	gm.: Gościenin	8	dok. 2475 gm.: 2469	1996
10.	412	topola biała	350	25	Brak danych	Moskorzew	Chebddie	7	125	1980
11.	413	lipa drobnolistna	700	20	Brak danych	Radków	Bieganów	2	202/2	1959
12.	414	dąb szypułkowy	380	24	ok. 250	Secemin	Bichniów	Secemin	2281	1958
13.	415	dąb szypułkowy	440	24	ok. 300	Secemin	Bichniów	Secemin	2281	1958

Lp.	Nr wg RDOŚ	Przedmiot ochrony	Opis pomnika			Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Rok ustanowienia
			Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wysokość [m]	Wiek [lata]					
14.	416	dąb szypułkowy	390	25	ok. 300	Secemin	Bichniów	Secemin	2281	1958
15.	417	dąb szypułkowy	460	23	ok. 160	Secemin	Bichniów	Secemin	2281	1958
16.	418	dąb szypułkowy	425	26	ok. 250	Secemin	Wałkonowy Górne	Wałkonowy Górne	339	1994
17.	419	dąb szypułkowy	360	24	ok. 160	Secemin	Wałkonowy Górne	Wałkonowy Górne	339	1994
18.	420	dąb szypułkowy	465	26	ok. 160	Secemin	Wałkonowy Dolne	Wałkonowy Dolne	956	1994
19.	421	trzy dęby szypułkowe	255, 235, 195	24 - 27	Brak danych	Kluczewsko	Ciemiętniki	5	240	1996
20.	422	Aleja 31 lip, 1 kasztanowiec, 1 klon	220-445	18-26	Brak danych	Kluczewsko	Dobromierz, Jeżowiec	6, 9	1, 6	1996
21.	423	dwie lipy drobnolistne i wiąz szypułkowy	400-465	20-25	Brak danych	Kluczewsko	Januszewice	8	183	1996
22.	424	cztery kasztanowce białe, dwie lipy drobnolistne i klon pospolity	260-475	22-26	Brak danych	Kluczewsko	Kluczewsko	10	441/17	1996
23.	426	sosna pospolita	345	14	Brak danych	Kluczewsko	Kluczewsko	Komparzów	513/6	1996
24.	427	cztery lipy drobnolistne, klon jawor, dąb szypułkowy	lipy 340-435; dąb 500	24-26	Brak danych	Kluczewsko	Rączki	21	307, 305, 304, 294, 655	1996
25.	428	dwa kasztanowce białe i lipa drobnolistna	kasztanowce 335, 285, lipa 410	22-24	Brak danych	Kluczewsko	Stanowiska	23	678/2, 678/3	1996

Lp.	Nr wg RDOŚ	Przedmiot ochrony	Opis pomnika			Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Rok ustanowienia
			Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wysokość [m]	Wiek [lata]					
26.	869	lipa drobnolistna	335	25	Brak danych	Kluczewsko	Rączki	Rączki	16	2013
27.	870	lipa drobnolistna	380	23	Brak danych	Kluczewsko	Rączki	Rączki	16	2013
28.	871	dąb bezszypułkowy	290	20	Brak danych	Kluczewsko	Pomiędzy miejsc. Koprusza i Miedziana Góra (oddział 327 i Nadleśctwo Przedbórz-Leśnictwo Kluczewsko)	23	929	2013
29.	872	dąb bezszypułkowy	280	23	Brak danych	Kluczewsko	Pomiędzy miejsc. Koprusza i Miedziana Góra (oddział 327 i Nadleśctwo Przedbórz-leśnictwo Kluczewsko)	23	929	2013
30.	873	dąb bezszypułkowy	223	17	Brak danych	Kluczewsko	Pomiędzy miejsc. Koprusza i Miedziana Góra (oddział 327 i Nadleśctwo Przedbórz-leśnictwo Kluczewsko)	23	929	2013
31.	874	jarzab pospolity	95	18	Brak danych	Kluczewsko	Kolonia Mrowina	13	152	2013
32.	875	dąb bezszypułkowy	340	25	Brak danych	Kluczewsko	Pomiędzy miejsc. Brzeście i Motyczno (w oddziale 397 h Nadleśctwo Przedbórz-leśnictwo Kluczewsko)	4	284	2013
33.	878	grupa drzew	dęby:164 -370;	Brak danych	Brak	Krasocin	Zabrody	25	1430/3,	2013

Lp.	Nr wg RDOŚ	Przedmiot ochrony	Opis pomnika			Gmina	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Rok ustanowienia
			Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wysokość [m]	Wiek [lata]					
		"Włodarscy" (38 szt. dębów szypułkowych i lipa drobnolistna)	lipa: 226		danych				1430/4	
34.	879	dąb szypułkowy "Wiktor"	260	Brak danych	Brak danych	Krasocin	Wola Świdzińska	Świdno	4906	2013
35.	880	dąb szypułkowy "Zew"	430	Brak danych	Brak danych	Krasocin	Wola Świdzińska	Świdno	4906	2013
36.	881	dąb szypułkowy "Smok"	390	Brak danych	Brak danych	Krasocin	Wola Świdzińska	Świdno	4906	2013
37.	882	dąb szypułkowy "Wiarus"	375	Brak danych	Brak danych	Krasocin	Wola Świdzińska	Świdno	4906	2013

Rysunek 9. Rozmieszczenie pomników przyrody w powiecie włoszczowskim zgodnie z oznaczeniem określonym w Tabela 5 [7].

5.1.1.6 Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu włoszczowskiego istnieją 24 użytki ekologiczne (stan na 10.12.2014 r.). Ich łączna powierzchnia wynosi 21,72 ha. Wszystkie ustanowiono w dniu 19 lutego 2002 r. mocą rozporządzenia Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19.02.2002 r. (Dz. Urz. Woj. Święt. z dn. 25.02.2002r., Nr 23, poz. 291.) [7] [8].

Zachowanie odpowiedniego stanu siedlisk i gatunków jak również przeciwdziałanie zagrożeniom dla różnorodności biologicznej wymagają szczególnej uwagi. Z tego względu w powiecie włoszczowskim potrzebna jest szeroka edukacja i informacja społeczeństwa na temat celów i efektów poprawy stanu i produktywności lasów prywatnych.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Tabela 7. Użytki ekologiczne w powiecie włoszczowskim [7].

Lp.	Nr w rejestrze RDOŚ	Nazwa użytku ekologicznego	Podstawowy opis	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Opis lokalizacji	Gmina
1.	U-044	Płynik	Bagno	2002	0,37	Bagno położone w Leśnictwie Perzyny, w obrębie Szczekociny Nadleśnictwa Koniecpol w pododdziale 113 h.	Moskorzew
2.	U-045	Bagno	Okresowo zalewane obniżenie śródleśne, porośnięte roślinnością bagienną i nadwodną oraz miejscami olchą, brzozą i sosnami	2002	0,2	Bagno położone w Leśnictwie Perzyny, w obrębie Szczekociny Nadleśnictwa Koniecpol w pododdziale 115 h.	Moskorzew
3.	U-046	Stara Nida	Starorzecze w formie zarastającego stawu, płat nieużytkowanej roślinności	2002	0,22	Starorzecze położone w Leśnictwie Chycza, w obrębie Szczekociny Nadleśnictwa Koniecpol, w pododdziale 24 a.	Radków
4.	U-047	Na Stoku	wydma piaskowa	2002	0,1	Na skraju lasu, na stoku wydmy nieopodal drogi gruntowej z Bichniowa do wsi Wałkonowy Dolne. w pododdziale 257 c Leśnictwa Bałków, w obrębie Koniecpol Nadleśnictwa Koniecpol.	Secemin
5.	U-048	Łosiowy Dół	bagno- ostoja zwierzyny. Nieznaczne zagłębienie wśród łąk okresowo zalewane, zarośnięte krzewami, wierzbą, leszczyną i roślinnością bagienną	2002	0,37	Na zachodnim skraju kompleksu leśnego, zagłębienie wchodzące pasem w łąki, ok. 2 km na północny - zachód od Secemina. Leśnictwo Zaróg, w obrębie Koniecpol Nadleśnictwa Koniecpol, pododdz. 12 I.	Secemin
6.	U-049	Koński Dół	Zagłębienie terenu, podmokłe i porośnięte roślinnością bagienną.	2002	0,36	Na północnym skrawku pododdziału nr 34 a, w sąsiedztwie grobli i stawu, ok. 1km na północ od zabudowań gospodarstwa rybackiego.	Secemin
7.	U-090	Bagno	bagno	2002	0,26	pododdział 331 i	Kluczewsko

Lp.	Nr w rejestrze RDOŚ	Nazwa użytku ekologicznego	Podstawowy opis	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Opis lokalizacji	Gmina
8.	U-091	Bagno	bagno	2002	0,47	pododdział 329 i w leśnictwie Bobrowniki	Kluczewsko
9.	U-092	Bagno	bagno	2002	0,30	pododdział 330 f w leśnictwie Bobrowniki	Kluczewsko
10.	U-093	Bagno	bagno	2002	0,68	pododdział 348 j w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
11.	U-094	Bagno	Bagno	2002	0,68	pododdział 357 f w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
12.	U-095	Bagno	Bagno	2002	0,25	pododdział 357 j leśnictwa Kluczewsko	Kluczewsko
13.	U-096	Bagno	Bagno	2002	0,22	pododdział 375 g w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
14.	U-097	Bagno	Bagno	2002	0,55	pododdział 377 g w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
15.	U-098	Bagno	Bagno	2002	0,58	pododdział 444 c w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
16.	U-099	Bagno	Bagno	2002	0,79	pododdział 384 b w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
17.	U-100	Bagno	Bagno	2002	0,41	pododdział 384 f w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko

Lp.	Nr w rejestrze RDOŚ	Nazwa użytku ekologicznego	Podstawowy opis	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Opis lokalizacji	Gmina
18.	U-101	Bagno	Bagno	2002	12,58	pododdział 385 h i 386 d w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
19.	U-102	Bagno	Bagno	2002	0,26	pododdział 392 i w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
20.	U-103	Bagno	Bagno	2002	0,51	pododdział 346 g w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
21.	U-104	Bagno	Bagno	2002	0,36	pododdział 359 g w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
22.	U-105	Bagno	Bagno	2002	0,6	pododdział 394 f w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
23.	U-106	Bagno	Bagno	2002	0,3	pododdział 397 o w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko
24.	U-107	Bagno	Bagno	2002	0,3	pododdział 398 l w leśnictwie Kluczewsko	Kluczewsko

Rysunek 10. Rozmieszczenie użytków ekologicznych w powiecie włoszczowskim zgodnie z oznaczeniem określonym w Tabela 7 [7].

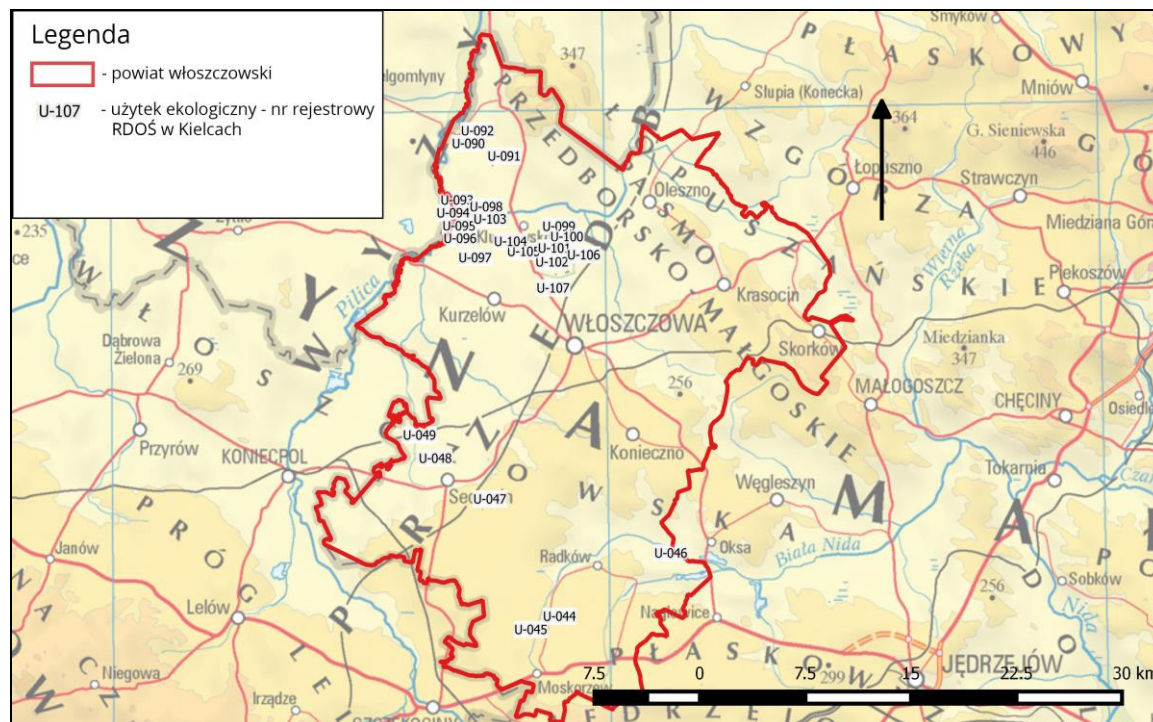

Tabela 8. Przybliżone powierzchnie wybranych form ochrony przyrody w granicach powiatu włoszczowskiego⁴.

Lp.	Forma Ochrony Przyrody	Nazwa własna	Powierzchnia w granicach powiatu włoszczowskiego [ha]
1.	Rezerwat	Bukowa Góra	35
2.	Rezerwat	Oleszno	203
3.	Rezerwat	Murawy Dobromierskie	36
4.	Rezerwat	Ługi	90
5.	Park Krajobrazowy	Przedborski Park Krajobrazowy	6 605
6.	Obszar Chronionego Krajobrazu	Przedborski	8 971
7.	Obszar Chronionego Krajobrazu	Włoszczowsko-Jędrzejowski	26 101
8.	Obszar Chronionego Krajobrazu	Konecko-Łopuszniański	1 801

Problemy ekologiczne w zakresie zasobów przyrodniczych⁵:

- Brak zatwierdzonego planu ochrony rezerwatu Murawy Dobromierskie.
- Brak ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dolina Białej Nidy PLH260013, Dolina Górnej Pilicy PLH260018.

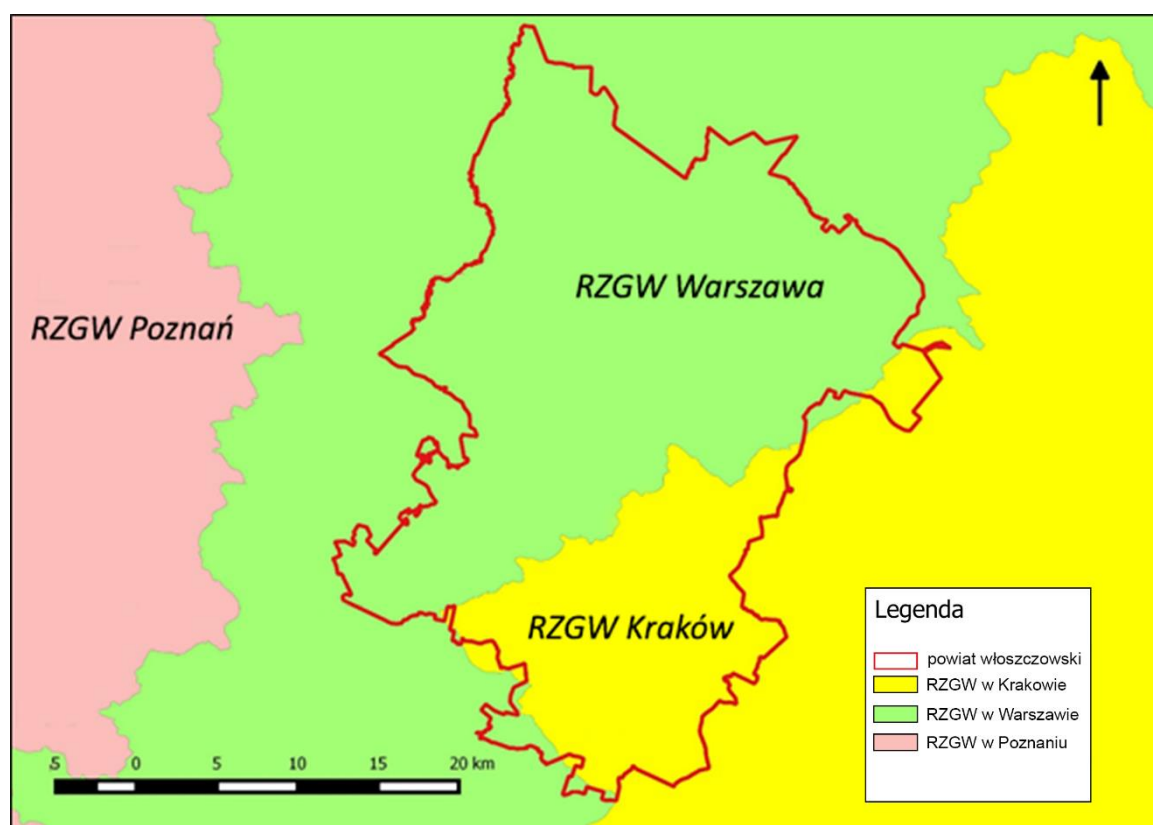
⁴ Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z RDOŚ w Kielcach.

- Zagrożeniem dla niektórych siedlisk są postępujące procesy naturalnej sukcesji (wkraczanie i wzrost gatunków drzewiastych) związana z zaniechaniem tradycyjnego wykaszania oraz wypasu.
- Brak modyfikacji metod gospodarowania związanego z usuwaniem martwych i zamierających drzew, będących skutkiem dawnej gospodarki leśnej mogą się utrzymywać skutkując małą ilością martwego drewna oraz niewłaściwym składem drzewostanu.
- Niewłaściwie realizowane zadania ochronne lub ich brak w zakresie obszarów Natura 2000.
- Traktowanie ograniczeń związanych z potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego wyłącznie jako barier rozwojowych.⁶

5.2 Gospodarowanie wodami

Obszar powiatu włoszczowskiego w południowej części położony jest w zlewni Górnej Wisły w obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, a w północnej części w zlewni Środkowej Wisły w obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Rysunek 11. Zasięg działania Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w granicach powiatu włoszczowskiego [37].

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), wody w Polsce zostały podzielone na tzw. jednolite części wód, które są oddzielnymi i znaczącymi elementami wód, takimi jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka, kanał lub część strumienia, rzeki, kanału. Obszar powiatu

⁶ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, załącznik nr 1 do uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku województwa świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

włoszczowskiego znajduje się w zlewniach wielu jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Można wyróżnić 12 JCWP, których duża część zlewni znajduje się w granicach powiatu włoszczowskiego. JCWP mające największe znaczenie dla powiatu włoszczowskiego to: Kwilinka, Nida do Strugi Dąbie, Struga z Michałowa, Zwleczka, Czarna Struga, Kurzelówka, Pilica od Zwleczy do Zbiornika Sulejów, Czarna z Olszówki, Czarna Włoszczowska od Czarnej z Olszówki do ujścia, Struga, Dopływ ze Stanowisk, Dopływ z Bożej Woli.

Rysunek 12. Granice zlewni JCWP w granicach powiatu włoszczowskiego oraz europejskie kody JCWP [33] [34].

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonał klasyfikacji i oceny stanu wód powierzchniowych w 2014 r. dla 4 spośród wyżej wymienionych JCWP. Podstawą wykonanej klasyfikacji i oceny jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2014 r. poz. 1482). W poniższej tabeli przedstawiono klasyfikację jakości wód dla wybranych JCWP powiatu włoszczowskiego.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Tabela 9. Klasyfikacja jakości wód w wybranych JCWP powiatu włoszczowskiego - Załącznik 1 „Charakterystyka JCW” do Programu wodno – środowiskowego kraju.

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan
1.	Kwilinka	RW2000621612	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2.	Nida do Strugi Dąbie	RW20006216116	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
3.	Struga z Michałowa	RW200062541712	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
4.	Zwleczka	RW20006254189	II	II	II	I	dobry	-	-
5.	Czarna Struga	RW20006254269	III	II	II	II	umiarkowany	dobry	zły
6.	Kurzelówka	RW20006254192	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
7.	Pilica od Zwleczy do Zbiornika Sulejów	RW20001025451	III	I	II	II	umiarkowany	Poniżej stanu dobrego	zły
8.	Czarna z Olszówki	RW200023254229	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
9.	Czarna Włoszczowska od Czarnej z Olszówki do ujścia	RW2000925429	III	II	II	II	umiarkowany	dobry	zły
10.	Struga	RW2000625428	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
11.	Dopływ ze Stanowisk	RW20006254332	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
12.	Dopływ z Bożej Woli	RW2000625424	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

O złym stanie wód Czarnej Strugi, Pilicy od Zwleczy do Zbiornika Sulejów oraz Czarnej Włoszczowskiej od Czarnej z Olszówki do ujścia zadecydowała analiza wskaźników biologicznych. Zwleczka nie była oceniana pod względem stanu chemicznego, stan ekologiczny JCWP Zwleczka jest umiarkowany. Wpływ elementów biologicznych na ocenę potencjału ekologicznego oraz stanu wód jest charakterystyczny dla całego województwa.

Generalnie stwierdza się, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości, choć ze względu na zmianę sposobu oceny, trudno stwierdzić, czy nastąpiła poprawa w stosunku do stanu sprzed sporządzenia poprzedniego Programu Ochrony Środowiska. Prawdopodobnie zła jakość wód związana jest w dalszym ciągu z niewystarczającym stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, ciekły, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód. Zbiorniki te nie podlegają jednak ocenie jakości wody i w związku z tym nie jest możliwe określenie stopnia ich zanieczyszczenia. Oprócz zbiorników retencyjnych na obszarze powiatu znajdują się także stawy rybne [3].

Tabela 10. Wybrane zbiorniki retencyjne na terenie powiatu włoszczowskiego [36].⁷

Nazwa obiektu/miejscowość	Gmina	Ciek Zasilający zlewnia III	Warunki topograficzne	Objętość użyteczna [tys. m ³]	Pow. Zalewu [ha]	Funkcje użytkowe
Kuźnica	Krasocin	Białka Krasocka km 7+ 740	Zbiornik na stawach dla pokrycia deficytu stawów	18,2	7,8	Retencja i hodowla ryb
Sułków	Krasocin	Ciek od Sułkowa		5,0	0,5	Retencja wody w lesie
Ludynia	Krasocin	Źródła		5,0	0,51	Zbiornik pożarowy
Zimna Woda-Nowy Dwór	Krasocin	Źródła		5,0	0,5	Zbiornik pożarowy
Krasocin	Krasocin	Białka Krasocka		5,0	0,5	Zbiornik pożarowy
Biadaszek	Włoszczowa	Feliksówka km 2 + 750		poj. ok. 100 tys. m ³	8,89	Rekreacja i p.poż.
Kluczewsko	Kluczewsko	Czarna Włoszczowska km 7+360	Zbiornik boczny	110 000	9,075	Rekreacja
Bobrowska Wola	Kluczewsko	Rów		20,0	2,0	Retencja i pożarowy
Nowiny	Kluczewsko	Rów		11,0	1,10	Retencja i pożarowy
Stanowiska	Kluczewsko	Struga		10,0	1,0	Retencja i pożarowy
Kurzelów Niedźwiadek	Włoszczowa	Kurzelówka km 5+958	Obniżenie terenowe przegrodzone groblą - droga, jaz z młynem	13,0	1,3	MEW
Nadolnik		Jeżówka	Obniżenie terenowe, Zbiornik młyński	5,0	0,60	Retencja
Łachów	Włoszczowa			5,0	0,45	Pożarowy
Czarncza	Włoszczowa	Ciek od Czarncy		10,0	0,80	Retencja, rekreacja

⁷ Informacje pochodzące z Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego zaktualizowane o dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego we Włoszczowie.

Tabela 11. Wybrane stawy rybne o powierzchni powyżej 1 ha na terenie powiatu włoszczowskiego [36].⁸

Nazwa obiektu/miejscowość	Gmina	Stan własnościowy	Ciek zasilający zlewnia III	Pow. zalewu [ha]	Pojemność stawów [tys. m ³]	Funkcje użytkowe
Kuźnica	Krasocin	Gospodarstwo Rybackie s.c. w Rudzie Malenieckiej	Białka Krasocka	35,96	733,6	Stawy rybne
Murowaniec	Krasocin	Gospodarstwo Rybackie s.c. w Rudzie Malenieckiej	Białka Krasocka	36,58	290,7	Stawy rybne
Wola Świdzińska	Krasocin	Gospodarstwo Rybackie s.c. w Rudzie Malenieckiej	Białka Krasocka i ciek od Sułkowa	49,44	405,6	Stawy rybne
Borowiec	Krasocin	Irena Danieluk, Kielce	Białka Krasocka	10,74	91,3	Stawy rybne
Ludynia	Krasocin	Kolasa Paweł	Źródła	32,77	84,6	Stawy rybne
Czerwonka	Włoszczowa	Marian Tomżyński Częstochowa	Ciek od Michałowa oraz rzeka Czarna Struga zwana Feliksówką	36,30	308,6	Stawy rybne
Feliksówka	Włoszczowa	Józef Kaziur, Kielce	Ciek A	2,78	27,8	Stawy rybne
Kluczewsko	Kluczewsko	Józef Dębowski Pilczyca	Czarna Włoszczowska km 6+900	28,50	242,3	Stawy rybne
Marianów	Secemin	Ireneusz Fiedziuk, Częstochowa	Zwleczka	83,73	340,9	Stawy rybne
Secemin	Secemin	Łukasz Gałązka Secemin	źródła	9,52	95,2	Stawy rybne
Moskorzew	Moskorzew	Gmina Moskorzew	Biała Nida	1,12	9,3	Zbiornik zarybiony
Radków	Radków	FLIPPER Chów	Biała Nida km	85,10	765,9	Stawy hodowlane

⁸ Informacje pochodzące z Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego zaktualizowane o dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego we Włoszczowie.

Nazwa obiektu/miejscowość	Gmina	Stan własnościowy	Ciek zasilający zlewnia III	Pow. zalewu [ha]	Pojemność stawów [tys. .m ³]	Funkcje użytkowe
		i Hodowla Ryb Sp. z o.o.	31+340			
Bałków	Radków	AWRSP Dzierżawca Wylęgły Jarosław	Biała Nida	15,0	120,0	Stawy hodowlane
Zalesie	Radków	Przedsiębiorstwo Produkcji i Hodowli Ryb Słodkowodnych w Krakowie, Dzierżawca Albert Górski	Biała Nida	19,05	152,4	Stawy hodowlane
Mękarzów	Radków	Krzysztof Karoń Jaworznik - Młyny	Biała Nida	25,8	77,4	Bagno zalane wodą
Dąbie Podłazie	Włoszczowa	Zenon Mularczyk Dąbie-Podłazie	Rów	1,94	19,4	Stawy hodowlane
Kwilina	Radków	FLIPPER, Chów i Hodowla Ryb Sp. z o.o.	Kwilinka km 9+600 oraz w km 7+660	55,35	442,8	Stawy hodowlane
Chycza Kupiecka	Radków	FLIPPER Chów i Hodowla Ryb Sp. z o.o.,	Kwilinka	92,50	832,5	Stawy hodowlane
Chycza Narybkowa	Radków	Horn Kielce	dopływ Kwilinki	10,0	75,0	Stawy narybkowe Planowana pstrągarnia
Klekot	Włoszczowa	Gmina Włoszczowa	Ciek od Czarncy	29,20	594,6	Rekreacja hodowla ryb

Szacunkowe zasoby retencjonowanej wody w zbiornikach i stawach rybnych na obszarze powiatu są duże (w porównaniu do innych powiatów) i wynoszą 9 347 690 m³ (województwo ok. 67 mln m³). Stanowi to ok. 14,0% zasobów regionu.

Istniejące zbiorniki wodne na obszarze powiatu mają głównie przeznaczenie retencyjne i rolnicze. Są niezbędne do utrzymania stałego poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza, czy powódź. Lokalnie są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Gospodarka wodami powierzchniowymi wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem niebezpieczeństwu powodzi. Obszar powiatu położony jest na terenach zagrożenia powodziowego zarówno na skutek wystąpień rzek ze swoich koryt (Pilica i Biała Nida), jak również na terenach lokalnych podtopień w czasie roztopów i deszczów nawalnych.

Ponadto wg informacji zawartych w Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska powodziowe będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Wyniki przeanalizowanych scenariuszy wskazują na zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna [26].

Z drugiej strony powiat włoszczowski leży w województwie świętokrzyskim, gdzie w przypadku okresów z niedoborem opadów może wystąpić duże zagrożenie deficytem wody. Jak wiadomo sektorem najbardziej wrażliwym na niedobory wody jest rolnictwo. Tymczasem wg prognoz dla okresu 2021-2050, województwo świętokrzyskie, jest na drugim miejscu wśród wszystkich województw w kraju (po województwie mazowieckim) pod względem najmniejszej średniej różnicy pomiędzy średnimi zasobami i poborami wody. Różnica ta wynosi zaledwie 628 hm³ wody [26].

Problemy ekologiczne w zakresie gospodarowania wodami:

- Niska jakość wód powierzchniowych.
- Zagrożenie powodziowe powodowane wylewem rzek z koryt oraz roztopami śniegu.
- Niewłaściwe zagospodarowanie przestrzenne w obrębie terenów zalewowych.
- Zmiany klimatu pociągające za sobą występowanie błyskawicznych powodzi wywołanych silnymi opadami.
- Zmiany klimatu których konsekwencją mogą być długotrwałe susze.

5.3 Gospodarka wodno-ściekowa

W powiecie włoszczowskim, podobnie jak i w całym województwie świętokrzyskim, wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Powiat nie posiada zintegrowanego systemu wodociągowego, a zasilanie wodociągów odbywa się ze studni wierconych [3].

Stopień nasycenia siecią wodociągową należy uznać za dobry, o czym świadczy fakt, że wg danych GUS w 2014 roku część ludności korzystającej z instalacji wodociągowej wynosiła 83,3% [3] [4].

Znacznie wolniej rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Nadal zauważalna jest znaczna dysproporcja między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Według danych GUS część ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej w 2014 wynosiła 45,9% [3] [4].

Takie różnice wynikają także z rozproszenia zabudowy na obszarach wiejskich, gdzie usuwanie ścieków wymaga odmiennego podejścia niż w miastach. W takich przypadkach do gromadzenia ścieków wykorzystywane są zbiorniki bezodpływowe, z których ścieki wywożone są za pomocą wozów asenizacyjnych i przekazywane do oczyszczalni ścieków [3].

Instrumentem wdrażania postanowień Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków (KPOŚK). To dokument określający potrzeby i planowane zadania w celu wyposażania aglomeracji w systemy kanalizacji. Program ten uwzględnia działania dla aglomeracji miejskich i wiejskich o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000. Aglomeracja Włoszczowa o RLM 12 274 z oczyszczalnią ścieków we Włoszczowie, obejmuje miasto Włoszczowa oraz sołectwa: Łachów, Wola Wiśniowa, Podlipie i Ewina. Załącznik 2 do aktualizacji KPOŚK 2015 określa aglomerację jako aglomerację Włoszczowa obejmowaną przez priorytet III. Priorytet ten określa aglomerację, które do dnia 31 grudnia 2015 roku planowały spełnić warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantować wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie 95 %. Poniższa tabela charakteryzuje aglomerację Włoszczowa scharakteryzowaną przez KPOŚK.

Tabela 12. Charakterystyka aglomeracji Włoszczowa - opracowano na podstawie Załącznika 2 do AKPOŚK

Numer aglomeracji	Nazwa aglomeracji	Priorytet	Gmina wiodąca w aglomeracji	Numer uchwały ustanawiająca aglomerację
PLSW012	Włoszczowa	III	Włoszczowa	XIV/263/11
RLM aglomeracji zgodnie z aktem prawa miejscowego	RLM rzeczywista	Liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji	Liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego	Liczba mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych
12 274	12 124	11 858	11 019	412

Tabela 13. Oczyszczalnie komunalne na terenie powiatu włoszczowskiego - stan na 31.12.2015 r [38].

Gmina	Lokalizacja (miejscowość)	Przepustowość			
		Q śr. dobowe [m ³ /dobę]	Q max dobowe [m ³ /dobę]	Q max h [m ³ /h]	Q max roczne [m ³ /rok]
Kluczewsko	Kluczewsko	200	240	20	87 000
	Dobromierz	200	240	20	87 000
Krasocin	Krasocin	530	-	47,08	193 450
	Oleszno/Kozia Wieś	280	-	25,42	102 200
	Skorków	250	400	25	91 250
Moskorzew	-	-	-	-	-
Radków	Radków	110	140	12	40 150
Secemin	Secemin	200	260	20	94 900
Włoszczowa	Włoszczowa	3 850	4 500	450	1 405 250

Tabela 14. Stopień skanalizowania gmin - opracowanie na podstawie informacji przekazanych z Urzędów Gmin.

L.p.	Gmina	Stopień skanalizowania
1.	Kluczewsko	66% ⁹
2.	Krasocin	57% ¹⁰
3.	Moskorzew	0%
4.	Radków	68% ¹¹
5.	Secemin	30% ¹²
6.	Włoszczowa	62% ¹³

Tabela 15. Liczba zbiorników bezodpływowych - opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

L.p.	Gmina	Liczba zbiorników bezodpływowych
1.	Kluczewsko	487
2.	Krasocin	938
3.	Moskorzew	540
4.	Radków	419
5.	Secemin	807
6.	Włoszczowa	1417

Tabela 16. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w powiecie włoszczowskim – opracowano na podstawie programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015 – 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025

L.p.	Gmina	Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km]
1.	Kluczewsko	59,27
2.	Krasocin	78,51
3.	Moskorzew	0,00
4.	Radków	26,96
5.	Secemin	28,50
6.	Włoszczowa	72,80

Problemy ekologiczne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

- Niski odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji.
- Duże dysproporcje w długości sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej.
- Ścieki ze zbiorników bezodpływowych na terenach o rozproszonej zabudowie w dużej części nie są wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczania w oczyszczalniach ścieków, tylko nielegalnie wprowadzane do wód i ziemi.
- Przenikanie zanieczyszczeń na teren powiatu włoszczowskiego z sąsiadujących powiatów.

5.4 Powietrze atmosferyczne

Czynnikiem istotnie wpływającym na poziom życia jest stan czystości powietrza. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości w szczególności przez

⁹ Dane z KUZG w Kluczewsku

¹⁰ Odsetek osób korzystających z kanalizacji do ogólnej liczby mieszkańców

¹¹ Obliczone na podstawie liczby przyłączy w stosunku do wszystkich budynków

¹² Obliczone na podstawie liczby mieszkańców z dostępem do kanalizacji w stosunku do wszystkich mieszkańców gminy

¹³ Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji

utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane [3].

Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt [3].

Opis stanu jakości powietrza dla powiatu włoszczowskiego sporządzono na podstawie „Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014” wykonanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach.

Ocenę jakości powietrza dla województwa świętokrzyskiego za 2014 rok wykonano w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawa krajowego, zgodne z dyrektywami UE.

Obowiązek sporządzenia corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2016 poz. 672 z późn. zm.), zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje co roku oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref.

Podstawowymi krajowymi aktami wykonawczymi, określającymi obowiązki, zasady i kryteria w zakresie prowadzenia oceny jakości powietrza są:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1032),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. 2012 poz. 914).

Klasyfikacji podlegały dwie strefy – miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska w odniesieniu do wszystkich zanieczyszczeń dla których istnieje obowiązek prowadzenia oceny, tj.: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, benzenu, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu oznaczanych w pyłe PM₁₀. Wynikiem rocznej oceny jakości powietrza jest sklasyfikowanie poszczególnych stref w zakresie dającym wynik porównywalności występowania stężeń każdego z normowanych zanieczyszczeń do obowiązujących wartości kryterialnych. Klasyfikacji stref dokonano odrębnie pod względem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia i kryteriów wymaganych dla ochrony roślin. W ocenie stosuje się następujące symbole klas:

A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,

B – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,

C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych,

D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na terenie strefy nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,

D2 – jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na terenie strefy przekraczały poziom celu długoterminowego.

Odrębnie dla każdej substancji dokonano analizy stężeń, których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

W wyniku analizy strefa świętokrzyska, w której znajduje się powiat włoszczowski, uzyskała klasę C z powodu przekroczeń ponad dopuszczalną częstość stężeń 24-godzinnych pyłu PM10 oraz przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określa się ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryteria ochrony zdrowia ludzi w roku 2010 i 2014 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 17. Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryteria ochrony zdrowia ludzi w roku 2010 i 2014 [3] [24].

Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃
PL2602	Rok 2010											
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	B	A
	Rok 2014											
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	A

Takie wyniki świadczą o tym, że od czasu sporządzenia poprzedniego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego stan jakości powietrza atmosferycznego w strefie świętokrzyskiej uległ poprawie ze względu na zanieczyszczenie pyłem PM2,5.

Wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, strefę świętokrzyską pod względem dotrzymania wartości normatywnych dla tlenków azotu i dwutlenku siarki, zakwalifikowano do klasy A. Natomiast w przypadku ozonu, strefę świętokrzyską określono jako C oraz D2 z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego i poziomu celu długoterminowego.

Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryterium ochrony roślin w roku 2010 i 2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryteria ochrony roślin w roku 2010 i 2014 [3] [24].

Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona roślin			
	SO ₂	NO _x	O ₃	
			wg poziomu docelowego	wg poziomu celu długoterminowego
PL2602	Rok 2010			
	A	A	C	D2
	Rok 2014			
	A	A	A	D2

Problemy ekologiczne w zakresie powietrza atmosferycznego:

- Negatywny wpływ przemysłu (na terenie powiatu znajduje się zakład LHOIST Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej, który jest zaliczony do zakładów szczególnie uciążliwych pod względem emitowania zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. Niska emisja związana przede wszystkim z funkcjonowaniem lokalnych kotłowni i pieców domowych.
- Powiat włoszczowski należy do powiatów o znacznej emisji na terenie województwa świętokrzyskiego pod względem tlenku węgla - około 30%.
- Przekroczenia w strefie świętokrzyskiej norm zanieczyszczeń takich jak pył PM10 i B(a)P, mających wpływ na zdrowie ludzi.
- Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów.

5.5 Powierzchnia ziemi i surowce mineralne

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 53 % gruntów stanowią użytki rolne, a około 42% użytki leśne. Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, bielcowe oraz pseudobielcowe. Gleby bielcowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobielcowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu [3] [8].

Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji upraw zbóż, co sprawia, że dominuje hodowla bydła, trzody chlewnej i drobiu [3] [11].

Ochrona gleb w rozumieniu ustawy Prawo Ochrony Środowiska prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi [Dz.U.2002.165.1359 z dnia 2002.10.04]). Ustawa ta postanawia, że w ramach państwowego monitoringu środowiska dokonuje się oceny oraz badań i obserwacji stanu gleby i ziemi .

Na terenie powiatu włoszczowskiego nie istnieją punkty pomiarowo-kontrolne włączone do krajowej sieci monitoringu chemizmu gleb ornych Polski. Przyczyną tego jest brak potencjalnych źródeł skażeń gleby.

Jednak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykonuje, w ramach monitoringu regionalnego, własne badania gleb położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem. Mają one na celu dokumentowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych.

W 2015 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach opublikował raport dotyczący stanu środowiska w województwie świętokrzyskim. Według przedstawionych w nim wyników badań wykonanych w latach 2013-2014 przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Kielcach, gleby powiatu włoszczowskiego charakteryzują się naturalną zawartością metali ciężkich. Na terenie powiatu włoszczowskiego nie stwierdzono podwyższonej zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo. Wyniki badań przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 19. Zawartość metali ciężkich w glebach powiatu włoszczowskiego w latach 2013-2014 [25].

Ilość próbek [szt.]		Pierwiastek	Zawartość [mg/kg]					
2013 r.	2014 r.		minimalna		maksymalna		Średnia	
			2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.	2013 r.	2014 r.
3	4	Kadm (Cd)	0,12	0,12	0,563	0,432	0,348	0,217
		Chrom (Cr)	4,26	3,12	4,61	5,82	4,44	4,42
		Miedź (Cu)	1,31	2,84	6,46	5,82	4,18	3,88
		Rtęć (Hg)	0,014	0,014	0,028	0,044	0,02	0,03
		Nikiel (Ni)	1,31	1,98	13,43	8,22	4,75	4,03
		Ołów (Pb)	6,48	5,18	17,72	12,59	12,76	9,47
		Cynk (Zn)	9,34	16,12	65,85	54,63	36,04	27,67

Obok stopnia zanieczyszczenia metalami ciężkimi, istotnym składnikiem oceny jakości gleb na terenie powiatu, jest poziom zakwaszenia. Zakwaszenie zależy od rodzaju skały macierzystej, natężenia procesów degradacyjnych (np. erozji wodnej, ługowania, zasolenia), a także ogólnego poziomu kultury rolnej. Gleby silniej zakwaszone posiadają niższą przydatność rolniczą, cechują się słabszą przyswajalnością składników pokarmowych oraz wymagają większych nakładów na rekultywację. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego należy uznać za wysokie, co potwierdza fakt, że 53% gleb powiatu wymaga wapnowania [25].

Niestety w powiecie włoszczowskim, wg danych Starostwa Powiatowego, znajduje się 226,11 ha gruntów zdewastowanych wymagających rekultywacji. W poniższej tabeli zestawiono powierzchnie gruntów zdewastowanych w poszczególnych miejscowościach na terenie powiatu wg stanu na 31.12.2015 r.

Tabela 20. Grunty zdewastowane wymagające rekultywacji - stan na dzień 31.12.2015 r. [8].

L.p.	Powierzchnia [ha]	Lokalizacja (nazwa miejscowości)	Gmina
1.	15,82	Rzewuszyce	Kluczewsko
2.	4,27	Ludynia	Krasocin
3.	7,99	Dąbrówka Czostkowa	Krasocin
4.	14,13	Czostków	Krasocin
5.	163,39	Skorków, Cieśle, Bukowa	Krasocin
6.	0,22	Moskorzew	Moskorzew
7.	19,16	Czarnca	Włoszczowa
8.	0,68	Żeliszawiczki	Secemin

Z powyższego zestawienia jednoznacznie wynika, że największa powierzchnia gruntów zdewastowanych znajduje się w gminie Krasocin. Większość gruntów zdewastowanych to aktualne wyrobiska kopalniane.

Zanieczyszczenia gleb, zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, na obszarze powiatu włoszczowskiego wynikają głównie z funkcjonowania przemysłu na obszarze powiatu i ruchu komunikacyjnego. Lokalnie są wynikiem działalności górniczej oraz składowania odpadów. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin [3].

Stosunkowo niewielkie zagrożenie gleb w powiecie włoszczowskim stwarza erozja wodna, którą objętych jest ok. 0,3% gruntów rolnych. Są to grunty rędzinowe (rzadko lessowe) usytuowane na stokach o spadkach pow. 10°. Skupiają się one w gminach: Moskorzew, Radków i Włoszczowa [3].

Równie niewielki areal gleb, wykorzystywanych rolniczo zagrożony jest erozją wietrzną (szacunkowo 1,5%). Erozji tej sprzyja lokalny niedobór lasów, nadmierne uproszczenie agrocenoz, brak zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, spełniających rolę wiatrochronną oraz występujące przesuszenia (susze, źle działająca melioracja) [3].

Problemy ekologiczne związane z jakością gleb:

- Wysokie zakwaszenie gleb, około 53% gleb powiatu wymaga wapnowania.
- W powiecie znajduje się 226,11 ha gruntów zdewastowanych wymagających rekultywacji.

Stosowanie przez rolników nawozów mineralnych zakwaszających glebę.

- znaczny areal gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną [3]
- niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb. [3]
- Występowanie przewagi opadów nad parowaniem, co powoduje ciągłe przemieszczanie się w profilu glebowym zasadowych składników pokarmowych.
- Występowanie kwaśnych deszczy będących wynikiem emisji pochodzących z przemysłu i motoryzacji.

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Udokumentowane złoża surowców węglanowych występują jedynie w gminie Krasocin. Tu eksploatowane jest na skalę przemysłową złożo wapieni jurajskich — „Bukowa”. Kopalina występująca w złożu wykazuje przydatność zarówno do produkcji cementu, jak i wapna. Przedsiębiorstwo „Lhoist Bukowa sp. z o.o.” wykorzystuje eksploatowany surowiec do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych wypalanych i nie wypalanych (wapno hydratyzowane, wapno palone mielone, wapno palone w bryłach, nawozy tlenkowe oraz wyroby nie wypalane: sorbenty, mączkę wapienną, pył do hamowania wybuchów, kredę malarską, kredę pastewną i kamień wapienny). Ponadto na terenie gminy

udokumentowano duże złoża wapieni — Krasocin, które ma stanowić rezerwę surowcową, gdy wyczerpią się zasoby złoża Bukowa. Wydobycie prowadzi się również w złożu Stojewsko. Zasoby szacunkowe lub perspektywiczne określono dla złoża Mieczyn oraz złoża wapieni jurajskich Krasocin 2 w Stojewsku [3] [13].

Piaski na obszarze powiatu są kopaliną występującą dość powszechnie. Reprezentują one różnowiekowe serie bardzo zróżnicowane genetycznie i litologicznie, a w efekcie charakteryzują się zmiennymi właściwościami i cechami jakościowymi. Dlatego też surowiec ten może mieć różnorodne zastosowanie. Piaski budowlane udokumentowano w złożach: Oleszno, Kotowie, Nadolnik, Wojciechów, które nie zostało ujęte w krajowym bilansie zasobów. Aktualnie wydobycie prowadzone jest w złożach: Czarnca II, zaniechano eksploatacji w złożach Jakubowice i Jakubowice I i Jeziorna Góra. Piaski stosowane do produkcji cegły wapienno-piaskowej (silikatów) do niedawna pozyskiwane były ze złoża Ludynia, obecnie wydobycie prowadzi się jedynie ze złoża Czostków. Produkcja betonów komórkowych prowadzona jest z wykorzystaniem surowca ze złóż: Żeliszawice I, Ludynia – Tory, Rzewuszyce, udokumentowano złoża Czarnca I, Czarnca III oraz Rzewuszyce I i Rzewuszyce północ. Piaski formierskie zostały udokumentowane w złożu Brzeście oraz Dąbrówka – pole II, a zasoby szacunkowe określono dla niewielkiego złoża Ludynia. Ponadto na terenie powiatu występują nagromadzenia piasków, które nie posiadają opracowań geologicznych, a jedynie dokumentacje techniczne, gdzie określono szacunkowe zasoby kopaliny, która może mieć zastosowanie przy budowie nasypów kolejowych i dróg lokalnych. Rejony takie to np.: Mościska, Motyczno [3] [13].

W Bilansie Złóż Zasobów Kopalin w Polsce wymienia się również złoża piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej: Miny Czarnca, Żeliszawice, Niwiska [13].

Występujące na terenie powiatu gliny zwałowe mogą potencjalnie stanowić surowiec dla niewielkich zakładów ceramiki budowlanej (produkcja cegły pełnej). Cegielnie bazujące na miejscowych glinach funkcjonowały w XIX wieku i jeszcze w okresie powojennym. Obecnie nie prowadzi się wydobycia, nie ma też udokumentowanych złóż tego surowca [3] [13].

Złoża ziemi krzemionkowej (opoki odwapnionej) Dąbrówka pole I i II znajduje się w południowo-wschodniej części gminy Krasocin. Ziemia krzemionkowa może mieć zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu: odlewniczym, chemicznym, materiałów budowlanych, ale głównie jako mączka izolacyjna. Występujący w nadkładzie pola i surowiec może być wykorzystywany jako piaski formierskie. W późnych latach 60-tych wydobycie ziemi krzemionkowej prowadziła Spółdzielnia „Skala”. Aktualnie złoża nie jest eksploatowane [3] [13].

Torfowiska zajmują znaczne obszary powiatu włoszczowskiego. W latach 60-tych i 70-tych, gdy nie kładziono tak dużego nacisku na ochronę zasobów przyrody, udokumentowano wstępnie wiele złóż torfu, biorąc pod uwagę jego wartość opałową. Z reguły są to rozległe obszary składające się z kilku pól, np. Góra Lipia obejmuje 11 złóż o łącznej powierzchni 1 022,0 ha. Podobnie zasoby szacunkowe określono dla złóż: Oleszno, Gnieździska, Dolina Czarnej Strugi i na południu powiatu: Dolina Rzeki Zwleczy i Jeżówki, Kuczków-Michałów, Drochlin-Kuczków, Bieganów, Dolina Rzeki Białej Nidy, Dolina Rzeki Pilicy. Generalnie są to torfowiska niskie, budowane przez torfy trzcinowe i turzycowe, o miąższości

do 3,0 m. Charakteryzują się one stosunkową słabą wartością opałową. Przy ewentualnej eksploatacji straty wynikające ze zniszczenia środowiska byłyby niewspółmiernie duże w odniesieniu do wartości pozyskanego surowca. Aktualnie, gdy ochrona naturalnych zasobów przyrody jest czynnikiem decydującym, możliwość eksploatacji torfów, zwłaszcza na większą skalę w zasadzie jest wykluczona [3].

Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. Odkrywkowy system wydobywania jakiego występuje na terenie powiatu włoszczowskiego powoduje powstanie: przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego. Dominującym w skali powiatu, pod względem wielkości zajmowanego obszaru, głębokości i intensywności prowadzonego wydobywania oraz ilości przetwarzanego surowca, jest złoż wapieni — Bukowa. Na mniejszą skalę, choć wcale nie małą biorąc pod uwagę inne rejony województwa, odbywa się wydobywanie piasków. Pozostałe kopalnie mają stosunkowo mniej intensywne oddziaływanie na środowisko. Są to mniejsze obszarowo złoża, urabianie kopaliny odbywa się bez udziału materiałów wybuchowych, a rekultywacja wykorzystanych górniczo terenów jest znacznie łatwiejsza i mniej kosztowna. Znaczące zmiany wywołują powstałe wyrobiska, ale także zakłady przerobcze wykorzystujące surowce [3].

Niekorzystne oddziaływanie dotyczy również zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałasu. Te dwa czynniki są dodatkowo zwiększone wzmożonym transportem, który zawsze towarzyszy tego typu działalności. Zagrożeniem dla środowiska są także miejsca nielegalnego pozyskiwania surowców, głównie piasku. Samo w sobie wydobywanie na tak niewielką skalę, ma niewielki negatywny wpływ na środowisko. Zaniechanie wydobywania powoduje też dość szybką samorekultywację. Problem gwałtownie narasta, gdy w niezabezpieczonych wyrobiskach gromadzone są nielegalnie odpady [3].

Problemy ekologiczne w zakresie surowców mineralnych:

- Eksploatacja surowców naruszająca naturalne warunki przyrodnicze i wywołująca szereg zmian w środowisku naturalnym.
- Konsekwencją wydobywania odkrywkowego są przekształcenia terenu, wyrobiska, hałdy odpadów przerobczych i złożowych, jak również zanieczyszczenia wód i powietrza atmosferycznego.
- Istnieje zjawisko nielegalnego pozyskiwania surowców.
- Zwiększenie liczby nielegalnych wysypisk odpadów w starych wyrobiskach.
- Kosztowny proces rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Do głównych problemów i zadań wynikających z prowadzonej na terenie powiatu działalności górniczej należy zaliczyć [3]:

- konieczność rekultywacji obszarów po wydobywaniu kopaliny.
- likwidację nielegalnych wysypisk odpadów w starych wyrobiskach.

5.6 Różnorodność biologiczna

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach: Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim. Teren powiatu stanowi obszar obfitujący w wiele gatunków fauny i flory. Wiele cennych

gatunków znalazło ostoję w lasach i rezerwatach, tworzonych z myślą o zachowaniu dóbr przyrodniczych w swojej jak najmniej zmienionej postaci [3].

Świat zwierząt, szczególnie bezkręgowych wykazuje bardzo silne związki z szatą roślinną, warunkami mikroklimatycznymi i siedliskowymi. Fauna tego obszaru nie jest szczegółowo rozpoznana. Najlepiej rozpoznana jest awifauna, stwierdzono tutaj występowanie 136 gatunków ptaków (ok. 1/3 wszystkich krajowych gatunków) w tym szereg gatunków rzadkich i chronionych. Szczególnie godne uwagi jest występowanie na tych terenach: cietrzewia (jedna z nielicznych w skali kraju stref jego regularnego przebywania i rozrodu), bociana czarnego, żurawia i orła bielika [3].

W powiecie włoszczowskim stwierdzono występowanie 743 gatunków roślin naczyniowych z czego 64 taksony zostały objęte ochroną gatunkową. Stopień naturalności zbiorowisk i zespołów roślinnych występujących na tym terenie jest wysoki (od 50% do 75%). Na szczególną uwagę zasługują występujące w dolinach rzecznych zbiorowiska wodne, łąkowe i bagienne. Jednak należy zwrócić uwagę, że na całej powierzchni kraju obserwowane i przewidywane są zmiany w reżimie hydrologicznym, co jest związane z tym że należy się liczyć ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych w korytach cieków. Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Co więcej, w wyniku prognozowanych zmian klimatycznych będzie postępował zanik małych powierzchniowych zbiorników wodnych (bagien, stawów, oczek wodnych, małych płytkich jezior, potoków). Stanowi to zagrożenie dla licznych gatunków, które bezpośrednio lub pośrednio bytują na tych terenach, może to skutkować wyginięciem lub migracją gatunków [3] [26]. Problemy ekologiczne w zakresie różnorodności biologicznej:

- Brak zatwierdzonego planu ochrony rezerwatu Murawy Dobromierskie.
- Brak ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dolina Białej Nidy PLH260013, Dolina Górnej Pilicy PLH260018.
- Zmiany w reżimie hydrologicznym - wzrastająca liczba sytuacji ekstremalnych w korytach cieków.
- Zagrożeniem dla niektórych siedlisk są postępujące procesy naturalnej sukcesji (wkraczanie i wzrost gatunków drzewiastych) związana z zaniechaniem tradycyjnego wykaszania oraz wypasu.
- Brak modyfikacji metod gospodarowania związanego z usuwaniem martwych i zamierających drzew, będących skutkiem dawnej gospodarki leśnej mogą się utrzymywać skutkując małą ilością martwego drewna oraz niewłaściwym składem drzewostanu.
- Niewłaściwie realizowane zadania ochronne lub ich brak w zakresie obszarów Natura 2000.
- Powszechny, postępujący rozrost zabudowy obserwowany zarówno na terenach miejskich jak i wiejskich stanowiący zagrożenie dla populacji dziko żyjących gatunków.
- Obecność gatunków inwazyjnych.

5.7 Gospodarka leśna

Wskaźnik lesistości powiatu włoszczowskiego wynosi 41,84% i jest znacznie wyższy od średniego wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego. Naturalna, pierwotna pokrywa leśna złożona była głównie z ciepłolubnych postaci grądu, świetlistej dąbrowy, lasów mieszanych i borów sosnowych na glebach piaszczystych. W podmokłych dolinach rzecznych

występowały lasy łągowe i olsy. Dzisiaj pozostały jedynie fragmenty takich naturalnych i półnaturalnych lasów. Dominują natomiast monokultury sosnowe ze sztucznych odnowień. Wobec zaprzestania produkcji rolniczej na znacznych terenach o glebach słabych i bardzo słabych, możliwe jest ich zalesienie. Powinno ono być realizowane w odniesieniu do gleb najniższych klas, nieprzydatnych do efektywnej produkcji rolnej w sposób nie kolidujący z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego [3] [8] [35].

Tabela 21 Struktura własnościowa lasów¹⁴

Powierzchnia lasów w powiecie	
Lasy będące własnością Skarbu Państwa	Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa
24 013 ha	13 953 ha (w tym 13 075 ha własność osób fizycznych)
Razem	
37 966 ha	

Niekorzystną dla prowadzenia gospodarki leśnej cechą lasów regionu świętokrzyskiego (w tym również powiatu włoszczowskiego) jest ich ograniczona lokalnie odporność na czynniki chorobotwórcze. Poza zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska, poważne szkody w lasach wyrządzają powstające często pożary. Głównymi przyczynami pożarów lasów są ludzka nieostrożność oraz umyślne podpalenia [3].

Istnieje także zagrożenie dla lasów ze strony szkodników owadzych. Na terenie Nadleśnictwa Włoszczowa największe zagrożenie dla upraw sosnowych stanowią ryjkowce, a w szczególności szeliniak sosnowy. W ramach ochrony stosowane są głównie metody mechaniczne, tak jak wykładanie specjalnych pułapek, gdzie szkodniki są zwabiane i niszczone. Niekiedy znajdują także zastosowanie metody chemiczne w postaci oprysków roztworem insektycydu. W uprawach i młodnikach iglastych pewne zagrożenie stanowi także smolik znaczony, którego liczebność ogranicza się poprzez usuwanie i niszczenie zasiedlonych drzewek [27].

Zagrożeniem dla lasów są również szkodniki pierwotne tzw. liściożerne, takie jak np. brudnica mniszka, strzygonia choinówka, poproch cetyniak, boreczniki. Ochrona przed tymi szkodnikami polega na prowadzeniu prac prognostycznych np. jesienne poszukiwania zimujących stadiów szkodników sosny [27].

Starsze drzewostany iglaste atakują szkodniki wtórne, które uszkadzają drewno, są to m.in.: cetyńce, korniki i przyplaszczek granatek. Ochrona przed szkodnikami wtórnymi polega głównie na terminowym wywozie pozyskanego drewna z lasu, a w przypadku jego pozostawienia w lesie w okresie wiosennym i letnim wykonuje się korowanie [27].

Do problemów w hodowli lasów, można także zaliczyć duże skupiska niektórych gatunków zwierząt. Rejonami, gdzie oddziaływanie zwierzyny jest najbardziej widoczne są przede wszystkim nowo zakładane oraz istniejące uprawy leśne. Najczęściej ma tu miejsce zgryzanie pędów przez sarny i zające. Szkody od jeleni występują lokalnie, głównie w leśnictwach Belina

¹⁴ Powierzchnie ewidencyjne, stan na dzień 1 stycznia 2016 r. [39].

i Sułków, będących ostoją tego gatunku, natomiast obecność łośi widoczna jest na terenie leśnictwa Kurzelów i Pękowiec [3].

W celu ochrony przed zwierzyną stosowane są różne metody [3]:

- gradzenie upraw, zwłaszcza cennych gatunków tj. jodły i dęba specjalistyczną siatką,
- ochrona pojedynczych sadzonek przed zgryzieniem pączka szczytowego przy pomocy osłonek tekpolowych w przypadku dęba, wełny owczej stosowanej dla jodły,
- palikowanie modrzewia,
- zabezpieczanie dęba, jodły i sporadycznie buka preparatami chemicznymi typu Emol.

Kolejnym zagrożeniem dla gospodarki leśnej są grzyby. Szczególną ochroną objęte są sadzonki na terenie szkółek leśnych. Młode drzewka narażone są na choroby zgorzelowe (zwłaszcza siewki), mączniaka dębu oraz osutkę sosny. Zabiegi zabezpieczające prowadzone są na bieżąco. Od 2000 roku obserwuje się zamieranie jesionów, atakowanych przez choroby grzybowe. W konsekwencji ich działalność prowadzi do obumierania pędów i całych drzew. Najbardziej na szkody narażone jest Nadleśnictwo Włoszczowa, gdzie drzewostany z udziałem tego gatunku występują w ilościach o znaczeniu gospodarczym [3].

W latach 2010-2015 zasadniczym źródłem finansowania zalesień gruntów rolnych nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz płatności za pielęgnację założonych upraw są środki Unii Europejskiej rozdysponowywane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Ponadto w niewielkim zakresie zalesienia są wspierane przez starostę ze środków budżetu Powiatu.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 roku o lasach (tekst jedn. Dz.U.2015.2100 z późn. zm.) preferowane są grunty słabych klas bonitacyjnych, przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego gmin pod cele zalesień. Plany takie na terenie powiatu włoszczowskiego posiadają jedynie gminy: Secemin i Radków (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy) oraz Krasocin i Włoszczowa (MPZP w zakresie zalesień). Udzielana pomoc polega na organizowaniu wydarzeń mających na celu zachęcenie społeczności do brania udziału w zalesianiu terenów powiatu, takie jak: nieodpłatne przekazywanie sadzonek lub pokrycie kosztów materiału zalesieniowego.

Tabela 22. Powierzchnia gruntów zalesionych w latach 2012-2015 [8].

Rok	Razem [ha]
2012	47,18
2013	38,02
2014	18,26
2015	40,83

Powierzchnia wskazana w powyższej tabeli odnosi się wyłącznie do zalesienia gruntów rolnych stanowiących własność osób fizycznych (ARiMR) i w niewielkiej części gruntów rolnych zalesianych z udziałem środków przekazanych powiatowi z budżetu Państwa.

Problemy ekologiczne w zakresie gospodarki leśnej:

- Ograniczona lokalnie odporność lasów na czynniki chorobotwórcze.
- Zagrożenie lasów pożarami spowodowanymi nieostrożnością mieszkańców.
- Zagrożenie ekosystemów leśnych ze strony szkodników owadzych.
- Zmiany w reżimie hydrologicznym kraju, co skutkuje wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych w korytach rzek, a w konsekwencji stanowi zagrożenie dla siedlisk wód słodkich płynących.

5.8 Hałas

Hałas stanowi jedno z zagrożeń cywilizacyjnych. Rozwój gospodarczy powiatu włoszczowskiego związany jest z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, rozwojem transportu, a co za tym idzie ze zwiększonym generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego i komunikacyjnego. Obecnie narażone na hałas są nie tylko budynki mieszkalne, szkoły i inne obiekty położone w pobliżu arterii komunikacyjnych bądź zakładów przemysłowych, lecz również tereny wypoczynkowo – rekreacyjne [3].

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa, wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych [3].

W województwie świętokrzyskim w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące [3]:

- Planowe, cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach w celu opracowania planów akustycznych miast,
- Planowe badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych,
- Programy ochrony środowiska przed hałasem,
- Sporządzanie map akustycznych,
- Planowe i interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska.

Skala zagrożeń pochodzących od hałasu przemysłowego jest mniejsza niż hałasu drogowego, jednak w przypadku nawet nieznacznych przekroczeń może być on szczególnie uciążliwy dla najbliższej mieszkających osób, zwłaszcza w porze nocnej [3]. Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych [3].

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe. Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów [3].

Uciążliwość ruchu drogowego na odcinkach dróg wojewódzkich poza Włoszczową jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne. Do miejsc narażonych na większy hałas należą lokalne węzły komunikacyjne na drodze nr 786 Kielce - Częstochowa w Krasocinie i Seceminie [3]. Jednak obszary te nie zostały objęte w Programie

Ochrony Środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne, wykonanym w 2014 r [29].

Hałas kolejowy jest wynikiem sumowania się hałasu emitowanego przez wiele pociągów przejeżdżających przez poddany obserwacji odcinek pomiarowy. O jego poziomie na obszarach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych decydują takie czynniki jak: natężenie ruchu, ilość pociągów towarowych w ogólnej liczbie składów pociągów, prędkość pociągów, położenie torów i płynność ruchu pociągów, ukształtowanie terenu przez który przebiega linia kolejowa, charakter obudowy linii kolejowej oraz odległość pierwszej linii zabudowy od skrajnego toru [3].

Przez obszar powiatu włoszczowskiego przebiegają dwie ważne linie kolejowe znaczenia państwowego krzyżujące się w rejonie wsi Czarnca i wsi Psary. Centralna Magistrala Kolejowa Warszawa - Katowice prowadzi znaczny ruch szybkich pociągów osobowo-ekspresowych, a linia Kielce - Częstochowa ruch mieszany towarowo-osobowy. Linie te przebiegają na ogół z dala od terenów gęsto zabudowanych, dlatego ich uciążliwość jest niewielka.

W latach 2011-2012 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykonywał pomiary monitoringowe hałasu drogowego w ramach wojewódzkiego programu PMŚ na lata 2010-2012. Na terenie miasta Włoszczowa pomiary zostały przeprowadzone w 3 punktach. Otrzymane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Tabela 23. Wyniki pomiarów hałasu drogowego na terenie powiatu włoszczowskiego w 2011 r. [22].

Lp.	Rejon badań	Współrzędne punktu	Data pomiaru	Odległość od krawędzi jezdni [m]	Wysokość punktu pomiarowego	Wskaźnik poziomu dźwięku	Wynik [dB]	Norma [dB]	Przekroczenie [dB]
1.	Pkt.1 - referencyjny ¹⁵ ul. Partyzantów 24 tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	N50°51'04,87" E19°58'18,39"	28-29. 06.2011	10	4	L _{AeqD}	67,1	55	12,1
						L _{AeqN}	68,4	-	-
2.	Pkt. 2 ul. Partyzantów 24 tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	N50°51'04,19" E19°58'18,21"	28-29. 06.2011	20	4	L _{AeqD}	62,2 ¹⁶	55	7,2
						L _{AeqN}	66,4 ²	-	-
3.	Pkt. 3 – referencyjny ¹ ul. Czarnieckiego (odcinek od ul. 1-go Maja do granic miasta) Tereny mieszkaniowo-usługowe	N50°50'34,42" E19°57'44,06"	27-28. 09.2011	10	4	L _{AeqD}	65,8	60	5,8
						L _{AeqN}	59,0	50	9,0

¹⁵ Punkt referencyjny – w ramach badań monitoringowych hałasu, jest to punkt w stałej odległości od źródła, w którym badania służą głównie do monitorowania zmian parametrów źródeł hałasu

¹⁶ Wartość równoważnego poziomu dźwięku po korekcie z uwagi na lokalizację punktu pomiarowego przy elewacji budynku

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

W celu poprawy klimatu akustycznego w mieście, należałoby rozważyć całkowity zakaz wjazdu do miasta pojazdów ciężkich, co jednocześnie wpłynie pozytywnie na płynność ruchu strumienia pojazdów. Mogłoby to nastąpić po wybudowaniu obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 786 (będącej w fazie projektowania). Budowa obwodnicy w znaczący sposób ograniczy problem uciążliwości ze strony hałasu komunikacyjnego w mieście. Poprawę klimatu akustycznego w mieście będzie można również uzyskać poprzez naprawę uszkodzonych nawierzchni ulic oraz wykonania utwardzonej nawierzchni na kilku ulicach. Zastosowanie ekranów akustycznych w centralnej części miasta, ze względu na stosunkowo ciasną zabudowę i niewielką ilość wolnej przestrzeni, jest trudne do zrealizowania. Z tych samych względów nie jest możliwe zastosowanie pasów zieleni, które tylko w nieznacznym stopniu mogłyby wpłynąć na poprawę klimatu akustycznego. Celowym natomiast jest rozważenie utworzenia pasów zieleni wzdłuż dróg wylotowych w kierunku Radomska, Przedborza, Końskich, Kielc, Jędrzejowa i Koniecpola, na których to drogach odnotowano znaczne natężenie samochodów wielkotonażowych i związany z tym stosunkowo duży poziom hałasu [3].

Problemy ekologiczne w zakresie hałasu:

- Rozwój gospodarczy powiatu związany jest z generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego czy komunikacyjnego, poprzez powstawanie nowych zakładów przemysłowych i rozwój transportu.
- Wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu.
- Stały wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu.

5.9 Pola elektromagnetyczne

Promieniowania elektromagnetyczne jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1–300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym [3].

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze powiatu włoszczowskiego należą [3]:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV łączące Stację Systemową „Kielce 400” z Joachimowem i Łośnicą, których szkodliwy wpływ rozciąga się 25 m od osi linii w obie strony,
- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, stacja systemowa „Kielce 400” - Oleszno - Opoczno i Szczekociny - Secemin - Włoszczowa - Joachimów, których szkodliwy wpływ rozciąga się 12 m od osi linii w obie strony,
- stacje elektroenergetyczne 110/15 kV we Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi, których uciążliwość zamyka się w granicach obiektu,
- bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów.

Obowiązujące od 01.01.2008 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2007 nr 221 poz. 1645) obliuguje do wyznaczenia

na terenie każdego województwa po 135 punktów pomiarowych z podziałem po 45 w każdym roku 3-letniego cyklu pomiarowego, w tym po 15 punktów dla 3 kategorii obszarów dostępnych dla ludności tj. [3]:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W roku 2013 i 2014 na terenie województwa świętokrzyskiego do badań monitoringowych natężenia pól elektromagnetycznych (PEM) wytypowano po 45 punktów pomiarowych dla każdego roku, znajdujących się w dostępnych dla ludności miejscach w [3]:

- miastach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. (15 punktów) – brak takich miast na terenie powiatu włoszczowskiego,
- pozostałych miastach (15 punktów) - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i mieści się on w mieście Włoszczowa,
- terenach wiejskich (15 punktów) - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i znajduje się on w miejscowości Radków (w roku 2013) i Secemin (w roku 2014).

Pomiary roku 2013 należą do drugiego trzyletniego cyklu pomiarowego obejmującego lata 2011-2013, natomiast pomiary z roku 2014 rozpoczynają trzeci cykl.

W tabeli poniżej zestawiono wyniki pomiarów w powiecie włoszczowskim odpowiednio w latach 2013 i 2014, z podziałem na obszary według liczby ludności.

Tabela 24. Wyniki pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na terenie powiatu włoszczowskiego [25].

Lp.	Rok wykonanego pomiaru	Miejscowość	Rodzaj obszaru	Lokalizacja punktu pomiarowego	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]
1.	2013	Włoszczowa	Miasto o liczbie mieszkańców mniejszej niż 50 tys.	ul. M. Reja 5	0,51
2.	2014			ul. Partyzantów/ UG	0,15
3.	2015			ul. Wiśniowa 19	0,53
4.	2013	Radków	Tereny wiejskie	Radków 88 (obok Zespołu Szkół)	0,10
5.	2014	Secemin		Pl. Wolności 14 (skwer przy trasie 786)	0,15

W żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości poziomu pól elektromagnetycznych, określonej rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003 nr 192

poz. 1883), zgodnie z którym dopuszczalny poziom PEM dla miejsc dostępnych dla ludności w zakresie częstotliwości PEM od 3 MHz do 300 MHz wynosi 7 V/m (składowa elektryczna) [3].

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bhp oraz sanitarnymi [3].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003 nr 192 poz. 1883) określa:

- dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla:
 - terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
 - miejsc dostępnych dla ludności,
- zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko,
- metody sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Utrzymana została zasada, zgodnie z którą, nie normuje się dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych tam gdzie przebywanie ludzi nie będzie miało miejsca. Rozporządzenie określa również zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określone zostaną parametry fizyczne, charakteryzujące oddziaływanie tych pól na środowisko, także zakres i sposób prowadzenia badań pól elektromagnetycznych [3].

Pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych wymagają [3]:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15 W lub wyższa, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,03 MHz do 300 000 MHz.

Problem ekologiczny przed jakim stawia nas postęp cywilizacyjny jest ściśle powiązany z zagrożeniem ze strony oddziaływania energii elektromagnetycznej. Z tego względu należy uwzględnić wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych, urządzeń elektroenergetycznych i radiokomunikacyjnych oraz wszędzie tam, gdzie jest możliwe przekraczanie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego.

Problemy ekologiczne w zakresie pola elektromagnetycznego:

- Na terenie powiatu włoszczowskiego znajdują się linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV i 110 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio 25 m i 12 m od linii w obie strony.
- We Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi znajdują się stacje elektroenergetyczne 110/15kV.
- Na terenie powiatu znajdują się bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów.

- Sukcesywne zwiększanie liczby obiektów będących źródłem pól elektromagnetycznych.

5.10 Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Reguluje ją ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn. Dz.U.2016 poz. 250 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r., jednostki samorządu terytorialnego zobligowane są do opracowania Planu Gospodarki Odpadami dla określonych horyzontów czasowych. Zgodnie z art. 34 ust. 3 ww. ustawy o odpadach Plany Gospodarki Odpadami są opracowywane na poziomie krajowym i wojewódzkim. Gminy gospodarowanie odpadami komunalnymi realizują poprzez zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) oraz poprzez ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Sелеktywna zbiórka powinna obejmować co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji. W art. 3b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn. Dz.U.2016 poz. 250 z późn. zm.), określono obowiązek z jakiego gminy powinny się wywiązać do dnia 31 grudnia 2020 r.,. Jest to osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo, oraz osiągnięcie poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne w wysokości co najmniej 70% wagowo [3].

Z informacji GUS wynika, że w 2014 r. na obszarze powiatu włoszczowskiego ilość odpadów wytworzonych i dotychczas składowanych (nagromadzonych z wyłączeniem odpadów komunalnych) wyniosła 23,5 tys. ton. Całość przekazano innym odbiorcom [11].

W Zgodnie z art. 36 ust 2 ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r opracowywane Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami uchwalane są przez Sejmik województwa. Istotnym elementem Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami są informacje dotyczące podziału województwa na regiony gospodarki odpadami komunalnymi, uwzględniające gminy wchodzące w skład poszczególnych regionów.

W celu usystematyzowania gospodarki odpadami komunalnymi zastosowano podział województwa na 6 regionów gospodarki odpadami komunalnymi, z uwzględnieniem w każdym regionie min. liczby mieszkańców na poziomie 150 tys. mieszkańców. Podział ten uwzględnia zarówno uwarunkowania geograficzne, gospodarcze, środowiskowe jak i gęstość zaludnienia. Zgodnie z przyjętą uchwałą Nr XXI/360/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” na lata 2012-2018, powiat włoszczowski wchodzi w skład regionu gospodarki odpadami komunalnymi: „Region 3”. Do tego regionu zakwalifikowano także powiat jędrzejowski (Jędrzejów, Małogoszcz, Sędziszów, Imielno, Nagłowice, Oksa, Słupia Jędrzejowska, Sobków, Wodzisław), powiat kazimierski (Skalbmierz) oraz powiat pińczowski (Działoszyce, Michałów) [16].

Na terenie powiatu włoszczowskiego funkcjonują następujące instalacje: do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów. Wymienione instalacje są instalacjami regionalnymi. Zarządzającym wyżej wymienionymi instalacjami jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp.z o.o. we Włoszczowie, które zarządza także składowiskiem odpadów „Kępny Ług” we Włoszczowie przy ul. Przedborskiej. Składowisko odpadów komunalnych zostało oddane do użytku w 1992 r. i gruntownie zmodernizowane w 2009 r. Na terenie składowiska „Kępny Ług” we Włoszczowie funkcjonuje od 2010 roku instalacja do segregacji odpadów. Instalacja działa na podstawie pozwolenia zintegrowanego wydanego przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 maja 2014 roku znak: OWŚ.VII.7222.33.2013. Wszystkie dostarczone odpady komunalne do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w roku 2014 o kodzie 20 03 01 poddane zostały przetwarzaniu (proces R 12). W przypadku awarii regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów zostaje uruchomiona instalacja do zastępczej obsługi, przydzielona dla konkretnego regionu. W zakresie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych są to: ul. Sportowa 2 28-340 Sędziszów (Tadeusz Cieślak P.P.H.U. "TAMAX" ul. Dworcowa 46, 28-340 Sędziszów); Sielec Biskupi 28-530 Skalbmierz („EKOM” Maciejczyk Sp. J. ul. Paderewskiego 18, 25-004 Kielce (po uzyskaniu zezwolenia w zakresie odzysku odpadów o kodzie 200301)). W zakresie przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów instalacją zastępczą jest: Przededworze 26-020 Chmielnik (Kopalnia Granitu „Kamienna Góra” Sp. z o.o., Micigózd, ul. Częstochowska 6, 26-065 Piekoszków). W zakresie składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstające w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, są to: Borszowice 28-340 Sędziszów (Zakład Usług Komunalnych w Sędziszowie, ul. Dworcowa 19, 28-340 Sędziszów); Sielec Biskupi 28-530 Skalbmierz ("EKOM" Maciejczyk Sp. J., ul. Paderewskiego 18, 25-004 Kielce); Potok Mały 28-300 Jędrzejów (Składowisko Odpadów Komunalnych w Potoku Małym, Potok Mały, 28-300 Jędrzejów). Instalacje zastępcze do składowania odpadów stanowią: Borszowice 28-340 Sędziszów (Zakład Usług Komunalnych w Sędziszowie, ul. Dworcowa 19, 28-340 Sędziszów); Sielec Biskupi 28-530 Skalbmierz ("EKOM" Maciejczyk Sp. J., ul. Paderewskiego 18, 25 004 Kielce); Potok Mały 28-300 Jędrzejów (Składowisko Odpadów Komunalnych w Potoku Małym, Potok Mały, 28-300 Jędrzejów).

Przyjęte surowce wtórne po przesortowaniu na poszczególne rodzaje (gatunki) przekazano do recyklingu. w roku 2014 ogółem przyjęto na RIPOK Włoszczowa n/w ilości odpadów, które zostały poddane poszczególnym procesom przetwarzania [16].

Tabela 25. Masa przyjętych przez RIPOK Włoszczowa ilości odpadów wtórnych i sposoby ich przetworzenia w 2014 r. [16].

Lp.	Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa przyjętych odpadów [Mg]	Metody przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów
1.	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	99,58	R 3 ¹⁷
2.	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	42,21	R 3 ³
3.	15 01 07	Opakowania ze szkła	98,60	R 3 ³
4.	17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	675,47	R 5 ¹⁸
5.	19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż 19 12 11	32,50	D 5 ¹⁹
6.	20 03 01	Nie segregowane (zmieszane) odpady komunalne	12 521,67	R 12 ²⁰
7.	20 03 07	Odpady wielogabarytowe	38,54	D 5 ⁵

Z dostarczonych nie segregowanych odpadów komunalnych o kodzie 20 03 01 wytworzono (odzyskano) w procesie przetwarzania odpadów surowce wtórne, które przekazano do recyklingu [16].

Tabela 26. Masa surowców wtórnych przekazana do recyklingu [16]

Lp.	Kod odpadu	Rodzaj odpadów	Masa wytworzonych odpadów [Mg]
1.	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	38,58
2.	15 01 02	Odpady z tworzyw sztucznych	23,04
3.	15 01 07	Opakowania ze szkła	213,28
4.	16 01 03	Zużyte opony	19,00
5.	19 12 01	Papier i tektura	26,55
6.	20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	4,908
7.	20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	
8.	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	
9.	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne	

¹⁷ R3 - Recykling lub odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania,

¹⁸ R5 - Recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych,

¹⁹ R12 - Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1-R11,

²⁰ D5 - Składowanie na składowiskach w sposób celowo zaprojektowany (np. umieszczanie w uszczelnionych oddzielnych komorach, przykrytych i izolowanych od siebie wzajemnie i od środowiska itd.)

Lp.	Kod odpadu	Rodzaj odpadów	Masa wytworzonych odpadów [Mg]
		i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	

Zgodnie z pozwoleniem instalacja posiada uprawnienia do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji oraz wytwarzaniu odpadów w procesie mechaniczno – biologicznym [16].

RIPOK wyposażony jest w: sortownię odpadów, rozdrabniacz odpadów, przesiewacz odpadów Ø 80, biostabilizator do biologicznego przetwarzania odpadów w tym frakcji podsitowej z sita Ø 80, sito Ø 20, kompostownię, ładowarkę teleskopową JCB, ładowarkę L 15, ciągnik z przyczepą do przewozu odpadów, rozdrabniacz do gałęzi, rozdrabniacz do szkła, rozdrabniacz do tworzyw sztucznych oraz całą infrastrukturę budowlaną tj. warsztat – garaż, budynek administracyjno – biurowy, magazyn surowców wtórnych, magazyn odpadów niebezpiecznych, studnię głębinową dla potrzeb instalacji oraz boksy na surowce wtórne tj. złom, opakowania ze szkła, ogumienie, zmieszane odpady opakowaniowe. Przedsiębiorstwo w celu dalszego dostosowania instalacji do wymogów określonych przepisami prowadzi systematycznie modernizację [16].

Usuwanie azbestu do 2012 roku odbywało się na podstawie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest. Przedmiotowy Program został przyjęty uchwałą Rady Powiatu Włoszczowskiego Nr VII/53/07 z dnia 29 maja 2007 roku ze zmianami wynikającymi z uchwały Nr XXXIV/177/10 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 29 stycznia 2010 r. Szacuje się, że na terenie powiatu włoszczowskiego może powstać przy realizacji programów usuwania wyrobów zawierających azbest ok. 2 229182 m², tj. ok. 25 tys. Mg odpadów azbestowo-cementowych. Realizacja Programu... została rozpoczęta w czerwcu 2007 r. i polegała na dofinansowywaniu przez Powiat kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest w ramach określonego limitu, po podpisaniu z powiatem umowy i spełnieniu przez wnioskodawcę pewnych warunków: wykonania zgłoszenia robót budowlanych (lub uzyskania pozwolenia na budowę) i wykonania prac przez firmę posiadającą zatwierdzony przez Starostę program gospodarki odpadami zawierającymi azbest. Źródłem finansowania Programu... były środki zabezpieczone w Powiatowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej [17].

Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2016 poz. 672 z późn. zm.). polegająca m. in. na likwidacji powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Ze środków tego funduszu realizowany był w poprzednich latach Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu włoszczowskiego, który przewidywał udzielanie dofinansowania do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest (głównie eternitu). W wyniku zmiany przepisów ww. ustawy i przyjętym stanowiskiem Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach dot. możliwości finansowania usuwania azbestu ze środków budżetu samorządów, Starostwo Powiatowe we Włoszczowie finansowało wyłącznie koszty transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, bez kosztów ich demontażu, które to pokrywał właściciel. Wykonanie usługi wykonawca potwierdzał sporządzając z właścicielem protokół odbioru. Rozliczenie finansowe za usługę załadunku, wywozu i utylizacji odbywało się z wykorzystaniem faktur, wystawianych przez uprawnioną firmę Powiatowi, bez udziału posiadacza odpadów.

Regulamin finansowania przez Powiat Włoszczowski usługi załadunku, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest składowanych na terenie nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych położonych na terenie powiatu włoszczowskiego został przyjęty uchwałą Nr 38/10 Zarządu Powiatu Włoszczowskiego z dnia 8 kwietnia 2010 r. z późniejszymi zmianami. Starostwo przeprowadzało postępowania w sprawie wyboru wykonawcy w trybie zapytania ofertowego w zakresie usług załadunku, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest składowanych na terenie nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych, położonych na terenie powiatu włoszczowskiego. W ich wyniku wyłaniano firmy, które realizowały w poszczególnych latach ww. usługi tj.: PHUP „EURO-GAZ” Sp. J. ul. Leśna 48, 26-052 Nowiny (2010, 2012), „BIO-MED” ul. Olszewskiego 6, 25-663 Kielce, (2011), konsorcjum firm: Miejskie Usługi Komunalne Sp. z o.o. ul. Mościcka 43, 26-110 Skarżysko Kamienna, Przedsiębiorstwo Wywozu Nieczystości Stałych „ALMAX” Sp. z o.o. ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom (2012). Ilość zrealizowanych wniosków w okresie funkcjonowania programu za lata 2007-2012 przedstawia się następująco [17]:

Tabela 27 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu włoszczowskiego [17].

Lp.	Rok	Ilość zrealizowanych wniosków	Ilość usuwanych odpadów zawierających azbest [Mg]	Kwota [zł]
1.	2007	9	17,924	12 935,76
2.	2008	46	73,999	56 129,20
3.	2009	42	81,505	57 387,70
4.	2010	110	206,77	51 282,90
5.	2011	82	169,69	54 837,84
6.	2012	93	244,049	81 026,35
Razem		382	793,937	313 599,75

Począwszy od 1 stycznia 2013 r. Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Włoszczowskiego jest realizowany poprzez udzielanie dotacji z budżetu powiatu gminom posiadającym uchwalone gminne programy usuwania wyrobów zawierających azbest. Współpraca samorządów gminnych z powiatowym w tym zakresie znacznie zwiększyła możliwość utylizacji wyrobów zawierających azbest. Taka forma wsparcia pozwoliła również gminom, przy zabezpieczeniu własnych środków budżetowych, na wystąpienie z wnioskami o przyznanie dotacji do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Przy takim rozwiązaniu gminy nie ponoszą kosztów realizacji programów z własnych budżetów, a jedynie koszty ich obsługi administracyjnej. Koszty transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest są pokrywane wówczas z budżetu powiatu (15%) oraz WFOŚiGW w Kielcach (35%) i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (50%). Powiat Włoszczowski w 2014 roku przeznaczył w swoim budżecie na realizację ww. zadań kwotę 55 200 zł. Wykorzystana z tego została kwota 38 565,35 zł, przy udziale której unieszkodliwiono łącznie 40 425,56 m² tj. 477,26 Mg odpadów (wyrobów zawierających azbest - eternitu). Demontowane odpady zostały zdeponowane na wyznaczonych składowiskach odpadów niebezpiecznych: „Środowisko i Innowacje” Sp. z o.o. w miejscowości Dobrów w gminie Tuczępy oraz A.S.A. w Radomsku – Eko-Radomsko Sp. z o. o., eliminując w ten sposób negatywne oddziaływanie na zdrowie ludzi i środowisko naturalne [17].

Ponadto ceny jednostkowe brutto za demontaż, transport i unieszkodliwienie w roku 2014 kształtowały się na poziomie od 5,69 zł do 7,66 zł brutto za m² natomiast za transport i unieszkodliwienie od 3,31 zł do 4,10 zł brutto za m² [17].

Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2013 r. przedstawia się następująco [17]:

Tabela 28 Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2013 r. [17]

Lp.	Gmina	Ilość załatwionych wniosków	Ilość zutylizowanych odpadów [Mg]	Poniesione koszty [zł]
1.	Kluczewsko	16	34,82	19 996,47
2.	Krasocin	16	34,14	10 692,65
3.	Moskorzew	0	0	0
4.	Radków	20	39,62	19 130,26
5.	Secemin	25	62,20	9 984,78
6.	Włoszczowa	24	58,7	21 057,73
Razem		101	229,48	80 861,89

Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2014 r. przedstawia się następująco [17]:

Tabela 29 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2014 r. [17]

Lp.	Gmina	Ilość załatwionych wniosków	Ilość zutylizowanych odpadów [Mg]	Poniesione koszty [zł]
1.	Kluczewsko	15	38,59	19 995,60
2.	Krasocin	49	106,30	35 589,24
3.	Moskorzew	38	99,00	36 838,80
4.	Radków	30	65,77	27 419,17
5.	Secemin	28	57,65	18 268,02
6.	Włoszczowa	51	109,94	44 289,88
Razem		211	477,25	182 400,71

Tabela 30 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2015 r [17].

Lp.	Gmina	Ilość załatwionych wniosków	Ilość zutylizowanych odpadów [Mg]	Poniesione koszty [zł] (koszty całkowite w których ujęte jest również dofinansowanie przez powiat)
1.	Kluczewsko	16	36,39	14 898,72
2.	Krasocin	21	47,32	14 759,52
3.	Moskorzew	28	73,60	26 827,20
4.	Radków	31	60,85	19 197,43
5.	Secemin	45	108,42	32 682,67
6.	Włoszczowa	43	101,80	40 774,53
Razem		184	428,38	149 150,07

Z powyższych danych wynika, że program usuwania wyrobów zawierających azbest jest z powodzeniem realizowany we wszystkich gminach powiatu. Wciąż jednak ilość tych odpadów jest znaczna, z tego względu należy dążyć do ich sukcesywnego eliminowania. Ponadto należy obrać analogiczny kierunek w stosunku do usuwania odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane.

Problemy ekologiczne w zakresie gospodarowania odpadami:

- Znaczne ilości azbestu na terenie powiatu.
- Nielegalne deponowanie odpadów na terenie powiatu (np. w lasach) przez podmioty spoza powiatu.

5.11 Odnawialne źródła energii

Racjonalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest ważnym elementem zrównoważonego rozwoju, którego celem jest zmniejszenie zużycia paliw kopalnych w trosce o środowisko naturalne. Jednostki samorządu terytorialnego wspierające rozwój OZE przyczynią się do poprawy jakości powietrza poprzez redukcję emisji oraz poprawę bilansu energetycznego kraju.

Obecnie na terenie powiatu włoszczowskiego występują 4 instalacje, których łączna moc wynosi 2,44 MW.

Tabela 31 Wykaz instalacji wykorzystujących OZE na terenie powiatu włoszczowskiego – Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015 – 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025

Typ instalacji	Ilość instalacji	Moc [MW]
Wykorzystująca biomasę z odpadów leśnych, rolniczych, ogrodowych	1	1,900
Elektrownia wiatrowa na lądzie	2	0,525
Elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	1	0,015

Możliwość wykorzystania energii odnawialnej w powiecie włoszczowskim

- Energia wiatru

Kluczowym parametrem określającym energię wiatru jest prędkość. Minimalna średnioroczna prędkość wiatru zapewniająca opłacalność inwestycji wynosi 4-5 m/s. Średnia prędkość wiatru mierzona na wysokości 20 m n.p.g., dla powiatu włoszczowskiego wynosi od 4 do 4,5 m/s.

- Energia słoneczna

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się dobrymi warunkami nasłonecznienia. Wielkość promieniowania w ciągu roku waha się w granicach 1 022 – 1 048 kWh/m² (potencjalna energia użyteczna), natomiast średnie nasłonecznienie wynosi 1 400 – 1 600 h/rok. Wielkości te są jednakowe na terenie całego województwa.

- Energia geotermalna

Na terenie powiatu włoszczowskiego brak jest udokumentowanych złóż wód termalnych.

- Biogaz

Biogaz jest produktem anaerobowej fermentacji związków pochodzenia organicznego. Do jego produkcji można użyć m.in.:

- Odpady pochodzenia zwierzęcego, którego głównym producentem jest przemysł mięsny, a w szczególności ubojnie. Na terenie powiatu włoszczowskiego nie występuje instalacja do wytwarzania energii z biogazu rolniczego.
 - Odpady przemysłu rolno – spożywczego m.in. wyłoki jabłkowe, wyłoki owocowe i wiele innych można wykorzystać do produkcji biogazu. Na terenie powiatu włoszczowskiego nie występuje żadna biogazownia wykorzystująca tego typu odpady.
 - Odpady powstałe w oczyszczalni ścieków. Na terenie powiatu nie żadna oczyszczalnia ścieków nie wykorzystuje osadów ściekowych do produkcji biogazu.
- Energia spadku wód

Na terenie województwa świętokrzyskiego ze względu na dużą różnorodność środowiska naturalnego występują korzystne warunki do pozyskania hydroenergii. Aktualnie na terenie powiatu występuje jedna elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW.²¹

Problemy ekologiczne w zakresie odnawialnych źródeł energii:

- Niska świadomość społeczna dotycząca technologii OZE.
- Ograniczenia przestrzenne, wynikające z istniejących na terenie powiatu form ochrony przyrody.
- Konflikty społeczne, niezadowolenie społeczeństwa, sprzeciw organizacji ekologicznych.
- Konkurencyjność rozwiązań z wykorzystaniem paliw kopalnych.

5.12 Edukacja ekologiczna

W ramach prowadzenia edukacji ekologicznej, powiat włoszczowski organizuje corocznie konkurs wiedzy o środowisku przyrodniczym powiatu włoszczowskiego.

Celem Konkursu jest propagowanie wiedzy o walorach przyrodniczych powiatu włoszczowskiego, rozbudzenie zainteresowań i pogłębienie wiedzy o Ziemi Włoszczowskiej jako Małej Ojczyźnie, rozwijanie umiejętności wyszukiwania wiadomości o regionie przy pomocy różnych źródeł informacji, integracja środowisk szkolnych [8].

Pytania konkursowe dotyczą przyrody i ochrony środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego, a w szczególności: charakterystyki środowiska geograficznego, fauny i flory

²¹ Źródło: Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015 – 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025

charakterystycznej dla tego terenu w tym szczególnie gatunków objętych ochroną, form ochrony przyrody występujących na terenie powiatu, zagrożeń środowiska geograficznego [8].

Konkurs przeznaczony jest dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu włoszczowskiego, oddzielnie dla obu kategorii szkół. Każda szkoła może zgłosić 1 – 3 uczestników [8].

Nagrody dla laureatów oraz dla pozostałych uczestników są fundowane z budżetu powiatu, a także poprzez dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach [8].

Udział osób w Konkursie w poszczególnych latach:

- 2015 r. 11 szkół – 32 osoby,
- 2014 r. 13 szkół – 39 osób,
- 2013 r. 13 szkół – 38 osób,
- 2012 r. 12 szkół – 34 osoby.”

Starostwo Powiatowe dofinansowywało również szereg innych konkursów. Nagrody dofinansowane były z budżetu powiatu [8]:

Rok 2015:

- „Ekokontrolki – elektrośmieci nie mają szans”. Z związku z ogromnym zagrożeniem ze strony e-odpadów uczniowie i nauczyciele z ZSP Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego postanowili działać organizując konkurs „Ekokontrolki – elektrośmieci nie mają szans”. Celem konkursu jest podniesienie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym (ZSEiE) i zużytymi bateriami oraz zwiększenie poziomu zbiórki tego sprzętu. Patronat nad III edycją powiatowego konkursu „Ekokontrolki - elektrośmieci nie mają szans” sprawuje Starostwo Powiatowe we Włoszczowie. Partnerem konkursu jest MB Recycling Regionalny System Zbierania Zużytego Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego ul. Czarnowska 56, 26-065 Piekoszów. Finał zbiórki odpadów odbył się 15 kwietnia 2015 roku. W wyniku podjętych działań zebrano łącznie 6930 kg ZSEiE oraz zużytych baterii.
- Konkurs ekologiczny z okazji Dnia Ziemi 2015 zorganizowany przez ZSP Nr 3 we Włoszczowie. Celem konkursu było rozpowszechnienie wiedzy na temat ochrony środowiska, zmian w nim zachodzących oraz poszerzenie świadomości w dziedzinie ekologii. W konkursie brali udział uczniowie szkół gimnazjalnych i szkół ponadgimnazjalnych. Łącznie wzięło w nim udział 36 uczniów. Starostwo Powiatowe we Włoszczowie sfinansowało zakup nagród dla uczestników konkursów.

Rok 2014:

- Patronat nad II edycją powiatowego konkursu „Ekokontrolki - elektrośmieci nie mają szans” objęło Starostwo Powiatowe we Włoszczowie i Urząd Gminy Włoszczowa, które również wsparły finansowo konkurs. Partnerem konkursu jest MB Recycling Regionalny System Zbierania Zużytego Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego ul. Czarnowska 56, 26-065 Piekoszów oraz Fundacja Odzyskaj Środowisko. Dnia 15 listopada 2013 roku zakończono rejestrację elektroniczną w II edycji powiatowego

konkursu „Ekokontrolki – elektrośmieci nie mają szans”. W wyniku podjętych działań zebrano łącznie 11 068 kg ZSEiE oraz zużytych baterii.

- „Aktywni dla klimatu” będąca częścią ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej dla klimatu pt. "Zmieniaj nawyki - nie klimat!". w dniach 31 marca - 1 kwietnia 2014 r. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica we Włoszczowie zorganizowano i przeprowadzono darmową zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEiE). Zbiórka była częścią ogólnopolskiego konkursu „Aktywni dla klimatu”, w którym szkoła brała udział. Organizatorem akcji była Fundacja Ośrodka Edukacji Ekologicznej z siedzibą w Warszawie. Konkurs był częścią ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej dla klimatu pt. "Zmieniaj nawyki - nie klimat!", mającej na celu upowszechnienie wiedzy na temat zmian klimatycznych. Pięciosobowa grupa uczniów z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica we Włoszczowie wraz z opiekunem zorganizowała i przeprowadziła akcję na terenie szkoły, angażując w nią wielu nauczycieli, uczniów, instytucje oraz mieszkańców naszego regionu. W ramach konkursu uczniowie biorący w nim udział organizowali akcje informacyjne i edukacyjne na terenie gminy i powiat, prowadzili rozmowy z mieszkańcami gminy oraz rozdawali ulotki informacyjne, rozwieszali plakaty, tworzyli gazetki i umieszczali informacje na stronach internetowych. Zużyty sprzęt został odebrany przez operatora ogólnopolskiego, firmę REMONDIS Electrorecycling Sp. z o.o. Według protokołu przyjęcia przez firmę, szkoła zebrała w sumie 4,76 ton zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica we Włoszczowie zajął w konkursie III miejsce w Polsce w kategorii szkół ponadgimnazjalnych. Patronat nad konkursem objęło Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, które sfinansowało zakup nagród dla 5 uczniów tworzących zespół.
- Konkurs fotograficzny Przyroda Powiatu Włoszczowskiego w Barwach Jesieni. Konkurs fotograficzny pn. „Przyroda powiatu włoszczowskiego w barwach jesieni” zorganizowany był przez Zespół Placówek Oświatowych nr 1 we Włoszczowie przy udziale Starostwa Powiatowego we Włoszczowie. Celem konkursu było m.in. zwrócenie uwagi na otaczającą przyrodę powiatu włoszczowskiego, kształtowanie wyobraźni, rozwijanie wrażliwości estetycznej inspirowanej pięknem przyrody regionu oraz kształtowanie umiejętności selekcji materiału fotograficznego. Konkurs skierowany był do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – w czterech kategoriach wiekowych.

Rok 2013:

- Konkurs fotograficzny Przyroda Powiatu Włoszczowskiego w Promieniach Lata. Konkurs fotograficzny pn. „Przyroda powiatu włoszczowskiego w promieniach lata” zorganizowany był przez Zespół Placówek Oświatowych nr 1 we Włoszczowie przy udziale Starostwa Powiatowego we Włoszczowie. Celem konkursu było m.in. zwrócenie uwagi na otaczającą przyrodę powiatu włoszczowskiego, kształtowanie wyobraźni, rozwijanie wrażliwości estetycznej inspirowanej pięknem przyrody regionu oraz kształtowanie umiejętności selekcji materiału fotograficznego. Konkurs skierowany był do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – w czterech kategoriach wiekowych.
- „Ekokontrolki – elektrośmieci nie mają szans”. W związku z ogromnym zagrożeniem ze strony e-odpadów uczniowie i nauczyciele z ZSP Nr 2 im. Hetmana Stefana

Czarneckiego postanowili działać organizując konkurs „Ekokontrolki – elektrośmieci nie mają szans”. Celem konkursu jest podniesienie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym i zużytymi bateriami oraz zwiększenie poziomu zbiórki tego sprzętu. Patronat nad i edycją powiatowego konkursu „Ekokontrolki - elektrośmieci nie mają szans” sprawowało Starostwo Powiatowe we Włoszczowie i Urząd Gminy Włoszczowa.

- Konkurs plastyczny „Zielona Energia” organizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego – Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska. Celem konkursu było rozwijanie świadomości ekologicznej, zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem zużycia energii oraz możliwości pozyskiwania jej ze źródeł odnawialnych oraz rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska naturalnego w najbliższym otoczeniu.

Rok 2012:

- Konkurs fotograficzny pn.: "Przyroda Powiatu Włoszczowskiego w Zimowej Szacie". Organizatorem konkursu był Zespół Placówek Oświatowych Nr 1 we Włoszczowie przy udziale Starostwa Powiatowego we Włoszczowie. Celem konkursu było m.in. zwrócenie uwagi na otaczającą przyrodę powiatu włoszczowskiego, kształtowanie wyobraźni, rozwijanie wrażliwości estetycznej inspirowanej pięknem przyrody regionu oraz kształtowanie umiejętności selekcji materiału fotograficznego. Warunkiem uczestnictwa w konkursie było samodzielne wykonanie zdjęcia przedstawiającego przyrodę powiatu włoszczowskiego w zimowej szacie. Nagrodzono i wyróżniono łącznie 29 osób.
- Konkurs "Dzień Ziemi - z ekologią na ty". Konkurs przeprowadzany był na terytorium powiatu włoszczowskiego w ramach obchodów „Dnia Ziemi”. W konkursie brali udział uczniowie szkół gimnazjalnych i szkół ponadgimnazjalnych. Organizatorem konkursu jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarneckiego we Włoszczowie. Patronat honorowy nad konkursem objął Starosta Włoszczowski. W konkursie brali udział uczniowie, którzy samodzielnie wykonali prace plastyczne na temat określony w konkursie i dostarczyli ją nauczycielowi/opiekunowi. Celem konkursu było upowszechnianie wśród uczniów wiedzy o historii i inicjatywie ustanowienia Dnia Ziemi. Konkurs miał na celu podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.
- "Drugie Życie Elektro-śmieci" - Uczniowie ZSP Nr 2 we Włoszczowie pod przewodnictwem nauczycieli wzięli udział w „Ogólnopolskim Konkursie Ekologicznym „Drugie Życie Elektrośmieci” Akcja trwała od 15.11.2011 r. do 25.05.2012 r. Konkurs składał się z dwóch etapów. W każdym z nich drużyna musiała wykazać się swoją kreatywnością, pomysłowością i innymi umiejętnościami organizacyjnymi. W pierwszym etapie uczestnicy mieli za zadanie popularyzować swoją działalność. Uczniowie zobowiązani byli do zbadania lokalnego rynku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii, a także stworzenie planu działania dotyczącego promocji zbiórki wysłużonego sprzętu. Drugi etap opierał się na kampanii reklamowej i efektywnej zbiórce zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii. Dzięki ogromnym nakładom pracy udało się zebrać 5100 kg odpadów. Po wysłaniu ostatecznych raportów uczniowie zajęli 13 miejsce w Polsce

- Konkurs plastyczny „Piękno oraz walory przyrodnicze regionu świętokrzyskiego” Celem konkursu było propagowanie wiedzy na temat piękna i walorów przyrodniczych regionu świętokrzyskiego, wyrabianie szacunku dla przyrody i jej piękna, rozbudzenie potrzeby kontaktu z przyrodą, zachęcanie do uczestnictwa w działaniach mających na celu ochronę i zapobieganie dewastacji środowiska naturalnego, rozwijanie wśród uczniów zainteresowań problematyką ochrony środowiska, kształtowanie wyobraźni uczniów poprzez prace plastyczne, umożliwienie dzieciom i młodzieży zaprezentowanie swojego talentu oraz popularyzacja Dnia Ziemi i Światowego Dnia Ochrony Środowiska.

Samorządy gminne również angażują się w edukację ekologiczną mieszkańców. Przykładem są następujące działania

- a) podejmowane w gminie Radków:
 - spektakl teatralny pt.: Lekcja ekologii: Czy śmieci musza nas zasypać?” zaprezentowany dzieciom i młodzieży w Zespole Szkół w Radkowie; przeprowadzenie konkursu ekologicznego "EKO-dzieciaki", którego celem było podniesienie świadomości ekologicznej najmłodszych oraz wykształcenie indywidualnej odpowiedzialności za stan środowiska; zamieszczenie w lokalnym miesięczniku artykułu pn.: "Problemy ograniczenia niskiej emisji w gminach", a także informacji jak prawidłowo gospodarować odpadami; przystąpienie gminy Radków do planowanego przez Fundację Ziemia i Ludzie projektu edukacji ekologicznej TERMOMODERNIZACJA - TO SIĘ OPŁACA.
- b) podejmowane w gminie Włoszczowa:
 - Pikniki ekologiczne 2014 – 2015:

Rok 2014

Piknik Ekologiczny przeprowadzony na placu przed Domem Kultury ul. Wiśniowa 14 we Włoszczowie zorganizowany przez Urząd Gminy Włoszczowa. W trakcie pikniku przeprowadzone były następujące zajęcia kreatywne dla dzieci i młodzieży:

- „Posłuchajcie dzieci – jak smoki i dzieci segregują śmieci” – warsztaty segregacji odpadów dla dzieci przeprowadzone zostały w bardzo ciekawy, żywiłowy sposób z aktorskim zacięciem prowadzących. Wzbudziły ogromne zainteresowanie, a każde dziecko zostało nagrodzone gadżetem w zamian za czynny udział w warsztacie.
- „zbuduj ze śmieci coś co polec” – budowano latawce z surowców recyklingowych tzw. „hasioloty” – dzięki wietrznej pogodzie wiele osób mogło puszczać latawce na terenie imprezy co wzbudziło ogromny zachwyt uczestników – można było zabrać je ze sobą i pochwalić się najbliższymi. Ponadto wszystkie dzieci miały możliwość zaprezentowania swoich arcydzieł w konkursach organizowanych na bieżąco ze sceny i tym samym otrzymać dodatkową nagrodę.
- Warsztaty upcyclingowe – nowatorskie, oryginalne, wzbudzały zainteresowanie publiczności. Prowadzone w ciekawy sposób – śmieci otrzymały nową nazwę: wucerolki, jajotłoczki, lekotłoczki, foliówki – edukacyjne i zabawne podejście do kwestii wykorzystania zużytych opakowań.
- „Marchewkowe pole” – warsztaty kulinarne dla dzieci – w wyznaczonych sesjach kulinarnych wszyscy aktywnie mieszały, gotowali, a na koniec zjadali to co zostało przygotowane.

Każdy występ gromadził bardzo dużą liczbę przybyłych na piknik mieszkańców. Uczestnicy pikniku mieli możliwości znalezienia ciekawej dla siebie formy zajęć. Na Pikniku Ekologicznym zostały wręczone nagrody zakupione dzięki sponsorom. Starostwo Powiatowe we Włoszczowie sfinansowało m.in. zakup nagród dla uczestników poszczególnych konkursów.

Rok 2015

W dniu 23 czerwca 2015 roku we Włoszczowie, podczas Włoszczowskiego Tygodnia Kultury Gmina Włoszczowa wraz z Starostwem Powiatowym we Włoszczowie zorganizowała Piknik ekologiczny – edycja II. Głównym celem pikniku było propagowanie selektywnej zbiórki odpadów, ochrony środowiska oraz zdrowego trybu życia. W Pikniku Ekologicznym udział wzięli uczniowie z następujących szkół: ZPO Nr 1 Włoszczowa, ZPO Nr2 Włoszczowa, ZPO Kurzelów, ZPO Konieczno, SP Bebelno, SP Czarncza, Przedszkole Samorządowe. Łącznie udział wzięło około 250 osób. Celem w/w zadania było osiągnięcie efektu ekologicznego, które poszerzyło wiedzę uczniów przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów w zakresie:

- prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi,
- selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- prawidłowej segregacji surowców wtórnych,
- przygotowania do ponownego użycia surowców wtórnych,
- zapobiegania powstawania odpadów,
- podkreślania konieczności wyrobienia w młodym pokoleniu nawyków segregowania odpadów i właściwego ich przetwarzania,
- kształtowania umiejętności przedstawiania treści ekologicznych w ciekawy sposób,
- różnorodności działań podejmowanych na rzecz ochrony środowiska,
- zaangażowania dzieci i młodzieży w rozwiązywanie problemów środowiskowych,
- prowadzenia gospodarki odpadami w sposób zapewniający ochronę życia w zdrowiu ludzi oraz środowiska,
- integracji środowisk szkolnych,
- rozwijania uzdolnień plastycznych i technicznych,
- kształtowania umiejętności współzawodnictwa i rywalizacji podczas konkursów.

Na pikniku ekologicznym przeprowadzone zostały warsztaty o tematyce ekologicznej połączone z elementami zabawy.

- Warsztaty pisania listów do Ziemi polegały na przeprowadzeniu przykładowej lekcji pisania listów oraz pogadanki nt. odpadów opakowaniowych. Uczestnikom w pisaniu listów pomogli prowadzący warsztaty.
- Warsztat z wykorzystaniem Ośmiokąta edukacyjnego nt. odpadów, polegał na dopasowaniu symbolicznych przedmiotów do przygotowanych posterów. Tematyką posterów były m.in.: skąd się biorą odpady, cykl życia produktu, znakowanie opakowań, jak zostać eko – konsumentem, jak ograniczać ilość odpadów opakowaniowych podczas zakupów.
- Warsztat Eko – domek na podstawie namiotu rozłożonego na zielonej, sztucznej trawie.
- W środku domku prezentowane były różnorodne eksponaty, które dzieci mogły dopasowywać meblując i urządzając domek m.in. przyczepiając cieknący lub zakręcony

kran, świecącą żarówkę energooszczędną lub zwykłą, kubek pełen nieposegregowanych śmieci lub kubły służące do segregacji itd.

- EKO Memory – gra przestrzenna, w której uczniowie podzielni byli na dwie grupy. W grze było 25 obrazków dobranych parami. Plansze rozłożone były obrazkami do podłoża. Wygrywała ta grupa, która zabrała najwięcej par. Na każdej planszy znajdowała się informacja o tematyce ekologicznej dotycząca ograniczenia odpadów i ich segregowania oraz eko – konsumpcji, którą odczytywali uczestnicy gry.
- Ekologiczne puzzle – gigantyczne puzzle (100 elementów), które po ułożeniu tworzyły obraz 5 x 5 metrów. Tematem puzzli było przedstawienie potrzeb i korzyści wynikających z ograniczenia odpadów i ich segregacji oraz – konsumpcji.
- Gra ekologiczna – przestrzenna gra o wymiarach 3x3 metry, w której uczniowie sami byli pionkami i grając kostką przesuwali się na kolejne punkty. Każdemu punktowi przyporządkowane było pytanie z tematyki ograniczenia odpadów i ich segregacji.

Starostwo Powiatowe we Włoszczowie dofinansowało zakup nagród dla uczestników poszczególnych konkursów.

6 Efekty realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska²²

Tabela 32 Efekty realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska.

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
1) Zachowanie dziedzictwa biologicznego powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia gruntów objęta programem rolno-środowiskowym - 1296,61 ha w skali powiatu (brak danych dla gmin), ▪ Lesistość - 41,5 %. 	1) Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia użytków rolnych objętych programem rolno-środowiskowym - 2091 ha w skali powiatu.
1) Oszczędne i racjonalne korzystanie z surowców i zminimalizowanie skutków eksploatacji, 2) Poprawa stanu środowiska naturalnego zmienionego w wyniku działalności górniczej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia terenów zrehabilitowanych - 3,73 ha (Dąbrówka Czostkowska gm. Krasocin). 	1) Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia terenów zrehabilitowanych: <ul style="list-style-type: none"> • 2,58 ha (Dąbrówka Czostkowska gm. Krasocin), • 0,04 ha (Ludynia gm. Krasocin), • 4,03ha (Pilczyca, Pilczyca II gm. Kluczewsko).
1) Uzyskanie zauważalnej poprawy jakości wód powierzchniowych, 2) Zaopatrzenie w wodę obszarów deficytowych, 3) Gospodarowanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym, 4) Zwiększenie stopnia retencji powierzchniowej oraz poprawa ochrony	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W zakresie jakości wód powierzchniowych bez istotnych zmian, brak wód pozaklasowych, ▪ Wody z ujęć komunalnych odpowiadają normom, (poza nielicznymi wyjątkami), ▪ Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej - 	1) Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią, 2) Osiągnięcie dobrego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jakość wód powierzchniowych, udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej) - zły stan wód w punktach pomiarowych, ▪ Jakość wód podziemnych, udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości - wody z ujęć komunalnych odpowiadają normom, (poza

²² Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego za lata 2014 – 2015 – dokument w trakcie realizacji.

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
przeciwpowodziowej.	<p>165,78 do 603,08 km,</p> <ul style="list-style-type: none"> 34 zbiorniki (o funkcjach rekreacyjnych, hodowlanych i retencyjnych). 		<p>nielicznymi wyjątkami),</p> <ul style="list-style-type: none"> Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej - 263,86 km do 640,89 km, ilość zbiorników retencyjnych - 34 zbiorniki (o funkcjach rekreacyjnych, hodowlanych i retencyjnych), Udział nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych - brak danych. Udział przydomowych oczyszczalni ścieków (aktualnie na terenie powiatu jest 131 przydomowych oczyszczalni ścieków).
1) Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrożenie przyjętego w „Planie gospodarki odpadami dla woj. świętokrzyskiego” systemu gospodarowania nimi	<ul style="list-style-type: none"> Opracowane gminne plany gospodarki odpadami - 4 (Krasocin, Radków, Secemin, Włoszczowa), Procent składowanych odpadów przemysłowych i komunalnych - ok. 90% zebranych odpadów komunalnych (wg danych z gmin), odpady przemysłowe nie są składowane na terenie składowiska odpadów „Kępny Ług” 	1) Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrożenie w gminach selektywnej zbiórki odpadów	<ul style="list-style-type: none"> Przejęcie przez gminy obowiązku gospodarowania odpadami komunalnymi - od 1 lipca 2013 r. gminy przejęły od mieszkańców obowiązki gospodarowania odpadami komunalnymi, Opracowane gminne programy selektywnego zbierania odpadów komunalnych - wszystkie gminy uchwaliły regulaminy utrzymania czystości i porządku, Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
			składowania: <ul style="list-style-type: none"> • Gmina Włoszczowa - 10,5%, • Gmina Kluczewsko - 5,69%, • Gmina Krasocin - 11,8%, • Gmina Moskorzew - 10,62%, • Gmina Radków - 14,80%, • Gmina Secemin - 11%.
1) Zachowanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego na obszarze całego powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Klasyfikacja występowania przekroczeń wartości poziomu dopuszczalnego w powietrzu (A- brak przekroczeń, C – występowanie przekroczeń)2009 r. wg kryterium ochrony zdrowia ludzi: <ul style="list-style-type: none"> — benzen –A — NO₂ – A — SO₂ – A — Pb – A — Pył zaw. PM10 – A — CO – A — As, Cd, Ni – A — B(a)p – A — O₃ – A — 2009 r. wg kryterium ochrony roślin: 	1) Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> • Klasyfikacja występowania przekroczeń wartości poziomu dopuszczalnego w powietrzu (A- brak przekroczeń, C – występowanie przekroczeń) 2012 r. wg kryterium ochrony zdrowia ludzi: <ul style="list-style-type: none"> — benzen –A — NO₂ – A — SO₂ – A — Pb – A — Pył zaw. PM10 – C — Pył. zaw. PM2,5 – C — CO – A — As, Cd, Ni – A — B(a)p – C — O₃ – D2 — wg kryterium ochrony roślin: <ul style="list-style-type: none"> — NO_x – A — SO₂ – A

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
	<ul style="list-style-type: none"> — NO_x – A — SO₂ – A — O₃ – A • 2010 r. wg kryterium ochrony zdrowia ludzi: — benzen –A — NO₂ – A — SO₂ – A — Pb – A — Pył zaw. PM10 – C — CO – A — As, Cd, Ni – A — B(a)p – C — O₃ – A • 2010 r. wg kryterium ochrony roślin: — NO_x – A — SO₂ – A — O₃ – C/D2 		<ul style="list-style-type: none"> — O₃ – D2 • 2013 r. wg kryterium ochrony zdrowia ludzi: — benzen –A — NO₂ – A — SO₂ – A — Pb – A — Pył zaw. PM10 – C — Pył. zaw. PM2,5 – C2 — CO – A — As, Cd, Ni – A — B(a)p – C — O₃ – D2 • 2013 r. wg kryterium ochrony roślin: — NO_x – A — SO₂ – A — O₃ – A/D2
1) Wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z zachowaniem i wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia terenów zdegradowanych wymagających rekultywacji - 128,02 ha, ▪ Powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha) - brak takich terenów, ▪ Jakość gleb - procent dopuszczalnych stężeń w poszczególnych grupach 	1) Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powierzchnia terenów zdegradowanych wymagających rekultywacji - 226,87 ha, ▪ Powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha) - brak takich terenów, ▪ Jakość gleb - procent dopuszczalnych stężeń w poszczególnych grupach terenów - brak terenów o glebach

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
	terenów - brak terenów o glebach z przekroczonymi dopuszczalnymi wartościami metalami ciężkimi.		z przekroczonymi dopuszczalnymi wartościami metalami ciężkimi.
1) Pełne wykorzystanie możliwości zwiększenie powierzchni leśnej powiatu i zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności SP.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost wzrost powierzchni lasów - lesistość - 55,59 ha w skali powiatu, ▪ Opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu - gminy Krasocin, Secemin i Włoszczowa posiadają plany zagospodarowania przestrzennego w zakresie zalesień, ▪ Powierzchnia gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia - brak danych w skali powiatu. 	1) Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost wzrost powierzchni lasów - lesistość - 85,20 ha w skali powiatu, ▪ Opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu - gminy Krasocin, Secemin i Włoszczowa posiadają plany zagospodarowania przestrzennego w zakresie zalesień, ▪ Powierzchnia gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia - brak danych w skali powiatu.
1) Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska na skutek awarii przemysłowych i transportu substancji niebezpiecznych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilość opracowanych zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych - 4 plany (dane z 2 gmin). ▪ Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej - brak. 	1) Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków.	1) Ilość opracowanych zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych - na terenie Gminy Włoszczowa nie ma zakładów zaklasyfikowanych do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
			o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2013r. poz. 1479), 2) Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej - brak
<p>1) Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,</p> <p>2) Stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ilość uczestników akcji, kampanii, szkoleń i in. – 8 120 osób (dane z 2 gmin), ▪ ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców - 45 (dane z 3 gmin), ▪ ilość przeprowadzonych działań na terenie powiatu i ich skuteczność (np. liczba gospodarstw ekologicznych, poprawa stanu sanitarnego wsi, stanu czystości rzek, lasów, korzystanie z ekologicznych źródeł energii, itp.) - na terenie gminy znajduje się 61 gospodarstw ekologicznych oraz 13 gospodarstw agroturystycznych, na terenie powiatu przeprowadzono w poszczególnych gminach akcję „Sprzątanie Świata” i „Dzień Ziemi”, na terenie gminy Włoszczowa przeprowadzono zbiórkę zużytego sprzętu 	<p>1. Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ilość uczestników akcji, kampanii, szkoleń i in.: <ul style="list-style-type: none"> • 818 osób (gm. Secemin), • 305 osób (gm. Radków), Gmina Włoszczowa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2012 r. – zorganizowanie spektaklu ekologicznego dla dzieci w wieku od 5 do 9 lat – 1 141 osób, ▪ 2013 r. – konkursy ekologiczne organizowane na Dzień Ziemi – przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja – 2331 osób, ▪ konkurs wiedzy o środowisku przyrodniczym powiatu włoszczowskiego (rok 2012: 36 osób, rok 2013: 38 osób), ▪ konkursy plastyczne pn.: "Piękno oraz walory przyrodnicze regionu świętokrzyskiego" - 21 osób, „Zielona energia” - 28 osób, ▪ ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców:

Lata 2009 - 2010		Lata 2012 - 2013	
Zakładany cel	Efekt	Zakładany cel	Efekt
	elektrycznego i elektronicznego		<p>Gmina Włoszczowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2012 r. - 3 interwencje • 2013 r. – 7 interwencje <p>Gmina Secemin:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. 3 interwencje <p>pozostałe gminy – b.d.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ilość przeprowadzonych działań na terenie powiatu i ich skuteczność (np. liczba gospodarstw ekologicznych, poprawa stanu sanitarnego wsi, stanu czystości rzek, lasów, korzystanie z ekologicznych źródeł energii, itp.): <p>31 gospodarstw z 3 gmin:</p> <p>Gmina Radków:</p> <ul style="list-style-type: none"> b. budynek administracyjny urzędu ogrzewany przy użyciu brykietu, <p>Gmina Secemin:</p> <ul style="list-style-type: none"> c. przeprowadzono akcję sprzątanie świata w której udział wzięło ok. 260 uczniów.

Ocenia się, że w najbliższych latach na terenie powiatu włoszczowskiego utrzymywał będzie się ogólny trend zwiększania konsumpcji, która pociąga za sobą presję na środowisko. Bez podejmowania działań zaradczych, stan środowiska powiatu włoszczowskiego będzie się pogarszał.

7 Analiza SWOT

Poniższa tabela prezentuję analizę SWOT dla poszczególnych obszarów interwencji

Tabela 33 Analiza SWOT

Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Występowanie wielu cennych gatunków flory i fauny. 2. Wysoki wskaźnik lesistości dla powiatu, w porównaniu z całym województwem świętokrzyskim. 3. Występowanie wielu form ochrony przyrody, takich jak: park krajobrazowy, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu i Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczona lokalnie odporność lasów na czynniki chorobotwórcze. 2. Zagrożenie lasów pożarami spowodowanymi nieostrożnością mieszkańców. 3. Zagrożenie ekosystemów leśnych ze strony szkodników owadzych.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie fizyczno-geograficzne powiatu. 2. Ustanawianie przez władze województwa świętokrzyskiego dokumentów pozwalających zaplanować długofalową ochronę walorów przyrodniczych regionu jak, np. Uchwała Sejmiku Województwa z 2013 r. mająca na celu wykreowanie województwa zielonym regionem "Zielone Świętokrzyskie". 3. Działania RDOŚ, których celem jest realizacja zapisów planów ochronnych i planów zadań ochronnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany w reżimie hydrologicznym kraju, co skutkuje wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych w korytach rzek, a w konsekwencji stanowi zagrożenie dla siedlisk wód słodkich płynących. 2. Zmiany klimatyczne prowadzące do zanikania małych powierzchniowych zbiorników wodnych, co może skutkować wyginięciem lub migracją cennych gatunków bytujących na tych terenach.
Obszar interwencji: gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar powiatu znajduje się w zlewniach wielu JCWP. 2. Warunki hydrogeologiczne powiatu są ustabilizowane. 3. Poziomy wodonośne powiatu są głównie poziomami użytkowymi, dzięki czemu stanowią one źródło wody do picia i na potrzeby przemysłu. 4. Na terenie powiatu jest dobrze rozwinięta sieć rzeczna, znajdują się tu też liczne bagna, zbiorniki retencyjne i stawy rybne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska jakość wód powierzchniowych. 2. Powiat położony jest na terenach zagrożenia powodziowego zarówno powodowanego wystąpieniem rzek z koryt, jak również roztopami śniegu. 3. Złe zagospodarowanie przestrzenne niektórych obszarów na terenach zalewowych.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań przez władze samorządowe mające na celu poprawę czystości wód powierzchniowych. 2. Planowane zadania na terenie województwa świętokrzyskiego mające na celu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany klimatu pociągające za sobą występowanie błyskawicznych powodzi wywołanych silnymi opadami. 2. Zmiany klimatu których konsekwencją mogą być długotrwałe susze.

<p>podniesienie wałów przeciwpowodziowych oraz budowę systemu suchych zbiorników przeciwpowodziowych.</p> <p>3. Możliwość pozyskiwania przez województwo świętokrzyskie finansowania z funduszy europejskich, co umożliwi realizację inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.</p>	
Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunkowo duża liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej. 2. Poziomy wodonośne powiatu są głównie poziomami użytkowymi dzięki czemu możliwe jest ich pozyskiwanie na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do picia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji. 2. Duże dysproporcje w długości sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej. 3. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych na terenach o rozproszonej zabudowie w dużej części nie są wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczania w oczyszczalniach ścieków, tylko nielegalnie wprowadzane do wód i ziemi.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie środków z funduszy europejskich oraz krajowych na rozbudowę sieci kanalizacyjnej. 2. Duży nacisk w województwie świętokrzyskim na zapewnienie skutecznego i efektywnego oczyszczania ścieków komunalnych. 3. Działania edukacyjne mające na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa. 4. Propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków przez władze województwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przenikanie zanieczyszczeń na teren powiatu włoszczowskiego z sąsiadujących powiatów.
Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakość powietrza	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Powiat włoszczowski leży na terenie strefy świętokrzyskiej która w 2014 roku została zakwalifikowana do klasy a pod względem następujących zanieczyszczeń: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ołów, arsen, kadm, nikiel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Negatywny wpływ przemysłu (na terenie powiatu znajduje się zakład LHOIST Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej, który jest zaliczony do zakładów szczególnie uciążliwych pod względem emitowania zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. 2. Niska emisja związana przede wszystkim z funkcjonowaniem lokalnych kotłowni i pieców domowych. 3. Powiat włoszczowski należy do powiatów o znacznej emisji na terenie województwa świętokrzyskiego pod względem tlenku węgla - około 30%. 4. Przekroczenia w strefie świętokrzyskiej norm zanieczyszczeń takich jak pył PM10 i B(a)P, mających wpływ na zdrowie ludzi.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)

<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyniki oceny jakości powietrza wykonywanych dla województwa świętokrzyskiego wskazują na tendencję spadkową w wielkości mierzonych emisji pyłów. 2. Obowiązek wykonywania monitoringu jakości powietrza wynikający z przepisów Ustawy Prawo Ochrony Środowiska: wykonywane pomiary są podstawą do dokonania oceny poziomów substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin 3. Opracowywanie programów ochrony powietrza lub planów działań krótkoterminowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów.
Obszar interwencji: zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Na terenie powiatu występują surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze, takie jak np. surowce węglanowe, piaski, surowce ilaste, ziemia krzemionkowa, torfy. 2. Surowce są wydobywane i służą do produkcji cementu, wapna, betonów komórkowych, cegły itp. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. 2. Konsekwencją wydobywania odkrywkowego są przekształcenia terenu, wyrobiska, hałdy odpadów przetwórczych i złożowych, jak również zanieczyszczenia wód i powietrza atmosferycznego. 3. Istnieje zjawisko nielegalnego pozyskiwania surowców.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie racjonalnej gospodarki złożami kopalin poprzez uwzględnianie obszarów ich występowania oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji w dokumentach planistycznych opracowywanych przez gminy (art. 72, ust. 1., pkt 2 UPOŚ) uzgadnianych i opiniowanych przez organy powiatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby nielegalnych wysypisk odpadów w starych wyrobiskach. 2. Kosztowny proces rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.
Obszar interwencji: gleby	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Na terenie powiatu włoszczowskiego brak jest potencjalnych źródeł skażeń gleby. 2. Gleby powiatu włoszczowskiego charakteryzują się naturalną zawartością metali ciężkich, nie stwierdzono ich podwyższonej zawartości. 3. Około 53% gruntów powiatu stanowią użytki rolne. 4. W powiecie włoszczowskim znajdują się gleby urodzajne, takie jak czarnoziemy i gleby brunatne ale zajmują mniejszą część powiatu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysokie zakwaszenie gleb, około 53% gleb powiatu wymaga wapnowania. 2. W powiecie znajduje się 226,11 ha gruntów zdewastowanych wymagających rekultywacji. 3. Stosowanie przez rolników nawozów mineralnych zakwaszających glebę.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)

1. Kampania edukacyjna prowadzona przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Kielcach, która ma na celu upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń jakie niesie za sobą degradacja fizyczna, chemiczna oraz biologiczna gleb.	1. Występowanie przewagi opadów nad parowaniem, co powoduje ciągłe przemieszczanie się w profilu glebowym zasadowych składników pokarmowych. 2. Występowanie kwaśnych deszczy będących wynikiem emisji pochodzących z przemysłu i motoryzacji.
Obszar interwencji: zagrożenia hałasem	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
1. W powiecie włoszczowskim planowane są inwestycje mające na celu poprawę stanu nawierzchni dróg oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza miasto (obwodnica Włoszczowy). 2. Na terenie powiatu włoszczowskiego wykonywane są badania hałasu drogowego, co pozwala na ocenę stanu klimatu akustycznego.	1. Rozwój gospodarczy powiatu związany jest z generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego czy komunikacyjnego, poprzez powstawanie nowych zakładów przemysłowych i rozwój transportu. 2. Wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
1. W województwie świętokrzyskim w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach w celu opracowania planów akustycznych miast, badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych, interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska. 2. Programy ochrony środowiska przed hałasem na podstawie map akustycznych. 3. Promowanie komunikacji zbiorowej w województwie świętokrzyskim.	1. Stały wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu.
Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
1. Zgodnie z wynikami badań wykonanych w 2013 i 2014 roku dla powiatu włoszczowskiego w żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości pól elektromagnetycznych.	1. Na terenie powiatu włoszczowskiego znajdują się linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV i 110 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio 25 m i 12 m od linii w obie strony. 2. We Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi znajdują się stacje elektroenergetyczne 110/15kV. 3. Na terenie powiatu znajdują się również bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
1. Obowiązek prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych na terenie każdego województwa, który wynika	1. Sukcesywne zwiększanie liczby obiektów będących źródłem pól elektromagnetycznych.

z obowiązujących przepisów ustanowionych przez Ministra Środowiska.	
2. Coraz szersze rozpowszechnianie na terenie Polski nadajników LTE, co przekłada się na spadek natężeń pól elektromagnetycznych.	
Obszar interwencji: gospodarka odpadami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
1. W powiecie włoszczowskim został uruchomiony Program usuwania azbestu. 2. Na terenie powiatu prowadzone są zajęcia i konkursy edukacyjne, których celem jest propagowanie segregowania odpadów i recyklingu.	1. Nadal na terenie powiatu znajdują się duże ilości azbestu. 2. Na dzień 05.12.2016 r. nie zidentyfikowano odpadów zawierających PCB.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
1. Na terenie województwa realizowane oraz planowane są inwestycje mające na celu uregulowanie gospodarowania odpadami, a przede wszystkim zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach. 2. Przepisy Ustawy o odpadach, które wymuszają racjonalną gospodarkę odpadami.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nielegalne deponowanie odpadów na terenie powiatu (np. w lasach) przez podmioty spoza powiatu.

8 Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska

Cele wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska, stanowią zbiór ogólnych, najważniejszych działań po wykonaniu których, powinna nastąpić poprawa jakości konkretnego elementu środowiska lub powinien zostać utrzymany obecny zadowalający jego stan.

Na podstawie analizy stanu aktualnego środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego, wyznaczono główne kierunki służące do osiągnięcia poszczególnych celów ekologicznych, a następnie konkretne zadania prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków. Zadania te mają charakter ciągły i powinny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu.

Wszystkie wyznaczone cele i kierunki działań stanowią podstawę realizacji polityki ekologicznej powiatu. Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2023 i sposób ich osiągnięcia (zadania) do roku 2019.

Cele i kierunki działań są zgodne ze Strategią – Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r., przyjęta uchwałą nr 58 Rady Ministrów (M.P.2014.469 z dnia 2014.06.16).

Przedstawione cele i kierunki, określają plan zadań powiatu włoszczowskiego, zmierzających do poprawy jakości środowiska na jego terenie, które będą realizowane równolegle w trzech podstawowych dziedzinach:

- Działania o charakterze systemowym,
- Ochrona zasobów naturalnych,
- Poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego.

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego przyjęto kontynuację dotychczasowego podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:

„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju”

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”.

9 Obszary działań

9.1 Gospodarowanie wodami

Polska jest krajem o niewielkich zasobach wodnych. Zasoby te w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtują się średnio na poziomie 1 700 m³/rok, a w roku suchym - 1 450 m³/rok. Pod tym względem Polska zajmuje 22 miejsce w Europie. Zasoby wód rzecznych są na poziomie 60 mld m³/rok, co odpowiada odpływowi jednostkowemu 5 l/s km², przy średniej europejskiej - 9,5 l/s km². Niemal na 20% terytorium kraju notuje się roczne opady poniżej 500 mm, co odpowiada najbardziej suchym regionom Europy [31].

Przytoczone dane świadczą o tym, że racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, jakimi dysponujemy, powinno być jednym z najważniejszych priorytetów narodowych, tym bardziej, że wobec nieuniknionych zmian klimatycznych jest spodziewany pogłębiający się deficyt wody na obszarze Polski. Z drugiej strony zwiększona labilność klimatu powodować będzie częstsze niż dotąd okresy deszczy nawalnych, będących przyczyną letnich powodzi [31].

Działania dla zrationalizowania użytkowania wód powinny brać jako punkt wyjścia możliwości ekosystemów wodnych - ilościowe i jakościowe. Powinny one objąć wszystkie dziedziny gospodarki powiatu korzystające z zasobów wód w tym przede wszystkim rolnictwo i gospodarkę komunalną. Zastosowanie najlepszych dostępnych praktyk rolniczych powinno doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę.

Zasoby wód podziemnych można uznać za strategiczne zapasy na okres chronicznego deficytu wody, jednak już obecnie stanowią one znaczne źródło zaopatrzenia ludności w wodę. W Polsce ponad 65% poboru wody na cele komunalne pochodzi z ujęć wód podziemnych. Ponieważ również w powiecie włoszczowskim, wody podziemne mogą stanowić ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę, powinno dążyć się do rezygnacji z wykorzystywania wód podziemnych na rzecz wód powierzchniowych oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem z powierzchni terenu. Aby to było możliwe i racjonalne, należy poprawić stan wód powierzchniowych w jak najmniejszej odległości od końcowych użytkowników wód. W tym celu konieczne jest poprawienie stanu infrastruktury sanitarnej.

Modernizacja systemów melioracyjnych poprzez zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące wodę, umożliwiające sterowanie odpływem znacząco zwiększy retencję oraz umożliwi ograniczanie strat spowodowanych suszą.

Jednym ze standardów zapisanych w uchwale Nr XXXV/615/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. zmierzających do wykreowania województwa

świętokrzyskiego zielnym regionem "Zielone Świętokrzyskie", jest wdrażanie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i odnowy wody. W ramach realizacji tych zadań proponuje się np. wykorzystywanie szarej wody lub wody deszczowej [28].

Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna zmierzać przede wszystkim do ograniczenia jej marnotrawstwa, stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego oraz utrzymanie pomiaru zużycia wody, a także cen wody odzwierciedlających wszystkie koszty jej pozyskania.

W obszarze działań gospodarowania wodami zaplanowano zadania dotyczące :ustanowienia stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacji wyznaczenia wód wrażliwych; ograniczenia wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego; stosowania technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód. Wspomniane działania nawiązują do działania 1.1.3 – „Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych” zawartego w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Również w planowanych zadaniach przewidziane są takie, które nawiązują do działania „1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych”. Należą do nich zadania polegające na: zwiększeniu możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych; uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

9.2 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Ochrona przed odpadami jest specyficzną dziedziną ochrony środowiska, gdyż poszczególne przedsięwzięcia w tym zakresie w dalszej perspektywie, poza bezspornymi efektami ekologicznymi w postaci likwidacji zagrożeń, mogą przynieść również wymierne korzyści materialne wynikające z racjonalnego gospodarowania odpadami (odzysk surowców i materiałów, wykorzystanie energii). Żadna inna dziedzina ochrony środowiska nie daje takich możliwości tworzenia rynku surowcowo-materiałowego, lecz również żadna inna dziedzina nie wymaga poniesienia, szczególnie w początkowym okresie, tak wielkich nakładów inwestycyjnych i wprowadzenia znacznych zmian organizacyjnych. Celem nadrzędnym polityki w zakresie gospodarowania odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów "u źródła", odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów nie wykorzystanych [31].

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest jednym z ważniejszych celów polityki ekologicznej, gdyż jest to jedna z dróg realizacji zasady likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła, która ponadto pozwala na uzyskanie korzyści gospodarczych w postaci zmniejszenia nakładów na produkcję, a w konsekwencji zmniejszenia obciążeń obywateli z tytułu wykorzystywania zasobów naturalnych i ochrony środowiska [31].

Na poziomie lokalnym jest to możliwe poprzez stosowanie polityki zielonych zamówień publicznych, czyli polityki w ramach której Starostwo Powiatowe włącza kryteria i/lub wymagania ekologiczne do procesu zakupów (procedur udzielania zamówień publicznych) i poszukuje rozwiązań ograniczających negatywny wpływ produktów/usług na środowisko

oraz uwzględniających cały cykl życia produktów, a poprzez to wpływa na rozwój i upowszechnienie technologii środowiskowych.

Program zawiera działania nawiązujące do działań zawartych w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Działania takie jak budowa i rozbudowa instalacji do wytwarzania paliw alternatywnych z odpadów oraz budowa i rozbudowa instalacji spalania paliw alternatywnych do celów energetycznych i przemysłowych wpisują się w działanie adaptacyjne 1.3.1 - „Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia”, które zostało przedstawione w SPA 2020.

9.3 Gleby

Charakterystyczną cechą gleb w Polsce jest ich silne zakwaszenie. Gleby kwaśne obejmują ponad 50% ogólnego areалу i sytuacja ta nie uległa zmianie w ciągu ostatnich 20 lat. Poza tym, gleby są zagrożone przez procesy naturalne i antropogeniczne. Naturalną degradację powoduje przede wszystkim erozja wietrzna i wodna, która zagraża w największym stopniu glebom najsłabszym. Szacuje się, że ponad 25% gleb w Polsce jest zagrożonych erozją wietrzną (w tym 10% w stopniu średnim i silnym) i 28% gleb – erozją wodną (w tym 14% w stopniu średnim i silnym). Przeciwdziałać tym niekorzystnym zjawiskom można przez zadrzewienia śródpolne i pasy zadrzewień wzdłuż cieków wodnych, ochronę szaty roślinnej i zaniechanie głębokiej orki [31].

Antropogeniczne przyczyny degradacji gleb są wynikiem zarówno złych praktyk rolniczych (nieumiejętne stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin, zakwaszanie i zasolenie gleb), jak też szkodliwych oddziaływań emisji zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych oraz przekazywanie gruntów rolniczych pod budownictwo i inwestycje infrastrukturalne. Skala tego zjawiska nie jest jednak znaczna [31].

W celu zachowania wysokich walorów przyrodniczych, zmierzających do wykreowania województwa świętokrzyskiego zielonym regionem "Zielone Świętokrzyskie" rekomendowane są następujące kierunki działań w obszarze ochrony gleb [28]:

- upowszechnianie stosowania dobrych praktyk rolniczych w tym biologizacji upraw,
- umożliwienie rozwoju rolnictwa ekologicznego i integrowanego,
- propagowanie nowoczesnych technik upraw roślin,
- rewitalizacja przyrodnicza terenów zdegradowanych [28].

Ochrona gleb w powiecie włoszczowskim będzie się odbywać poprzez:

Zapewnienie racjonalnego wykorzystania występujących w powiecie zasobów gleb, łączącego w sobie racjonalność ekonomiczną, zwłaszcza w ujęciu długookresowym oraz racjonalność ekologiczną.

Minimalizowanie zakresu zagospodarowywania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom, poprzez przeciwdziałanie nieuzasadnionemu przejmowaniu gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego, a także stwarzających np. cenne możliwości w zakresie tworzenia służących zachowaniu różnorodności biologicznej użytków ekologicznych na inne cele, zwłaszcza dla potrzeb realizacji różnego typu inwestycji.

Zmniejszenie skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb w ramach zagospodarowania rolniczego, leśnego lub czysto ekologicznego stwarzają procesy degradacji spowodowanej emisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką (w tym niewłaściwie wykonanymi melioracjami) na terenach podatnych na erozję, wokół cieków i zbiorników wodnych, itp.

Optymalizowanie dostosowania do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego (wybór: rolnicze czy leśne) oraz przyjętych kierunków i intensywności produkcji (rodzaju uprawianych lub hodowanych gatunków oraz stosowanych metod uprawy i hodowli) z ewentualnym uwzględnieniem możliwości korygowania naturalnych własności gleby (np. poprzez nawożenie, najlepiej organiczne, lub odkwaszające wapnowanie), a także z uwzględnieniem warunków ekonomicznej opłacalności.

Zwiększenie stopnia zalesienia tzw. gruntów marginalnych, nieprzydatnych dla rolnictwa oraz gruntów na wododziałach.

Ograniczenie skali oraz intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb, a także zakresu występowania jej negatywnych skutków.

Zwiększenie skali przywracania wartości użytkowej glebom, które na skutek oddziaływania różnych czynników uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych).

Zadania ujęte w niniejszym programie obejmują działania zmierzające do ochrony przed osuwiskami poprzez bieżące aktualizacje dokumentów planistycznych w gminach w których występują osuwiska - burmistrz, wójtowie, starosta oraz wydawanie pozwoleń budowlanych w oparciu o ochronę przed osuwiskami. Przewidziane zadania dotyczą także działania stabilizacji i zabezpieczania terenów osuwiskowych: regulacja stosunków wodnych na terenie osuwiskowym, rozwiązania techniczne. Wyżej nadmienione zadania wpisują się w działanie adaptacyjne 1.5.2 - „Wdrożenie działań zabezpieczających przed osuwiskami”- przewidziane w SPA 2020.

9.4 Zasoby geologiczne

W województwie świętokrzyskim, gdzie położony jest powiat włoszczowski, wymagane jest wdrażanie racjonalnej gospodarki zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji [28].

Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Wydobywanie kopalin winno odbywać się pod warunkiem posiadania programów ograniczających skalę i zakres naruszeń środowiska w otoczeniu [31].

Działalność edukacyjna w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych jest szczególnie istotna z punktu widzenia oszczędności zasobów naturalnych ziemi. Priorytetowym działaniem adaptacyjnym kierunku działań 6.1 – „Zwiększenie świadomości odnośnie ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu” zawartym w SPA 2020 jest właśnie edukacja i zwiększanie świadomości m.in. w zakresie konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody.

9.5 Pola elektromagnetyczne

Realizacja ochrony promieniowaniem w powiecie włoszczowskim będzie polegała na kontynuowaniu dotychczasowej polityki przestrzennej, uwzględniającej potrzebę ochrony przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych, urządzeń elektroenergetycznych i radiokomunikacyjnych oraz wszędzie tam, gdzie jest możliwe przekraczanie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego. Dodatkowo nowe inwestycje będą tak kształtowane, aby w możliwie jak największym stopniu zapewnić ochronę mieszkańców przed promieniowaniem.

9.6 Gospodarka wodno - ściekowa

Sprawą zasadniczą dla poprawy jakości życia oraz dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie adekwatnego do potrzeb zaopatrzenia w wodę o odpowiedniej jakości, bez zakłócania naturalnej równowagi w środowisku. Wymaga to istotnej zmiany podejścia do gospodarowania zasobami wodnymi. Gospodarka komunalna (woda do picia), przemysł (woda technologiczna), energetyka (chłodzenie), rolnictwo (nawadnianie) i turystyka (woda do kąpieli) są w dużym stopniu zależne od dostępności wody o odpowiedniej jakości i w wystarczających ilościach, jednocześnie zaś są głównymi sprawcami zanieczyszczenia wody [31].

Największym wyzwaniem dla Polski w zakresie ochrony wód jest realizacja wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej. Stanowią one podstawę dla osiągnięcia przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego w terminie do końca 2015 r. [31].

Pomimo osiągnięć w dziedzinie poprawy stanu czystości wód stale jeszcze stan ten w Polsce jest daleki od zadowalającego.

W województwie świętokrzyskim w ramach gospodarki wodno-ściekowej kładzie się duży nacisk na zapewnienie skutecznego i efektywnego oczyszczania ścieków komunalnych, jak również realizację programu małej retencji [28].

9.7 Ochrona klimatu i jakość powietrza

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest najbardziej czułym kierunkiem działań w sferze ochrony środowiska, gdyż na niej koncentruje się uwaga przemysłu i społeczności lokalnych, ze względu na bezpośrednie oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza na zdrowie samych pracowników jak i pozostałych mieszkańców, a także oddziaływanie na zmiany klimatu, które to jest kwestionowane już tylko przez nielicznych naukowców [31].

Priorytetem jest wprowadzenie mechanizmów stymulujących zarówno oszczędność energii, jak i promujących rozwój odnawialnych źródeł energii, te dwie metody bowiem w najbardziej radykalny sposób zmniejszają emisję wszelkich zanieczyszczeń do środowiska, jak też są efektywne kosztowo i akceptowane społecznie [31].

Jednym z podstawowych celów polityki ekologicznej jest zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno procesów wytwórczych jak i świadczenia usług oraz konsumpcji. Realizacja tego celu będzie wymagać znacznego zwiększenia niż dotąd zaangażowania

się instytucji publicznych, przedsiębiorstw i obywateli w działania w zakresie wprowadzania i upowszechniania wysoce energooszczędnych technologii i wyrobów, które w porównaniu z usprawnieniami organizacyjnymi i ogólną poprawą racjonalności gospodarowania mogą wymagać znacznie większych nakładów, ale bez których zmniejszenie energochłonności nie nastąpi w pożądanej skali i nie będzie wystarczająco trwałe. Zmniejszanie energochłonności, obok efektów ekologicznych, przynosi również znaczące korzyści ekonomiczne, zwłaszcza w dłuższej perspektywie [31].

Działaniom w zakresie zmniejszania energochłonności musi towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych, przede wszystkim strukturę wykorzystania nośników energii, w kierunku zwiększania udziału w produkcji energii gazu i ropy naftowej (w miejsce węgla), poprawy jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów [31].

Szczególnie trudne zadania, wynikają dla RP z przyjętej przez Radę Europejską decyzji o redukcji emisji dwutlenku węgla z terenu Unii o 20% do roku 2020. Poza tym Rada Europejska przyjęła, że w 2020 r. udział odnawialnych źródeł w produkcji energii wyniesie co najmniej 20% i o tyleż samo wzrośnie efektywność energetyczna. Z uwagi na bilans energii pierwotnej oparty na węglu, zmniejszenie energochłonności i wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w Polsce, to nie tylko ochrona atmosfery przed zanieczyszczeniami, ale także ochrona przed zmianami klimatu [31].

Zgodnie z apelem Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego do władz samorządowych i Uczelni Wyższych, na terenie województwa świętokrzyskiego, zaleca się podnoszenie standardu energetycznego budownictwa usługowego i mieszkaniowego, propagowanie energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym, promowanie naturalnych źródeł energii pochodzenia rolniczego, jak również propagowanie wykorzystania potencjału upraw roślin energetycznych [28].

Na terenie powiatu włoszczowskiego realizacja tych celów powinna odbywać się głównie poprzez poprawę parametrów energetycznych budynków i zwiększenie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej, a także upowszechnianie wysoce energooszczędnych technologii i urządzeń do stosowania w gospodarstwach domowych, instytucjach publicznych i obiektach użyteczności publicznej.

W powiecie włoszczowskim działania zmierzające do poprawy jakości powietrza będą ukierunkowane na zmniejszenie emisji z tzw. niskich źródeł, tzn. emisji pyłów i szkodliwych gazów pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, emisji komunikacyjnej, ale także ze źródeł przemysłowych. Głównie kierunki aktywności to:

- Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW.
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych.
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych.
- Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza.
- Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.
- Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza.

- Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE.

Program zawiera zadania nawiązujące do działań adaptacyjnych zawartych w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. W swoim zakresie nawiązuje np. do działania 1.3.1 „Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia”, oraz 1.3.5. „Wspieranie rozwoju OZE w szczególności mikroinstalacje w rolnictwie”.

9.8 Zagrożenia hałasem

Nadmierny hałas stanowi jedno z najbardziej uciążliwych zanieczyszczeń środowiska wzdłuż szlaków komunikacyjnych [31].

Polskie prawo zostało w 2005 r. zharmonizowane z prawem unijnym przez wdrożenie do Prawa ochrony środowiska przepisów Dyrektywy 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku. Aktualnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku z późniejszymi zmianami.

Wprowadzono już nowe metody oceny klimatu akustycznego oraz opisano referencyjne metody pomiarów hałasu w środowisku. Niemniej jednak trzeba przyznać, że hałas jako zanieczyszczenie środowiska nie doczekał się dotąd nadania mu wystarczająco dużego znaczenia na jakie zasługuje. Pozostawia dużo do życzenia monitoring hałasu przy drogach publicznych [31].

W Programie zawarte zostały zadania, które korespondują z działaniami ujętymi w SPA 2020. Kierunek działań 3.1 – „Wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu” obejmuje działania, które mają zmierzać do wypracowania zaleceń i standardów dotyczących infrastruktury transportowej na etapie projektowania i budowy. Odpowiednie prowadzenie przewidzianego w Programie zadania dotyczącego przebudowy dróg powiatowych może przyczynić się do realizacji przyjętych w SPA 2020 działań w kontekście adaptacji.

9.9 Zagrożenia poważnymi awariami

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska obejmują skutki dla środowiska w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych, niekontrolowanych uwolnień do środowiska genetycznie modyfikowanych organizmów, a także klęsk żywiołowych (powodzi, pożarów lasów, sztormów i innych ekstremalnych zjawisk klimatycznych). Zgodnie z zasadami przezorności i prewencji, jednym z głównych celów polityki ekologicznej państwa jest eliminowanie lub zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych [31].

Wzrastające znaczenie w stosowaniu zasady przezorności w polityce ekologicznej państwa, a szczególnie w realizacji jej celów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki, odgrywa bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne. W tym kontekście oznacza ono wprowadzenie pełnej kontroli zagrożeń dla środowiska

związanych z wytwarzaniem, przetwarzaniem, dystrybucją, składowaniem oraz stosowaniem chemikaliów [31].

Cywilizacja nie może obecnie funkcjonować bez użycia setek tysięcy substancji chemicznych, których obecność często w ogóle nie jest dostrzegana – zarówno we wszystkich produktach przemysłowych jak i spożywczych oraz farmaceutycznych. Nie ma dziedziny życia człowieka bez stosowania w niej preparatów chemicznych. Przemysł chemiczny jest obecnie nie tylko ważnym składnikiem, ale i motorem postępu gospodarczego i cywilizacyjnego. Substancje chemiczne mają jednak często działanie zagrażające zdrowiu człowieka i czystości środowiska, a w wielu przypadkach jest to działanie toksyczne. Jest więc oczywiste, że większość państw, a wśród nich Polska, już dawno wdrożyły akty prawne dotyczące bezpieczeństwa w produkcji i przy wprowadzaniu do obrotu, a także wycofywaniu z rynku substancji chemicznych. Unia Europejska z dniem 1 czerwca 2007 r. wydała rozporządzenie REACH, aby w jednym kompleksowym akcie prawnym ująć wszystkie zagadnienia dotyczące kontroli oraz warunków produkcji i obrotu chemikaliami. Celem rozporządzenia REACH jest przede wszystkim ochrona zdrowia ludzkiego i ochrona środowiska, zachęta do wprowadzania nowych, bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach kręgowych [31].

W celu zwiększenia bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego pożądane jest uczestnictwo w programach krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń oraz innych, takich jak program usuwania azbestu. Konieczne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami.

Na terenie powiatu włoszczowskiego nie ma zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, rozumianych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

9.10 Zasoby przyrodnicze

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej to jeden z ważniejszych obszarów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego państwa [31].

Podstawowe zadania służb publicznych polegają na tworzeniu warunków, opracowywaniu planów i ich koordynacji, oraz wdrożeniu sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej metod gospodarowania, dobrych praktyk w różnych sektorach gospodarki po to, by zachować całe bogactwo przyrody oraz dziedzictwa kulturowego z nią związanego [31].

W celu zachowania różnorodności biologicznej występującej na terenie powiatu włoszczowskiego przyjmuje się następujące kierunki działań:

- Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
- Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych powiatu.
- Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla różnorodności biologicznej i geologicznej.
- Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo.

Obszary leśne stanowią obecnie 41,84% powierzchni powiatu. W zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” znajduje się 78,1% powierzchni lasów w Polsce, w powiecie włoszczowskim jest to około 59% lasów. Od utrzymania integralności stanu lasów i jego poprawy, zależy bezpieczeństwo w zakresie zachowania zasobów wody, gleb, walorów krajobrazu oraz możliwości wypełniania przez nie funkcji rekreacyjno-zdrowotnych. Funkcje lasów są uzupełniane przez podobne funkcje zadrzewień.

Ponadto planowane jest wykreowanie województwa świętokrzyskiego zielonym regionem, w związku z czym, Radni Województwa Świętokrzyskiego na podstawie uchwały Nr XXXV/615/13 z dnia 23 września 2013 r., rekomendują zwiększenie lesistości i tworzenie infrastruktury zielonej, szczególnie w miastach [28].

Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jest istotnym czynnikiem ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej i racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Zadrzewienia powinny być chronione i wprowadzane jako element przeciwdziałający wielostronnej degradacji krajobrazu (ochrona zasobów wodnych, łagodzenie niekorzystnych wpływów warunków klimatycznych, ochrona lokalnej różnorodności biologicznej) wspomagający rolę zalesień i lasów.

W powiecie włoszczowskim potrzebna jest szeroka edukacja i informacja społeczeństwa na temat celów i efektów poprawy stanu i produktywności lasów prywatnych.

Program zawiera działania nawiązujące do działań zawartych w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”, w swoim zakresie nawiązuje m.in. do działań adaptacyjnych: 1.4.2 – „Zwiększanie lesistości zarówno w wyniku sztucznych zalesień jak i sukcesji naturalnej, oraz racjonalizacja użytkowania gruntów, zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych”; 1.4.5 – „Zróżnicowanie drzewostanu, zwłaszcza w trakcie przebudowy, pod względem: gęstości, składu gatunkowego (zwiększenie udziału gatunków liściastych), struktury wysokości, wieku, płatowości mozaikowości”; 1.4.7 – „Monitoring, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych, które zagrażają rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym”.

Tabela 34 Główne problemy ekologiczne oraz odnoszące się do nich zaplanowane do realizacji w Programie wybrane zadania w korelacji z założeniami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.”

Obszary działań i określone dla nich główne problemy ekologiczne z podziałem na grupy problematyczne	Wybrane zadania przewidziane w Programie	Wybrane działania adaptacyjne przewidziane w SPA 2020
Gospodarowanie wodami		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska jakość wód powierzchniowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w udzielanych pozwoleń wodnoprawnych zapisów warunków korzystania z wód regionu wodnego i aktualnego stanu jednolitej części wód. ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.3 Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych.

	<p>wrażliwych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. ▪ Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożenie powodziowe powodowane wylewem rzek z koryt oraz roztopami śniegu. ▪ Niewłaściwe zagospodarowanie przestrzenne w obrębie terenów zalewowych. ▪ Zmiany klimatu pociągające za sobą występowanie błyskawicznych powodzi wywołanych silnymi opadami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami. ▪ Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom. ▪ Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej Odra-Wiśła”. ▪ Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną. ▪ Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego. ▪ Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmiany klimatu pociągające za sobą występowanie błyskawicznych powodzi wywołanych silnymi opadami. ▪ Zmiany klimatu których konsekwencją mogą być długotrwałe susze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.2.2 Rewitalizacja przyrodnicza, w tym przywracanie zdegradowanym terenom zieleni i zbiornikom wodnym ich pierwotnych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem małej retencji w miastach. Wymiana szczelnych powierzchni gruntu na przepuszczalne.

Gospodarka wodno-ściekowa		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji. ▪ Duże dysproporcje w długości sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej. ▪ Ścieki ze zbiorników bezodpływowych na terenach o rozproszonej zabudowie w dużej części nie są wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczania w oczyszczalniach ścieków, tylko nielegalnie wprowadzane do wód i ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków ▪ Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków i modernizacja sieci kanalizacyjnej w obrębie zakładów przemysłowych. ▪ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.3 Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych. ▪ 1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przenikanie zanieczyszczeń na teren powiatu włoszczowskiego z sąsiadujących powiatów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.3 Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych.
Powietrze atmosferyczne		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Negatywny wpływ przemysłu (na terenie powiatu znajduje się zakład LHOIST Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej, który jest zaliczony do zakładów szczególnie uciążliwych pod względem emitowania zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modernizacje instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych. ▪ Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z emisji niezorganizowanej oraz technologicznej. ▪ Modernizacja systemów przechwytywania zanieczyszczeń. ▪ Ograniczenie emisji niezorganizowanej w procesach przeróbki kopalin na obszarach zakładów przeróbczych. ▪ Nasadzenia zieleni wokół obszarów prowadzenia robót przeróbczych i składów magazynowych kruszyw i otwartych składów magazynowania materiałów sypkich. ▪ Informowanie społeczeństwa o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.3 Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu. ▪ 4.1.1 Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody), w miastach.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska emisja związana przede wszystkim z funkcjonowaniem lokalnych kotłowni i pieców domowych. ▪ Przekroczenia w strefie świętokrzyskiej norm zanieczyszczeń takich jak pył PM10 i B(a)P, mających wpływ na zdrowie ludzi. ▪ Powiat włoszczowski należy do powiatów o znacznej emisji na terenie województwa świętokrzyskiego pod względem tlenku węgla - około 30%. 	<p style="text-align: center;">jakości powietrza.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu). ▪ Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast ▪ Wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne ▪ Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu. ▪ Informowanie społeczeństwa o jakości powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.3 Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu. ▪ 3.2 Zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, — Działanie priorytetowe: Przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejezdności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych. ▪ 4.1.1 Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody), w miastach.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informowanie społeczeństwa o jakości powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.1.1 Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody), w miastach.
Gleby		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysokie zakwaszenie gleb, około 53% gleb powiatu wymaga wapnowania; stosowanie przez rolników nawozów mineralnych zakwaszających glebę. ▪ W powiecie znajduje się 226,11 ha gruntów zdewastowanych, wymagających 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym lub rekreacyjnym. ▪ Realizacja rekultywacji gruntów po zakończeniu działalności wydobywczej przez zakłady górnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.6 Kontynuacja programu ochrony gleb przed erozją, kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych. ▪ 1.4.2 Zwiększanie lesistości zarówno w wyniku sztucznych zalesień jak i sukcesji naturalnej, oraz

<p>rekultywacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Znaczny areał gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną. [3] 		<p>racjonalizacja użytkowania gruntów, zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Występowanie przewagi opadów nad parowaniem, co powoduje ciągle przemieszczanie się w profilu glebowym zasadowych składników pokarmowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona upraw przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.4 Kontynuacja wdrażania oraz rozwijanie instrumentów ochrony przestrzeni rolniczej, leśnej i zasobów glebowych dużej wartości produkcyjnej.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb. [3] 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Występowanie kwaśnych deszczy będących wynikiem emisji pochodzących z przemysłu i motoryzacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast. ▪ Wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne. ▪ Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3.2 Zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, ▪ Działanie priorytetowe: Przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejezdności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych.
Surowce mineralne		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. ▪ Konsekwencją wydobywania odkrywkowego są przekształcenia terenu, wyrobiska, hałdy odpadów przetwórczych i złożowych, jak również zanieczyszczenia wód i powietrza atmosferycznego. ▪ Kosztowny proces rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. ▪ Zwiększenie liczby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja rekultywacji gruntów po zakończeniu działalności wydobywczej przez zakłady górnicze. 	-

<p>nielegalnych wysypisk odpadów w starych wyrobiskach.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Istnieje zjawisko nielegalnego pozyskiwania surowców 		
<p>Zasoby przyrodnicze; różnorodność biologiczna</p>		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak zatwierdzonego planu ochrony rezerwatu Murawy Dobromierskie. ▪ Brak ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dolina Białej Nidy PLH260013, Dolina Górnej Pilicy PLH260018. ▪ Niewłaściwie realizowane zadania ochronne lub ich brak w zakresie obszarów Natura 2000 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4 Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu <ul style="list-style-type: none"> • Działanie priorytetowe – Przygotowanie strategii, planów ochrony, programów ochrony lub planów zadań ochronnych w zakresie ochrony przyrody z uwzględnieniem zmian warunków klimatycznych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożeniem dla niektórych siedlisk są postępujące procesy naturalnej sukcesji (wkraczanie i wzrost gatunków drzewiastych) związana z zaniechaniem tradycyjnego wykaszania oraz wypasu. ▪ Brak modyfikacji metod gospodarowania związanego z usuwaniem martwych i zamierających drzew, będących skutkiem dawnej gospodarki leśnej mogą się utrzymywać skutkując małą ilością martwego drewna oraz niewłaściwym składem drzewostanu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych. ▪ Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gmin z terenu powiatu. ▪ Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo – klimatycznego. ▪ Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych. ▪ Zintensyfikowanie pozyskania środków finansowych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu. ▪ Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.3 Wprowadzanie do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, dynamiczna ochrona istniejącego zróżnicowania biologicznego wykorzystująca zarówno naturalne procesy genetyczne (adaptacja) jak i działania człowieka, ukierunkowane na zachowanie istniejącego zróżnicowania biologicznego, ukierunkowanie sztucznej selekcji również na cechy przystosowawcze do zmieniających się warunków klimatycznych. ▪ 6.1 Zwiększenie świadomości odnośnie ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu <ul style="list-style-type: none"> — Działanie priorytetowe:

	przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powszechny, postępujący rozrost zabudowy obserwowany zarówno na terenach miejskich jak i wiejskich stanowiący zagrożenie dla populacji dziko żyjących gatunków 	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmiany w reżimie hydrologicznym - wzrastająca liczba sytuacji ekstremalnych w korytach cieków. ▪ Zmiany klimatyczne prowadzące do zanikania małych powierzchniowych zbiorników wodnych, co może skutkować wyginięciem lub migracją cennych gatunków bytujących na tych terenach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie możliwości retencyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obecność gatunków inwazyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eliminacja gatunków inwazyjnych. ▪ Usuwanie roślinności inwazyjnej oraz monitoring miejsc jej wystąpienia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.7 Monitoring, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych, które zagrażają rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym.
Zasoby przyrodnicze; Gospodarka leśna		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczona lokalnie odporność lasów na czynniki chorobotwórcze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie uproszczonych planów urzędzenia lasu dla lasów prywatnych. ▪ Uwzględnianie w planach urzędzenia lasu działań związanych z przebudową drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem, a także mających na celu zwiększenie różnorodności biologicznej w lasach. ▪ Zmiana klasyfikacji gruntów nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną. ▪ Realizacja działań zwiększających retencję na obszarach leśnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.8 Monitoring lasów pod kątem reakcji drzew na zmiany klimatyczne, m.in. obserwacje fenologiczne, strefowe zmiany zasięgu gatunków szczególnie w obszarach górskich. ▪ 1.4.5 Zróżnicowanie drzewostanu, zwłaszcza w trakcie przebudowy, pod względem: gęstości, składu gatunkowego (zwiększenie udziału gatunków liściastych), struktury wysokości, wieku, płatowości mozaikowości. ▪ 1.4.3 Wprowadzanie

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zalesianie nieużytków zgodnie z warunkami siedliskowymi. ▪ Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo. 	<p>do gospodarki leśnej zasad leśnictwa ekosystemowego, dynamiczna ochrona istniejącego zróżnicowania biologicznego wykorzystująca zarówno naturalne procesy genetyczne (adaptacja) jak i działania człowieka, ukierunkowane na zachowanie istniejącego zróżnicowania biologicznego, ukierunkowanie sztucznej selekcji również na cechy przystosowawcze do zmieniających się warunków klimatycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.2. Zwiększanie lesistości zarówno w wyniku sztucznych zalesień, jak i sukcesji naturalnej, oraz racjonalizacja użytkowania gruntów, zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych. ▪ 1.4.6 Kontynuacja programu ochrony gleb przed erozją, kontynuowanie i rozszerzenie programu małej retencji i retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożenie lasów pożarami spowodowanymi nieostrożnością mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie działań edukacyjnych na temat znaczenia i roli lasów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6.1 Zwiększenie świadomości odnośnie ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu <p>— Działanie priorytetowe: Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmiany w reżimie hydrologicznym kraju, co skutkuje wzrastającą liczbą sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.1.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym, w tym zapewnienie infrastruktury krytycznej; zwiększenie

ekstremalnych w korytach rzek, a w konsekwencji stanowi zagrożenie dla siedlisk wód słodkich płynących.		możliwości retencyjnych.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożenie ekosystemów leśnych ze strony szkodników owadzych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eliminacja gatunków inwazyjnych. ▪ Usuwanie roślinności inwazyjnej oraz monitoring miejsc jej wystąpienia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.4.7 Monitoring, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych, które zagrażają rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym.
Gospodarka odpadami		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Znaczne ilości azbestu na terenie powiatu. ▪ Nielegalne deponowanie odpadów na terenie powiatu (np. w lasach) przez podmioty spoza powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. ▪ Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących. 	-
Hałas		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój gospodarczy powiatu związany jest z generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego czy komunikacyjnego, poprzez powstawanie nowych zakładów przemysłowych i rozwój transportu. ▪ Wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu. ▪ Stały wzrost ogólnej liczby pojazdów i natężenia ruchu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa tras rowerowych. ▪ Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne. ▪ Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3.2 Zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu <ul style="list-style-type: none"> • Działanie priorytetowe: Przegląd lub stworzenie działań i planów opracowanych na potrzeby utrzymania przejeźdźności tras komunikacyjnych lub zmiany tras i stosowania zastępczych środków transportowych.
Pole elektromagnetyczne:		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niekorzystne oddziaływanie ze strony linii elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 220 kV i 110 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio 25 m i 12 m od linii w obie strony; stacji elektroenergetycznych 110/15kV (We Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi), bazowych stacji telefonii komórkowej różnych operatorów. ▪ Sukcesywne zwiększanie liczby obiektów będących źródłem pól 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wprowadzenie do planów zagospodarowanie przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi ▪ Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM. 	-

elektromagnetycznych		
Odnawialne źródła energii		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska świadomość społeczna dotycząca technologii OZE. ▪ Ograniczenia przestrzenne, wynikające z istniejących na terenie powiatu form ochrony przyrody. ▪ Konflikty społeczne, niezadowolenie społeczeństwa, sprzeciw organizacji ekologicznych. ▪ Konkurencyjność rozwiązań z wykorzystaniem paliw kopalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii (m.in. farm wiatrowych, farm fotowoltaicznych, małych elektrowni wodnych (MEW). ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.3.1 Rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, szczególnie na potrzeby ogrzewania i klimatyzacji na terenach o mniejszej gęstości zaludnienia ▪ 1.3.5. Wspieranie rozwoju OZE w szczególności mikroinstalacje w rolnictwie.

10 Źródła finansowania Programu

System finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska to zbiór zasad i przepisów, które określają sposoby, tryb gromadzenia oraz rozdzielania zgromadzonych środków pieniężnych na określone cele. Finansowanie ochrony środowiska zazwyczaj odbywa się za pomocą wielu źródeł, które dzielą się na zewnętrzne i wewnętrzne.

Najważniejsze źródła finansowania, dzięki którym będzie możliwa realizacja działań zaproponowanych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego:

- a) Budżet powiatu,
- b) Budżet poszczególnych gmin,
- c) Fundusze Unii Europejskiej – krajowe i regionalne programy operacyjne, kluczowe dla rozwoju powiatu m.in.: Regionalny Program Operacyjny województwa świętokrzyskiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- d) Budżet państwa – programy ministerialne finansujące wiele obszarów w tym najważniejszy dla powiatu włoszczowskiego, dotyczący remontu i budowy dróg lokalnych,
- e) Szwajcarsko-Polski Program Współpracy – dofinansowania w zakresie środowiska i infrastruktury tzn. przebudowa i rozbudowa infrastruktury środowiskowej oraz poprawa stanu środowiska,
- f) Program LIFE – program działań na rzecz środowiska i klimatu,
- g) NFOŚiGW i WFOŚiGW w Kielcach – dofinansowanie projektów ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, racjonalnej gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi, poprawy jakości powietrza, ponadto działalność w sektorze LEMUR tzn. Energooszczędnych Budynków Użyteczności Publicznej oraz dopłat do domów energooszczędnych,
- h) Sektor prywatny (środki własne zarządców i właścicieli),
- i) Bank Ochrony Środowiska.

11 Narzędzia i instrumenty osiągnięcia celów

11.1 Instrumenty prawno-administracyjne

Instrumenty te to ustanowione ograniczenia działania lub sposoby postępowania, których celem jest regulacja korzystania ze środowiska i zapewnienie jego ochrony, mająca bezpośredni wpływ na zachowanie mieszkańców i organizacji. Działanie tych instrumentów poparte jest odpowiednimi sankcjami prawnymi [14].

Do instrumentów prawno-administracyjnych zaliczamy m. in.:

- nakazy i zakazy, np. zakaz spalania odpadów w kotłach węglowych lub nakaz sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- standardy, np. sposoby selektywnej zbiórki odpadów, normy emisji spalin pojazdów samochodowych, dopuszczalne poziomy hałasu,
- procedury administracyjne, np. procedura udostępniania społeczeństwu informacji o środowisku,
- instrumenty ogólnoprawne, np. ustawa – Prawo ochrony środowiska,
- decyzje organów ochrony środowiska, organów administracji geologicznej, organów właściwych w sprawach ochrony przyrody, gospodarki wodnej i in.

11.2 Mechanizmy ekonomiczne

Instrumenty ekonomiczne to oprócz omówionych powyżej mechanizmów przymusu bezpośredniego, jedno z podstawowych narzędzi realizacji polityki ekologicznej. Pełnią rolę uzupełniającą bądź wzmacniającą działanie narzędzi prawnych i administracyjnych, jako zachęta natury ekonomicznej do przestrzegania ich wymagań [14].

Do instrumentów ekonomicznych zaliczamy m.in.:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne źródła np. dotacje.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą czynić starania o uzyskanie pomocy finansowej ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków. W zależności od rodzaju zadania, formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Instrumenty społecznego oddziaływania to narzędzia związane z kształtowaniem świadomości i wiedzy ekologicznej ludzi, jak np. kampanie społeczne, szkolenia.

11.3 Mechanizmy finansowania ochrony środowiska

Realizacja Programu będzie możliwa dzięki środkom finansowym, które mogą pochodzić ze źródeł krajowych i zagranicznych:

- środki własne gospodarstw domowych i organizacji,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowanie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych. NFOŚiGW w ramach swojej działalności realizuje różne programy odnoszące się do określonych sektorów wsparcia. NFOŚiGW obejmuje dofinansowania do wszystkich komponentów środowiska: zasoby przyrodnicze, zasoby wodne, odnawialne źródła energii, klimat akustyczny, pola elektromagnetyczne, gospodarkę odpadami, zasoby geologiczne, poważne awarie przemysłowe, lasy oraz gleby.

- Racjonalna gospodarka – odpadami. W jej skład wchodzi: selektywne zbieranie i zapobieganie powstawaniu odpadów, instalacje gospodarowanie odpadami, modernizacja stacji demontażu pojazdów, dofinansowanie zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, współfinansowanie projektów POLiŚ oraz przygotowywanie projektów.
Beneficjentami mogą być: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz przedsiębiorcy.
- Ochrona powierzchni ziemi. Beneficjentami mogą być: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty publiczne działające w imieniu Skarbu Państwa oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, przedsiębiorstwa państwowe.
- Gospodarka wodno – ściekowa w aglomeracjach. Beneficjentami mogą być: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego oraz beneficjenci POLiŚ 2007 -2103 oraz 2014 – 2020.
- Geologia i Górnictwo. W część tego programu wchodzi zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobycia kopalin, poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarka zasobami złóż kopalin i wód podziemnych. Beneficjenci: Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, jednostki samorządu terytorialnego oraz związki jednostek samorządu terytorialnego.
- Poprawa jakości powietrza – Program Ochrony Powietrza (KAWKA). W ramach tego programu wchodzi współfinansowanie opracowań programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych (część 1 Programu) oraz KAWKA czyli likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii. Beneficjenci: województwa, WFOŚiGW oraz podmioty właściwe dla realizacji przedsięwzięć wskazanych w programach ochrony środowiska.
- Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej – LEMUR. Beneficjenci: podmioty sektora finansów publicznych z wyłączeniem państwowych jednostek budżetowych, samorządowe osoby prawne, spółki prawa handlowego w których jednostki samorządu terytorialnego posiadają 100 % udziałów lub akcji oraz organizacje pozarządowe w tym fundacje i stowarzyszenia, a także kościoły i inne związki wyznaniowe.
- Dopłaty kredytów na budowę domów energooszczędnych. Beneficjenci: osoby fizyczne budujące dom jednorodzinny oraz osoby fizyczne kupujące dom/mieszkanie od dewelopera.
- Inwestycje energooszczędne w MŚP. Beneficjenci: mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.
- Termomodernizacja budynków jednorodzinnych – RYŚ. Beneficjenci: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, a także kościoły i inne związki wyznaniowe oraz kościelne osoby prawne.
- Rozproszone, odnawialne źródła energii – BOCIAN. Beneficjenci: przedsiębiorcy podejmujący realizację przedsięwzięć z zakresu OZE na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

- Dofinansowanie mikroinstalacji OZE – Prosument. Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego lub ich stowarzyszenia oraz spółki prawa handlowego, w których jednostki samorządu terytorialnego posiadają 100 % udziałów albo akcji i które są powołane do realizacji zadań własnych.
- Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej. Beneficjenci: parki narodowe, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, parki krajobrazowe i ich zespoły, uczelnie wyższe, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, podmioty będące właścicielem, użytkownikiem wieczystym lub zarządcą zabytkowych parków i ogrodów.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków. Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, samorządowe jednostki budżetowe, jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, spółki prawa handlowego, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, przedsiębiorstwa państwowe.
- Edukacja ekologiczna. Beneficjenci: osoby prawne, jednostki organizacyjne, którym prawo polskie przyznaje osobowość prawną, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.
- Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu – E-KALKULATOR. Beneficjenci: przedsiębiorcy.
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

Dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu obejmować będzie następujące komponenty środowiska: zasoby przyrodnicze, zasoby wodne, odnawialne źródła energii, gospodarkę odpadami, poważne awarie przemysłowe oraz lasy. Wsparcie z WFOŚiGW w Kielcach udzielane będzie w podziale na poniższe priorytety.

Priorytet 1: Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi.

Priorytet 2: Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Priorytet 3: Ochrona atmosfery oraz ochrona przed hałasem.

Priorytet 4: Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

Priorytet 5: Inne działania ochrony środowiska.

- Beneficjentami w zależności od priorytetu mogą być: osoby fizyczne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne, jednostki samorządu terytorialnego, spółki wodne i ich związki, Lasy Państwowe, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, parki narodowe i krajobrazowe, pozostałe osoby prawne. Program LIFE – program działań na rzecz środowiska i klimatu (2014 – 2020)

Program ten jest instrumentem finansowanym z Unii Europejskiej, obejmujący finansowanie projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. zasoby przyrodnicze, zasoby wodne, odnawialne źródła energii, klimat akustyczny, pola elektromagnetyczne, gospodarkę odpadami, zasoby geologiczne, poważne awarie przemysłowe, lasy oraz gleby.

Beneficjentami mogą być:

- Administracja publiczna,
- Przedsiębiorcy,
- Organizacje pozarządowe.

Program ten jest podzielony na podprogramy: na rzecz środowiska i na rzecz klimatu.

Podprogram na rzecz klimatu obejmuje takie obszary priorytetowe jak: zarządzanie i informacja w zakresie klimatu, dostosowanie się do skutków zmian klimatu oraz ograniczenie wpływu człowieka na klimat. Podprogram na rzecz środowiska obejmuje obszary priorytetowe takie jak: przyroda i różnorodność biologiczna, zarządzanie i informacja w zakresie środowiska oraz ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami.

- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

Celem głównym PROW 2014-2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Dofinansowanie obejmować będzie następujące komponenty środowiska: zasoby wodne, powietrze atmosferyczne, lasy oraz gleby.

Program zawiera sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie oraz na obszarach wiejskich.
- Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.
 - Pomoc finansowa jest skierowana głównie do sektora rolnego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014 – 2020

Regionalny Program Operacyjny jest głównym filarem finansowania działań zawartych w Programie. Program ten obejmuje wiele komponentów środowiska. Dofinansowanie obejmować będzie takie komponenty środowiska jak: zasoby przyrodnicze, zasoby wodne, odnawialne źródła energii, klimat akustyczny, gospodarkę odpadami, poważne awarie przemysłowe oraz lasy.

Beneficjentami mogą być:

- Jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego,

- Podmioty lecznicze, instytucje kultury, państwowe jednostki budżetowe,
- Partnerzy społeczni i gospodarczy działający na terenie województwa świętokrzyskiego, organizacje pozarządowe (NGO), samorządowe osoby prawne, instytucje otoczenia biznesu, uczelnie, państwowe jednostki budżetowe, instytucje kultury,
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, związki i stowarzyszenia JST, TBS, 81 samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, uczelnie, inne podmioty prowadzące działalność w sferze usług publicznych w różnych formach organizacyjnych, posiadających osobowość prawną np. fundacje i stowarzyszenia, policja, podmioty lecznicze wykonujące na terenie województwa świętokrzyskiego działalność leczniczą finansowaną ze środków publicznych, samorządowe osoby prawne, jednostki ochotniczej i Państwowej Straży Pożarnej

W ramach Programu będzie można realizować środki w następujących osiach priorytetowych:

Oś priorytetowa 3. Efektywna i zielona energia.

Oś priorytetowa 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe.

Oś priorytetowa 5. Nowoczesna komunikacja.

Oś priorytetowa 6. Rozwój miast

- Program Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020

To krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, bezpieczeństwo energetyczne i transport. Dofinansowanie jest skierowane na takie komponenty środowiska jak: zasoby przyrodnicze, zasoby wodne, odnawialne źródła energii, klimat akustyczny, gospodarkę odpadami, poważne awarie przemysłowe, lasy oraz gleby.

Beneficjentami mogą być:

- Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- Osoby fizyczne,
- Samorządy, organizację i inne podmioty (administracja publiczna, instytucje wspierające biznes, partnerstwa, służby publiczne inne niż administracja, przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, organizacje społeczne i związki wyznaniowe, instytucje nauki i edukacji).

Wsparcie dla zadań zawartych w Programie można otrzymać w ramach poniżej wypisanych osi priorytetowych:

I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki,

II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu,

III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego,

IV. Infrastruktura drogowa dla miast.

VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach.

VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego.

- Kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne
- Kredyty i pożyczki preferencyjne

11.4 Kompetencje powiatu w zakresie ochrony środowiska

Zadania z zakresu ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa realizowane na szczeblu powiatu (ogólne przepisy prawa ochrony środowiska) zostały podsumowane w poniższej tabeli.

Tabela 35 Zadania z zakresu ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa realizowane na szczeblu powiatu [32].

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska			
1.	Art. 17 ust. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.	Inne	Zarząd powiatu
2.	Art. 17 ust. 2. pkt 2 Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez organ wykonawczy województwa - w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska	Opinia	Zarząd powiatu, Zarząd województwa
3.	Art. 17 ust. 2. pkt 3 Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu - w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska.	Opinia	Zarząd powiatu
4.	Art. 17 ust. 4. Organ, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2016 poz. 353 z późn. zm.) w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.	Przepisy ogólne	Zarząd powiatu
5.	Art. 18 ust. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy	Uchwała	Rada powiatu
6.	Art. 18 ust. 2. z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Zarząd powiatu
7.	Art. 18 ust. 3. Po przedstawieniu raportów odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu albo radzie gminy, raporty są przekazywane przez organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy odpowiednio do ministra właściwego do spraw środowiska, organu wykonawczego województwa i organu wykonawczego powiatu.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Zarząd powiatu, Zarząd województwa
8.	Art. 75 ust. 4. Właściwy organ administracji w pozwoleniu na budowę szczegółowo określa zakres obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 3.	Inne	Starosta
9.	Art. 79. Organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowo-badawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe	Przepisy Ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	wiążące się z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględnić w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.		
10.	Art. 91 ust. 1. Dla stref, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1, zarząd województwa, w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, o których mowa w art. 89 ust. 1, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji.	Opinia	Starosta
11.	Art. 91 ust. 2. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta są obowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, o którym mowa w ust. 1.	Opinia	Starosta
12.	Art. 91 ust. 5. Dla stref, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 4 Zarząd województwa, w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, o których mowa w art. 89 ust. 1, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, mającego na celu osiągnięcie poziomów docelowych substancji w powietrzu. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.	Opinia	Starosta
13.	Art. 91 ust. 6. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta są obowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, o którym mowa w ust. 5.	Opinia	Starosta
14.	Art. 91 ust. 6a. Niewydanie opinii w terminie, o którym mowa w ust. 6, oznacza akceptację projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza.	Opinia	Starosta
15.	Art. 92 ust. 1. w przypadku ryzyka wystąpienia w danej strefie przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu, zarząd województwa, w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania informacji o tym ryzyku od wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych, w którym ustala się działania mające na celu: 1) zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich przekroczeń; 2) ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.	Opinia	Starosta
16.	Art. 92. ust. 1a. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta są obowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych, o którym	Opinia	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	mowa w ust. 1.		
17.	Art. 92. ust. 1b. Niewydanie opinii w terminie, o którym mowa w ust. 1a, oznacza akceptację projektu uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych.	Opinia	Starosta
18.	Art. 96. ust. 2. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, opracowuje zarząd województwa. Zarząd województwa przedstawia projekt uchwały do zaopiniowania właściwym miejscowo wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom.	Opinia	Starosta
19.	Art. 96. ust. 3. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta są obowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, o którym mowa w ust. 2.	Opinia	Starosta
20.	Art. 96. ust. 4. Niewydanie opinii w terminie, o którym mowa w ust. 3, oznacza akceptację projektu uchwały	Opinia	Starosta
21.	Art. 96a. ust. 4. Kontrolowany organ może zgłosić na piśmie zastrzeżenia do zaleceń pokontrolnych w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.	Inne	Starosta
22.	Art. 99. Organy administracji planują i realizują działania w zakresie ochrony poziomu jakości wód uwzględniające obszary zlewni hydrograficznych.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
23.	Art. 101d. ust. 1. Starosta dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, poprzez: 1) ustalenie działalności mogącej z dużym prawdopodobieństwem powodować historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, która była prowadzona na danym terenie przed dniem 30 kwietnia 2007 r.; 2) ustalenie listy substancji powodujących ryzyko, których wystąpienie w glebie lub ziemi jest spodziewane ze względu na działalność, o której mowa w pkt 1; 3) analizę dostępnych informacji na temat zagrożenia zanieczyszczeniem gleby lub ziemi; 4) w razie potrzeby - wykonanie pierwszego etapu badań zanieczyszczenia gleby i ziemi przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a.;	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
24.	Art. 101d. ust. 3 Starosta lub upoważniona przez niego osoba, są uprawnieni do wstępu na teren władającego powierzchnią ziemi w celu wykonywania badań zanieczyszczenia gleby i ziemi.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
25.	Art. 101d. ust. 5. Władający powierzchnią ziemi, na wniosek starosty, przekazuje wszelkie znajdujące się w jego posiadaniu informacje dotyczące potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz jego możliwych źródeł.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
26.	Art. 101d. ust. 6 Starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
27.	Art. 101d. ust. 8 Starosta dokonuje aktualizacji	Uprawnienia	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	wykazu raz na 2 lata.	nadzorcze i kontrolne	
28.	Art. 101d ust. 9 Starosta przekazuje wykaz oraz – raz na 2 lata – jego aktualizację regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznych nośnikach danych.	Inne	Starosta
29.	Art. 110a ust. 1 Starosta prowadzi obserwację terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne, Czynności faktyczne	Starosta
30.	Art. 115a ust. 1 w zw. z art. 378 ust. 1. w przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu; za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu uważa się przekroczenie wskaźnika hałasu $L_{Aeq,D}$ lub $L_{Aeq,N}$.	Decyzja	Starosta
31.	Art. 116 ust. 1. Rada powiatu, w drodze uchwały, z zastrzeżeniem ust. 2 i 4, ograniczy lub zakáže używania jednostek pływających lub niektórych ich rodzajów na określonych zbiornikach powierzchniowych wód stojących oraz wodach płynących, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia odpowiednich warunków akustycznych na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.	Uchwała	Rada powiatu
32.	Art. 117 ust. 3. Powiatowy program ochrony środowiska może określać inne niż wymienione w ust. 2 tereny, dla których dokonywana będzie ocena stanu akustycznego środowiska.	Inne	Rada powiatu, Zarząd powiatu
33.	Art. 118 ust. 1. Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska, o której mowa w art. 117 ust. 2 pkt 1 i ust. 3, starosta sporządza, co 5 lat, mapy akustyczne, z zastrzeżeniem ust. 2.	Czynności faktyczne	Starosta
34.	Art. 118 ust. 2. Sporządzając mapę akustyczną, starosta uwzględnia informacje wynikające z map akustycznych, o których mowa w art. 179 ust. 1.	Inne	Starosta
35.	Art. 118b ust. 1. Rada powiatu może, w drodze uchwały, wyznaczyć obszary ciche w aglomeracji lub obszary ciche poza aglomeracją, uwzględniając szczególne potrzeby ochrony przed hałasem tych obszarów i podając wymagania zapewniające utrzymanie poziomu hałasu co najmniej na istniejącym poziomie.	Uchwała	Rada powiatu
36.	Art. 118b ust. 2. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, podlega uzgodnieniu z właściwym miejscowo wójtem, burmistrzem lub prezydentem miasta w terminie 30 dni; niezajęcie przez organ	Uzgodnienie	Rada powiatu i właściwy miejscowo wójt, burmistrz

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	stanowiska w tym terminie uznaje się za brak zastrzeżeń do projektu uchwały.		lub prezydent miasta
37.	Art. 119 ust. 2. Dla terenów, o których mowa w art. 117 ust. 2 pkt 1 i ust. 3, programy uchwała rada powiatu, a dla terenów, o których mowa w art. 117 ust. 2 pkt 2, programy określa, w drodze uchwały, sejmik województwa.	Uchwała	Rada powiatu
38.	Art. 119 ust. 2a. Organ, o którym mowa w ust. 2, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska przed hałasem.	Inne	Rada powiatu
39.	Art. 119 ust. 4a. Organ właściwy do tworzenia programu ochrony środowiska przed hałasem opracowuje łącznie z programem jego streszczenie, sporządzane w języku niespecjalistycznym, zawierające omówienie wszystkich ważnych aspektów działań przewidywanych w programie, w formie prezentacji graficznych i zestawień danych tabelarycznych.	Inne	Rada powiatu
40.	Art. 119 ust. 6. Programy, o których mowa w ust. 1, aktualizuje się co najmniej raz na pięć lat, a także w przypadku wystąpienia okoliczności uzasadniających zmianę planu lub harmonogramu realizacji.	Inne	Rada powiatu
41.	Art. 120 ust. 1. Starosta przekazuje, niezwłocznie po sporządzeniu, zarządowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu mapy akustyczne, o których mowa w art. 118.	Inne	Starosta
42.	Art. 131 ust. 1. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości, o którym mowa w art. 130 ust. 1, na żądanie poszkodowanego właściwy starosta ustala, w drodze decyzji, wysokość odszkodowania; decyzja jest niezaskarżalna.	Decyzja	Starosta
43.	Art. 134. Obowiązany do wypłaty odszkodowania lub wykupu nieruchomości są: 1) właściwa jednostka samorządu terytorialnego - jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło w wyniku uchwalenia aktu prawa miejscowego przez organ samorządu terytorialnego; 2) reprezentowany przez wojewodę Skarb Państwa - jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło w wyniku wydania rozporządzenia Rady Ministrów, właściwego ministra albo wojewody; 3) reprezentowany przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Skarb Państwa - jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło w wyniku wydania przez niego rozporządzenia.	Przepisy ogólne	Jednostka Samorządu Terytorialnego
44.	Art. 135 ust. 3. Obszar ograniczonego użytkowania dla zakładów lub innych obiektów, niewymienionych w ust. 2, tworzy rada powiatu w drodze uchwały.	Uchwała	Rada powiatu
45.	Art. 135 ust. 3a. Organy, o których mowa w ust. 2 i 3, tworząc obszar ograniczonego użytkowania,	Inne	Rada powiatu

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	określają granice obszaru, ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu, wymagania techniczne dotyczące budynków oraz sposób korzystania z terenów wynikające z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko lub analizy porealizacyjnej albo przeglądu ekologicznego.		
46.	Art. 149 ust. 1. Wyniki pomiarów, o których mowa w art. 147 ust. 1, 2 i 4, prowadzący instalację i użytkownik urządzenia przedstawiają organowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, jeżeli pomiary te mają szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji lub innych warunków korzystania ze środowiska.	Inne	Starosta
47.	Art. 150 ust. 1. Organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki, o których mowa w art. 147 ust. 1, 2 i 4, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; do wyników przeprowadzonych pomiarów stosuje się odpowiednio przepis art. 147 ust. 6.	Decyzja	Starosta
48.	Art. 150 ust. 2. Wydając decyzję, o której mowa w ust. 1, właściwy organ może nałożyć obowiązek przedkładania mu wyników pomiarów, określając zakres i terminy ich przedkładania, a także wymagania w zakresie formy, układu i wymaganych technik ich przedkładania.	Inne	Starosta
49.	Art. 150 ust. 3. Jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych, organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązek przedkładania mu wyników pomiarów wielkości emisji wykraczających poza obowiązki, o których mowa w art. 149 ust. 1, określając zakres i terminy ich przedkładania, a także wymagania w zakresie formy, układu i wymaganych technik ich przedkładania.	Decyzja	Starosta
50.	Art. 151. Jeżeli wymagane jest pozwolenie na emisję z instalacji, organ właściwy do jego wydania może nałożyć dodatkowe wymagania wykraczające poza wymagania, o których mowa w art. 147 i przepisach wydanych na podstawie art. 148, a także określić dodatkowe wymagania w zakresie prowadzenia pomiarów, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy ochrony środowiska.	Decyzja	Starosta
51.	Art. 152 ust. 1. Instalacja, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogąca negatywnie oddziaływać na środowisko, podlega zgłoszeniu organowi ochrony środowiska, z zastrzeżeniem ust. 8.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
52.	Art. 152 ust. 4. Do rozpoczęcia eksploatacji instalacji nowo zbudowanej lub zmienionej w sposób istotny można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia zgłoszenia w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji.	Decyzja w przypadku sprzeciwu	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
53.	<p>Art. 152 ust. 6. Prowadzący instalację, o której mowa w ust. 1, jest obowiązany:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedłożyć organowi właściwemu do przyjęcia zgłoszenia informacje o: <ol style="list-style-type: none"> a) rezygnacji z rozpoczęcia eksploatacji instalacji; b) zakończeniu eksploatacji instalacji; c) zmianie w zakresie danych lub informacji, o których mowa w ust. 2. 2) dokonać ponownego zgłoszenia instalacji, jeżeli zmiana wprowadzona w instalacji ma charakter istotnej zmiany. 	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
54.	Art. 154 ust. 1 Organ ochrony środowiska może ustalić, w drodze decyzji, wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska.	Decyzja	Starosta
55.	Art. 171a ust. 1. W celu zapewnienia nabywcom produktów informacji, o których mowa w art. 167 ust. 1, organy administracji corocznie opracowują i nieodpłatnie udostępniają zestawienia dotyczące wybranych dostępnych na rynku produktów w zakresie określonym na podstawie ust. 2.	Przepis ogólny	Starosta
56.	Art. 171a ust. 4. Organy administracji posiadające informacje, określone na podstawie ust. 2, są obowiązane do ich nieodpłatnego przedkładania w terminach, o których mowa w ust. 3 pkt 3.	Przepis ogólny	Starosta
57.	Art. 177 ust. 1. Wyniki pomiarów, o których mowa w art. 175, zarządzający drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem przedkłada organowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, o ile pomiary te mają szczególne znaczenie dla systematycznej obserwacji zmian stanu środowiska wynikających z eksploatacji tych obiektów.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
58.	Art. 178 ust. 1 Organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć na zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku wprowadzanych w związku z eksploatacją tych obiektów, wykraczających poza obowiązki, o których mowa w art. 175 ust. 1–3 lub określone w trybie art. 56 ust. 1 pkt 1, art. 95 ust. 1 lub art. 107 ust. 1, jeżeli przeprowadzone kontrole poziomów substancji lub energii w środowisku, które są emitowane w związku z eksploatacją obiektu, dowodzą przekraczania standardów jakości środowiska; do wyników przeprowadzonych pomiarów stosuje się przepis art. 147 ust. 6.	Decyzja	Starosta
59.	<p>Art. 179 ust. 4.</p> <p>Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem przedkłada, niezwłocznie po wykonaniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) fragment mapy akustycznej obejmującej określony powiat - właściwemu marszałkowi województwa i staroście; 2) fragment mapy akustycznej obejmującej określone województwo - właściwemu 	Inne	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.		
60.	<p>Art. 181 ust. 1. Organ ochrony środowiska może udzielić pozwolenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zintegrowanego; 2) na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza; 3) wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi; 4) na wytwarzanie odpadów. <p>Art. 183 ust. 1. Pozwolenie wydaje w drodze decyzji organ ochrony środowiska.</p>	Decyzja	Starosta
61.	Art. 181 ust. 1a. Organ ochrony środowiska, na wniosek prowadzącego instalację, może objąć jednym pozwoleniem instalacje położone na obszarze swojej własności.	Decyzja	Starosta
62.	<p>Art. 186 Organ właściwy do wydania pozwolenia odmówi jego wydania, jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nie są spełnione wymagania, o których mowa w art. 141 ust. 2, art. 143 i art. 204 ust. 1, a w przypadku pozwolenia na wytwarzanie odpadów, o którym mowa w art. 181 ust. 1 pkt 4, oraz pozwolenia zintegrowanego - także jeżeli zamierzony sposób gospodarowania odpadami jest niezgodny z planami gospodarki odpadami, o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach; 2) eksploatacja instalacji powodowałaby przekroczenie dopuszczalnych standardów emisyjnych; 3) eksploatacja instalacji powodowałaby przekroczenie standardów jakości środowiska; 4) wydanie pozwolenia byłoby niezgodne z programami działań, o których mowa w art. 17, 91 ust. 1 i art. 119 ust. 1; 5) wniosek dotyczy uprawnień wnioskodawcy objętych decyzją o cofnięciu lub ograniczeniu pozwolenia w przypadkach, o których mowa w art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 pkt 1, a nie minęły jeszcze 2 lata od dnia, gdy decyzja w przedmiocie cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia stała się ostateczna; 6) eksploatacja instalacji położonej w granicach strefy przemysłowej powodowałaby naruszenie ustaleń zawartych w rozporządzeniu o jej utworzeniu; 7) regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych lub ponadregionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych nie spełnia wymagań ochrony środowiska lub wymagań określonych dla takiej instalacji. 	Decyzja	Starosta
63.	Art. 193 ust. 3. Organ właściwy do wydania pozwolenia stwierdza, w drodze decyzji, wygaśnięcie pozwolenia, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 2-8.	Decyzja	Starosta
64.	<p>Art. 195 ust. 1 Pozwolenie może zostać cofnięte lub ograniczone bez odszkodowania, jeżeli</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eksploatacja instalacji jest prowadzona 	Decyzja	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	<p>z naruszeniem warunków pozwolenia, innych przepisów ustawy lub ustawy o odpadach;</p> <p>2) przepisy dotyczące ochrony środowiska zmieniły się w stopniu uniemożliwiającym emisję lub korzystanie ze środowiska na warunkach określonych w pozwoleniu;</p> <p>3) instalacja jest objęta postępowaniem, o którym mowa w art. 227-229;</p> <p>4) nastąpiło przekroczenie krajowych pułapów emisji, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji;</p> <p>5) prowadzący instalację nie wystąpił z wnioskiem, o którym mowa w art. 215 ust. 4 pkt 2 lub art. 216 ust. 3.</p>		
65.	<p>Art. 196 ust. 1. Pozwolenie może zostać cofnięte lub ograniczone za odszkodowaniem, jeżeli:</p> <p>1) przemawiają za tym względy ochrony środowiska lub</p> <p>2) korzystanie z pozwolenia stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi.</p>	Decyzja	Starosta
66.	<p>Art. 198. ust. 1. Po wydaniu decyzji o wygaśnięciu, cofnięciu lub ograniczeniu pozwolenia, jeżeli prowadzący instalację usunął negatywne skutki w środowisku powstałe w wyniku prowadzonej działalności lub skutki takie nie wystąpiły, organ właściwy do wydania pozwolenia orzeka na wniosek prowadzącego instalację o zwrocie ustanowionego zabezpieczenia.</p>	Decyzja	Starosta
67.	<p>Art. 198. ust. 2. W razie stwierdzenia, iż nie usunięto w wyznaczonym terminie negatywnych skutków w środowisku powstałych w wyniku prowadzonej działalności, organ właściwy do wydania pozwolenia orzeka o przeznaczaniu na ten cel zabezpieczenia w wysokości niezbędnej do usunięcia tych skutków.</p>	Inne	Starosta
68.	<p>Art. 209 ust. 1. Organ właściwy do wydania pozwolenia przedstawia ministrowi właściwemu do spraw środowiska albo podmiotowi, o którym mowa w art. 213 ust. 1, zapis wniosku w postaci elektronicznej, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania</p>	Inne	Starosta
69.	<p>Art. 211 ust. 2. Prowadzący instalację wymagającą uzyskania pozwolenia zintegrowanego informuje niezwłocznie organ właściwy do wydania pozwolenia oraz wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o naruszeniu warunków tego pozwolenia.</p>	Inne	Starosta
70.	<p>Art. 211 ust. 12. Organ właściwy do wydania pozwolenia przedkłada ministrowi właściwemu do spraw środowiska albo podmiotowi, o którym mowa w art. 213 ust. 1, elektroniczną kopię pozwolenia zintegrowanego oraz decyzji zmieniającej pozwolenie zintegrowane, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w terminie 14 dni od dnia ich wydania.</p>	Inne	Starosta
71.	<p>Art. 211a ust. 1. w celu prowadzenia badań nad nową techniką, organ właściwy do wydania</p>	Decyzja	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	pozwolenia może, na wniosek prowadzącego instalację, zmienić pozwolenie zintegrowane, określając wariant funkcjonowania instalacji zawierający dopuszczalne wielkości emisji przekraczające graniczne wielkości emisyjne oraz zezwalając na odstępnie od wymagań ochrony środowiska wynikających z najlepszych dostępnych technik, na czas nie dłuższy niż 9 miesięcy.		
72.	Art. 211a ust. 3. Prowadzący instalację przedkłada organowi właściwemu do wydania pozwolenia sprawozdanie zawierające informacje dotyczące efektów prowadzonych badań nad nową techniką, w terminie 30 dni po upływie czasu, o którym mowa w ust. 1.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
73.	Art. 214 ust. 1. Przed dokonaniem zmiany w instalacji objętej pozwoleniem zintegrowanym, polegającej na zmianie sposobu funkcjonowania instalacji lub jej rozbudowie, która może mieć wpływ na środowisko, prowadzący instalację jest obowiązany poinformować o planowanych zmianach organ właściwy do wydania pozwolenia lub złożyć wniosek o zmianę pozwolenia zintegrowanego.	Inne	Starosta
74.	Art. 214 ust. 2. Jeżeli organ, o którym mowa w ust. 1, stwierdzi, że planowana zmiana w instalacji wymaga zmiany niektórych warunków wydanego pozwolenia zintegrowanego, informuje, w terminie 30 dni od dnia otrzymania informacji, prowadzącego instalację o konieczności złożenia wniosku o zmianę pozwolenia zintegrowanego. W takim przypadku organ stwierdza, czy planowana zmiana ma charakter istotnej zmiany.	Inne	Starosta
75.	Art. 214. ust. 5. Decyzja o zmianie pozwolenia zintegrowanego określa wymagania, o których mowa w art. 188 i art. 211, mające związek z planowanymi zmianami.	Decyzja	Starosta
76.	Art. 215 ust. 1. Organ właściwy do wydania pozwolenia dokonuje analizy warunków pozwolenia zintegrowanego niezwłocznie po publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej konkluzji BAT odnoszących się do głównej działalności danej instalacji, lecz nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia publikacji.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
77.	Art. 215 ust. 2. Organ właściwy do wydania pozwolenia informuje prowadzącego instalację o rozpoczęciu analizy, a w trakcie jej przeprowadzania: 1) bierze pod uwagę wszystkie konkluzje BAT, które dla danego rodzaju instalacji zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej od czasu wydania pozwolenia lub ostatniej analizy wydanego pozwolenia; 2) może zażądać od prowadzącego instalację przedłożenia informacji, w szczególności wyników monitorowania procesów technologicznych, niezbędnych do przeprowadzenia analizy i umożliwiających porównanie ich z najlepszymi dostępnymi technikami opisanymi w odpowiednich	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	<p>konkluzjach BAT oraz określonymi w nich wielkościami emisji;</p> <p>3) dokonuje oceny zasadności udzielenia odstępstwa, o którym mowa w art. 204 ust. 2.</p>		
78.	<p>Art. 215 ust. 3. Organ właściwy do wydania pozwolenia przedkłada niezwłocznie wyniki analizy prowadzącemu instalację oraz, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, ministrowi właściwemu do spraw środowiska albo podmiotowi, o którym mowa w art. 213 ust. 1.</p>	Inne	Starosta
79.	<p>Art. 215 ust. 5. W decyzji o zmianie pozwolenia wydanej na wniosek, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, organ właściwy do wydania pozwolenia określa termin, nie dłuższy niż 4 lata od dnia publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej konkluzji BAT, dostosowania instalacji do nowych wymagań określonych w tej decyzji.</p>	Decyzja	Starosta
80.	<p>Art. 215 ust. 6. Udzielając odstępstwa, o którym mowa w art. 204 ust. 2, organ właściwy do wydania pozwolenia może określić późniejszy termin dostosowania instalacji do nowych wymagań</p>	Decyzja	Starosta
81.	<p>Art. 216 ust. 1. Organ właściwy do wydania pozwolenia dokonuje analizy pozwolenia zintegrowanego także:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) co najmniej raz na 5 lat lub 2) jeżeli oddziaływanie instalacji na środowisko zmieniło się w stopniu wskazującym na konieczność zmiany pozwolenia w części dotyczącej określonych w nim warunków lub wielkości emisji z danej instalacji, lub 3) jeżeli nastąpiła zmiana w najlepszych dostępnych technikach, pozwalająca na znaczne zmniejszenie wielkości emisji bez powodowania nadmiernych kosztów, lub wynika to z potrzeby dostosowania eksploatacji instalacji do zmian przepisów o ochronie środowiska. 	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
82.	<p>Art. 216 ust. 3. W przypadku gdy analiza wykazała konieczność zmiany pozwolenia zintegrowanego, organ właściwy do wydania pozwolenia wzywa prowadzącego instalację do wystąpienia z wnioskiem o zmianę pozwolenia w terminie 6 miesięcy od dnia wezwania, określając zakres tego wniosku mający związek ze zmianami wynikającymi z dokonanej analizy.</p>	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
83.	<p>Art. 217 ust. 1. Organ właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego może, na wniosek prowadzącego instalację lub z urzędu za jego zgodą, wydać nowe pozwolenie zintegrowane w celu ujednoczenia tekstu obowiązującego pozwolenia, z uwzględnieniem wszystkich zmian wprowadzonych do tego pozwolenia od dnia jego wydania.</p>	Decyzja	Starosta
84.	<p>Art. 217 ust. 2. W pozwoleniu, o którym mowa w ust. 1, organ właściwy do wydania pozwolenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ujednocza tekst pozwolenia; 2) stwierdza wygaśnięcie dotychczasowego pozwolenia. 	Decyzja	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
85.	Art. 217a ust. 3. Prowadzący instalację przekazuje wyniki badań lub pomiarów organowi właściwemu do wydania pozwolenia w terminie miesiąca od dnia ich wykonania.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
86.	Art. 217b ust. 1. Przed przystąpieniem do zakończenia eksploatacji instalacji, dla której wymagany był raport początkowy, prowadzący instalację sporządza i przedkłada organowi właściwemu do wydania pozwolenia raport końcowy o stanie końcowym zanieczyszczenia gleby, ziemi i wód gruntowych na terenie zakładu substancjami powodującymi ryzyko, zwany dalej „raportem końcowym”.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
87.	Art. 217d ust. 1. Jeżeli organ właściwy do wydania pozwolenia stwierdził zanieczyszczenie substancjami powodującymi ryzyko gleby, ziemi lub wód gruntowych na terenie zakładu, przesyła odpowiednio kopię raportu początkowego, kopię wyników badań lub pomiarów, o których mowa w art. 217a ust. 3, lub kopię raportu końcowego regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
88.	Art. 218. Organ administracji zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest: 1) wydanie pozwolenia zintegrowanego dla nowej instalacji; 2) wydanie decyzji dotyczącej istotnej zmiany instalacji; 3) wydanie pozwolenia z odstępstwem, o którym mowa w art. 204 ust. 2, lub jego zmiana polegająca na udzieleniu takiego odstępstwa; 4) wydanie decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego wynikającej z analizy, o której mowa w art. 216 ust. 1 pkt 2.	Inne	Starosta
89.	Art. 219 ust. 2. Właściwy organ przekazuje państwu, o którym mowa w ust. 1, decyzję udzielającą nowe lub zmienione w wyniku istotnej zmiany instalacji pozwolenie zintegrowane wraz z uzasadnieniem zawierającym w szczególności: 1) wyniki konsultacji przeprowadzonych przed podjęciem decyzji oraz wyjaśnienie sposobu ich uwzględnienia w decyzji; 2) wykaz dokumentów referencyjnych BAT istotnych dla danej instalacji lub działalności; 3) sposób określenia warunków pozwolenia, w tym dopuszczalnych wielkości emisji, w odniesieniu do najlepszych dostępnych technik oraz wielkości emisji określonych w konkluzjach BAT.	Decyzja	Starosta
90.	Art. 229 ust. 2. Organ właściwy do wydania pozwolenia cofnie lub ograniczy bez odszkodowania pozwolenia na wprowadzanie do powietrza gazów lub pyłów z innych instalacji objętych postępowaniem	Decyzja	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	kompensacyjnym w zakresie, w jakim uczestnicy postępowania wyrazili zgodę.		
91.	Art. 229 ust. 3. Organ ochrony środowiska wyda decyzję, o której mowa w art. 154 ust. 1, uwzględniając redukcję ilości substancji wprowadzanej do powietrza, dla której standard jakości powietrza został przekroczony, z innych instalacji objętych postępowaniem kompensacyjnym, które nie wymagają pozwolenia i które będą eksploatowane po dokonaniu tej redukcji; w przypadku gdy inną instalacją objętą postępowaniem kompensacyjnym jest instalacja wymagająca zgłoszenia decyzja wydawana jest po przekazaniu przez prowadzącego tę instalację informacji, o których mowa w art. 152 ust. 6 pkt 1 lit. c, w związku ze zgodą na udział w postępowaniu kompensacyjnym.	Decyzja	Starosta
92.	Art. 229 ust. 4. Wnioskodawca oraz organ wydający pozwolenie dla instalacji nowo budowanej lub zmienianej w sposób istotny są niezwłocznie informowani przez: 1) organy właściwe do wydania decyzji, o których mowa w ust. 2 i 3 - o tym, że decyzje te stały się ostateczne; 2) wójta, burmistrza lub prezydenta miasta - o wydaniu zaświadczenia, o którym mowa w art. 225 ust. 4; 3) podmioty uczestniczące w postępowaniu kompensacyjnym, które zlikwidowały instalacje niewymagające pozwolenia, inne niż osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami - o tym, że nastąpiła redukcja ilości substancji wprowadzanej do powietrza poprzez trwałą likwidację instalacji.	Inne	Starosta
93.	Art. 229 ust. 5. Jeżeli decyzja o pozwoleniu, wydana w wyniku postępowania kompensacyjnego, nie stanie się wykonalna w terminie dwóch lat od jej wydania, organ właściwy do wydania pozwolenia stwierdza jej wygaśnięcie.	Inne	Starosta
94.	Art. 237. W razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko, organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, zobowiązać prowadzący instalację podmiot korzystający ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego.	Decyzja	Starosta
95.	Art. 286a ust. 3. Wojewódzka baza informacji o korzystaniu ze środowiska jest dostępna dla ministra właściwego do spraw środowiska i ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, a także dla właściwego ze względu na miejsce korzystania ze środowiska wojewody, dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, marszałka województwa, starosty, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, służb statystyki publicznej oraz organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.	Inne	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
96.	Art. 362 ust. 1. Jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek: 1) ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia; 2) przywrócenia środowiska do stanu właściwego.	Decyzja	Starosta
97.	Art. 362 ust. 3. W przypadku braku możliwości nałożenia obowiązku podjęcia działań, o których mowa w ust. 1, organ ochrony środowiska może zobowiązać podmiot korzystający ze środowiska do uiszczenia na rzecz budżetów właściwych gmin, z zastrzeżeniem ust. 4, kwoty pieniężnej odpowiadającej wysokości szkód wynikłych z naruszenia stanu środowiska.	Inne	Starosta
98.	Art. 362 ust. 4. Jeżeli szkody dotyczą obszaru kilku gmin, organ, o którym mowa w ust. 1, zobowiązuje do wpłaty kwot na rzecz budżetów właściwych gmin proporcjonalnie do wielkości szkód.	Inne	Starosta
99.	Art. 362 ust. 5. Do należności z tytułu obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej, o której mowa w ust. 3, stosuje się przepisy działu III ustawy – Ordynacja podatkowa, z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują organowi ochrony środowiska właściwemu do nałożenia obowiązku.	Inne	Starosta
100.	Art. 376. Organami ochrony środowiska, z zastrzeżeniem art. 377, są: 1) wójt, burmistrz lub prezydent miasta; 2) starosta; 2a) sejmik województwa; 2b) marszałek województwa; 3) wojewoda; 4) minister właściwy do spraw środowiska; 5) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska; 6) regionalny dyrektor ochrony środowiska.	Przepisy ogólne	Starosta
101.	Art. 378 ust. 1 Organem ochrony środowiska właściwym w sprawach, o których mowa w art. 115a ust. 1, art. 149 ust. 1, art. 150, art. 152 ust. 1, art. 154 ust. 1, art. 178, art. 183, art. 237 i art. 362 ust. 1–3, jest starosta.	Przepisy ogólne	Starosta
102.	Art. 379 ust. 1. Marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
103.	Art. 379 ust. 2. Organy, o których mowa w ust. 1, mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
104.	Art. 379 ust. 4. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta, marszałek województwa lub osoby przez nich upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
105.	Art. 379 ust. 5. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, starosta lub marszałek województwa występują do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
106.	Art. 380 ust. 1. z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
107.	Art. 383 ust. 2. Wymogu uzgodnienia lub opiniowania przez organ ochrony środowiska nie stosuje się, jeżeli organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie jest wojewoda, a organem uzgadniającym lub opiniującym jest starosta.	Opinia, Uzgodnienie	Starosta
108.	Art. 403 ust. 1. Do zadań powiatów należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym w art. 400a ust. 1 pkt 2, 5, 8, 9, 15, 16, 18, 21–25, 29, 31, 32 i 38–42 w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 4–6, stanowiących dochody budżetów powiatów, pomniejszona o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazywaną do wojewódzkich funduszy.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
109.	Art. 404 ust. 1. Gminy i powiaty, których dochody z tytułu opłat i kar, o których mowa w art. 402 ust. 4, 5 i 6, są większe niż 10-krotność średniej krajowej dochodów z roku poprzedniego przypadających na jednego mieszkańca, liczonej odpowiednio dla gmin i powiatów, przekazują nadwyżkę z tytułu tych dochodów do właściwego wojewódzkiego funduszu.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
110.	Art. 404 ust. 3. Gminy i powiaty dokonują wpłat, o których mowa w ust. 1, na rachunek odpowiedniego wojewódzkiego funduszu, w terminie do dnia 15 sierpnia roku następującego po roku, w którym wystąpiła nadwyżka.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko			
1.	Art. 8. Organy administracji są obowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
2.	Art. 10. W urzędach organów administracji wyznacza się osoby, które zajmują się udostępnianiem informacji o środowisku i jego ochronie	Przepisy ogólne	Starostwo Powiatowe
3..	Art. 11. Organ administracji udostępniając informacje o środowisku i jego ochronie przekazane przez osoby trzecie, wskazuje źródło ich pochodzenia.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
4.	Art. 14 ust. 1. Organ administracji udostępni informację o środowisku i jego ochronie bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
5.	Art. 14 ust. 2. Termin, o którym mowa w ust. 1, może zostać przedłużony do 2 miesięcy ze względu na stopień skomplikowania sprawy. W tym przypadku przepisy art. 35 § 5 i art. 36 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
6.	Art. 15 ust. 1. Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie następuje w sposób i w formie określonych we wniosku, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje organ administracji, nie umożliwiają udostępnienia informacji w sposób i w formie określonych we wniosku.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
7.	Art. 15 ust. 2. Jeżeli informacja o środowisku i jego ochronie nie może być udostępniona w sposób lub w formie określonych we wniosku, organ administracji powiadamia pisemnie podmiot żądający informacji w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
9.	Art. 15 ust. 3. Jeżeli w terminie 14 dni od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 2, podmiot żądający informacji nie złoży wniosku w sposób lub w formie wskazanych w powiadomieniu, organ administracji wydaje decyzję o odmowie udostępnienia informacji w sposób lub w formie określonych we wniosku.	Decyzja	Jednostka samorządu terytorialnego
10.	Art. 16 ust. 1. Organ administracji nie udostępnia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą sytuacji nadmienionych w art. 16. ust. 1 pkt 1-11.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
11.	Art. 17. Organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą sytuacji nadmienionych w art. 17. pkt 1-4.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
12.	Art. 19. Ust. 1. Organ administracji, odmawiając udostępnienia informacji na podstawie art. 17 pkt 1, podaje nazwę organu odpowiedzialnego za opracowanie danego dokumentu lub danych oraz informuje o przewidywanym terminie ich opracowania.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
13.	Art. 19. Ust. 2. Jeżeli wniosek dotyczy informacji nieznajdującej się w posiadaniu organu administracji, organ ten niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku: 1) przekazuje wniosek organowi administracji, w którego posiadaniu znajduje się żądana informacja, i powiadamia o tym wnioskodawcę; przepis art. 65 § 1 zdanie drugie Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio; 2) zwraca wniosek wnioskodawcy, jeżeli nie można ustalić organu, o którym mowa w pkt 1.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
14.	Art. 19. Ust. 3. Jeżeli wniosek jest sformułowany w sposób zbyt ogólny, organ administracji niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku, wzywa wnioskodawcę	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	do uzupełnienia wniosku, udzielając stosownych wyjaśnień, w szczególności informuje o możliwości skorzystania z publicznie dostępnych wykazów, o których mowa w art. 21 ust. 1. Uzupełnienie wniosku nie wyłącza możliwości odmowy udostępnienia informacji na podstawie art. 17 pkt 4.		
15.	Art. 20 ust. 1. Odmowa udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie następuje w drodze decyzji.	Decyzja	Jednostka samorządu terytorialnego
16.	Art. 22 ust. 1. Do prowadzenia publicznie dostępnych wykazów są obowiązane organy administracji właściwe w sprawach, o których mowa w art. 21 ust. 2.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
17.	Art. 22 ust. 2. Publicznie dostępne wykazy danych o dokumentach, o których mowa w art. 21 ust. 2 pkt 16 i 17, prowadzą także organy administracji właściwe do prowadzenia postępowania, w ramach którego lub w wyniku którego sporządzane są te dokumenty.	Przepisy ogólne	Jednostka samorządu terytorialnego
18.	Art. 24 ust. 3 pkt 2) Elektroniczne bazy danych prowadzą: starosta - w zakresie informacji, o których mowa w: a) ust. 1 pkt 1 lit. e oraz f, b) ust. 1 pkt 1 lit. g oraz i - w przypadku terenów, o których mowa w art. 117 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
19.	Art. 25 ust. 1 pkt 7 w Biuletynie Informacji Publicznej są udostępniane także przez starostę: a) z zakresu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska: – powiatowe programy ochrony środowiska, o których mowa w art. 17 ust. 1 tej ustawy, – raporty z wykonania powiatowych programów ochrony środowiska, o których mowa w art. 18 ust. 2 tej ustawy, – programy ochrony środowiska przed hałasem, o których mowa w art. 119 ust. 1 tej ustawy, – 30 decyzje udzielające lub zmieniające pozwolenia zintegrowane, o których mowa w art. 181 ust. 1 pkt 1 tej ustawy,	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Starosta
20.	Art. 26. ust 2. Za wyszukiwanie informacji, a także za przekształcanie informacji w formę wskazaną we wniosku, sporządzanie kopii dokumentów lub danych oraz ich przesłanie organ administracji pobiera opłaty w wysokości odzwierciedlającej związane z tym uzasadnione koszty	Inne	Jednostka samorządu terytorialnego
21.	Art. 26. ust 3. Opłaty, o których mowa w ust. 2, pobierane przez organ administracji: 1) rządowej - stanowią dochód budżetu państwa; 2) samorządowej - stanowią dochód własny jednostek samorządu terytorialnego.	Inne	Jednostka samorządu terytorialnego
22.	Art.. 30. Organy administracji właściwe do wydania decyzji lub opracowania projektów dokumentów, w przypadku których przepisy niniejszej ustawy lub innych ustaw wymagają zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, zapewniają możliwość	Inne	Jednostka samorządu terytorialnego

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	udziału społeczeństwa odpowiednio przed wydaniem tych decyzji lub ich zmianą oraz przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą.		
23.	Art. 33 ust. 1. Przed wydaniem i zmianą decyzji wymagających udziału społeczeństwa organ właściwy do wydania decyzji, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informacje, o których mowa w pkt 1 – 10 art. 22. ust.1	Inne	Starosta
24.	Art. 36. Organ właściwy do wydania decyzji może przeprowadzić rozprawę administracyjną otwartą dla społeczeństwa. Przepis art. 91 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.	Inne	Starosta
25.	Art. 37. Organ prowadzący postępowanie: 1) rozpatruje uwagi i wnioski; 2) w uzasadnieniu decyzji, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, podaje informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.	Inne	Starosta
26.	Art. 38. Organ właściwy do wydania decyzji podaje do publicznej wiadomości informację o wydanej decyzji i o możliwościach zapoznania się z jej treścią.	Inne	Starosta
27.	Art. 39 ust. 1. Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację, informacje, o których mowa w punktach 1-6 art. 39 ust. 1.	Inne	Zarząd Powiatu
28.	Art. 42. Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa: 1) rozpatruje uwagi i wnioski; 2) dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.	Inne	Zarząd Powiatu
29.	Art. 43. Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa podaje do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz: 1) uzasadnieniem, o którym mowa w art. 42 pkt 2; 2) podsumowaniem, o którym mowa w art. 55 ust. 3 - w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 46 i 47.	Inne	Zarząd Powiatu
30.	Art. 45 ust. 1. Organizacje ekologiczne, jednostki pomocnicze samorządu gminnego, samorząd pracowniczy, jednostki ochotniczych straży pożarnych oraz związki zawodowe mogą współdziałać w dziedzinie ochrony środowiska z organami administracji.	Inne	Jednostka samorządu terytorialnego
31.	Art. 45 ust. 3. Organy administracji mogą udzielać pomocy organizacjom ekologicznym w ich	Inne	Jednostka samorządu

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	działalności w dziedzinie ochrony środowiska.		terytorialnego
32.	Art. 48 ust. 1 Organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.	Inne	Zarząd Powiatu
33.	Art. 51 ust. 1. Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.	Inne	Zarząd Powiatu
34.	Art. 53. Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, uzgadnia z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienia dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o uzgodnienie.	Uzgodnienie	Zarząd Powiatu
35.	Art. 54 ust. 1. Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, poddaje projekt, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58. Właściwe organy wydają opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii	Opinia	Zarząd Powiatu
36.	Art. 54 ust. 2. Organ opracowujący projekt dokumentu zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami działu III rozdział 1 i 3, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.	Inne	Zarząd Powiatu
37.	Art. 55 ust. 1. Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów, o których mowa w art. 57 i 58, oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.	Inne	Zarząd Powiatu
38.	Art. 55 ust. 4. Organ opracowujący projekt dokumentu przekazuje przyjęty dokument wraz z podsumowaniem, o którym mowa w ust. 3, właściwym organom, o których mowa w art. 57 i 58.	Inne	Zarząd Powiatu
39.	Art. 55 ust. 5. Organ opracowujący projekt dokumentu jest obowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko, zgodnie z częstotliwością i metodami, o których mowa w ust. 3 pkt 5.	Uprawnienia nadzorcze i kontrolne	Zarząd Powiatu
40.	Art. 63 ust. 1. Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, uwzględniając łącznie uwarunkowania, o których mowa w art. 63. ust. 1.	Postanowienie	Starosta
41.	Art. 63 ust. 4. W postanowieniu, o którym mowa	Postanowienie	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	w ust. 1, organ określa jednocześnie zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. w tym przypadku stosuje się przepisy art. 68.		
42.	Art. 68 ust. 1. Organ, określając zakres raportu, uwzględnia stan współczesnej wiedzy i metod badań oraz istniejące możliwości techniczne i dostępność danych	Inne	Starosta
43.	Art. 72a ust. 1. Organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest obowiązany, za zgodą strony, na rzecz której decyzja została wydana, do przeniesienia tej decyzji na rzecz innego podmiotu, jeżeli przyjmuje on warunki zawarte w tej decyzji.	Decyzja	Starosta
44.	Art. 75 ust. 1 pkt 2. Organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest starosta - w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów;	Inne	Starosta
45.	Art. 77 ust. 1. Jeżeli jest przeprowadzana ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organ właściwy do wydania tej decyzji: 1) uzgadnia warunki realizacji przedsięwzięcia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i, w przypadku gdy przedsięwzięcie jest realizowane na obszarze morskim, z dyrektorem urzędu morskiego; 2) zasięga opinii organu, o którym mowa w art. 78, w przypadku przedsięwzięć wymagających decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1-3, 10-19 i 22	Uzgodnienie, Opinia	Starosta
46.	Art. 79 ust. 1. Przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organ właściwy do jej wydania zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, w ramach którego przeprowadza ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.	Inne	Starosta
47.	Art. 80 ust. 1. Jeżeli była przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, właściwy organ wydaje decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, biorąc pod uwagę: 1) wyniki uzgodnień i opinii, o których mowa w art. 77 ust. 1; 2) ustalenia zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko; 3) wyniki postępowania z udziałem społeczeństwa; 4) wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone.	Decyzja	Starosta
48.	Art. 80 ust. 2. Właściwy organ wydaje decyzję	Decyzja	Starosta

Lp.	Podstawa prawna	Forma prawna	Odpowiedzialność za wykonanie
	o środowiskowych uwarunkowaniach po stwierdzeniu zgodności lokalizacji przedsięwzięcia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jeżeli plan ten został uchwalony. Nie dotyczy to decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydawanej dla drogi publicznej, dla linii kolejowej, dla przedsięwzięć Euro 2012, dla przedsięwzięć wymagających koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin, dla inwestycji w zakresie terminalu, dla inwestycji związanych z regionalnymi sieciami szerokopasmowymi, dla budowli przeciwpowodziowych realizowanych na podstawie ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych, dla inwestycji w zakresie budowy obiektów energetyki jądrowej lub inwestycji towarzyszących oraz dla strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej realizowanej na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych.		
49.	Art. 81 ust. 1. Jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika zasadność realizacji przedsięwzięcia w wariantie innym niż proponowany przez wnioskodawcę, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, za zgodą wnioskodawcy, wskazuje w decyzji wariant dopuszczony do realizacji lub, w razie braku zgody wnioskodawcy, odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia.	Inne	Starosta

Kompetencje starosty zostały także określone w niżej wymienionych ustawach: ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym, ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach, ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie, ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin, ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych, ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Uzupełniające akty prawne w których zawarto zadania starosty to: ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Komórką monitorującą wykonanie niniejszego Programu Ochrony Środowiska będzie Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego we Włoszczowie

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Starostwa Powiatowego We Włoszczowie, komórką organizacyjną realizującą zadania z zakresu m.in. ochrony środowiska jest Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska. Podstawowym zakresem działań tego wydziału w szczególności należy: ²³

1. Ustalanie linii brzegu dla wód za wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, wód granicznych oraz śródlądowych dróg wodnych.
2. Rozgraniczenia gruntów, które były pokryte wodami przed wykonaniem urządzenia wodnego, od pozostałych gruntów.
3. Udzielanie, ograniczanie, cofanie lub wygaszanie pozwoleń wodnoprawnych na szczególne korzystanie z wód, na regulację wód oraz kształtowanie koryt cieków naturalnych, zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki przepływu wody, na prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące lub przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, tuneli, rurociągów, przepustów, na prowadzenie przez śródlądowe drogi wodne linii energetycznych i telekomunikacyjnych, na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nie objętym zwykłym korzystaniem z wód, na wykonanie urządzeń wodnych, na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych, będących własnością innych podmiotów, ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego określone w przepisach wydanych na podstawie art. 45a ust. 1.
4. Przyjmowanie zgłoszeń w zakresie określonym ustawą – Prawo wodne.
5. Legalizacja urządzeń wodnych wykonanych bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego albo zgłoszenia.
6. Nakładanie na korzystających z wód obowiązku wykonania ekspertyzy, opracowania lub zaktualizowania instrukcji gospodarowania wodą.
7. Ustalanie wysokości odszkodowania za szkody będące następstwem pozwolenia wodnoprawnego.
8. Prowadzenie spraw związanych ze sprawowaniem nadzoru i kontroli nad działalnością spółek wodnych.
9. Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu do środowiska, gdy poza zakładem stwierdzone zostało przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu.
10. Sporządzanie map akustycznych powiatu i tworzenie programów ochrony środowiska przed hałasem.
11. Prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenach, na których występują te ruchy.
12. Sporządzanie, aktualizacja oraz przekazywanie Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, w przypadku dokonania identyfikacji ww. powierzchni ziemi.
13. Wydawanie pozwoleń na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji.
14. Przyjmowanie zgłoszeń instalacji z których emisja nie wymaga pozwolenia, a których eksploatacja wymaga zgłoszenia, uwzględniając ich negatywne oddziaływanie na środowisko.
15. Opiniowanie wojewódzkich i gminnych programów ochrony powietrza.
16. Zobowiązanie prowadzącego instalację podmiotu korzystającego ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko.

²³ Informacje uzyskane od Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska

17. Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością starosty oraz współpraca z wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska w tym zakresie.
18. Wydawanie zezwoleń na uczestnictwo w krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji dla prowadzących instalacje emitujące do powietrza gazy cieplarniane i inne substancje zanieczyszczające.
19. Prowadzenie spraw związanych z opracowywaniem, realizacją i aktualizacją powiatowego programu ochrony środowiska oraz opiniowanie projektów programów wojewódzkiego i gminnych.
20. Prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach, które podlegają udostępnieniu oraz baz danych w zakresie informacji określonych w ustawie - Prawo ochrony środowiska.
21. Prowadzenie spraw dotyczących udostępniania uprawnionym informacji o środowisku i jego ochronie.
22. Opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy oraz studiów uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy w zakresie odpowiednio udokumentowanych zasobów złóż kopalin oraz rozwiązań przyjętych w projekcie studium.
23. Prowadzenie spraw związanych z tworzeniem przez radę powiatu obszaru ograniczonego użytkowania dla oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, trasy komunikacyjnej, lotniska, linii i stacji elektroenergetycznej oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej, jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem zakładu lub innego obiektu – w przypadku przedsięwzięć kwalifikowanych jako przedsięwzięcia inne niż te, dla których organem właściwym do ustanowienia takiego obszaru jest sejmik województwa.
24. Prowadzenie spraw związanych z wydawaniem pozwoleń zintegrowanych.
25. Zobowiązanie prowadzącego instalację podmiotu korzystającego ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko.
26. Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością starosty oraz współpraca z wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska w tym zakresie.
27. Prowadzenie spraw związanych z planowaniem, wydatkowaniem i udzielaniem dofinansowania ze środków budżetu powiatu pochodzących z kar i opłat za korzystanie ze środowiska.
28. Prowadzenie spraw z zakresu edukacji ekologicznej społeczeństwa, dokumentowania i ochrony walorów przyrodniczych powiatu oraz spraw związanych z pozyskiwaniem dofinansowania do ww. zadań.
29. Udzielanie, odmowa udzielenia, cofanie i stwierdzanie wygaśnięcia pozwoleń na wytwarzanie odpadów o masie powyżej 1 Mg rocznie, w przypadku odpadów niebezpiecznych lub o masie powyżej 5000 Mg rocznie w przypadku odpadów innych niż niebezpieczne.
30. Udzielanie, odmowa udzielenia, cofanie i stwierdzanie wygaśnięcia ww. pozwoleń na wytwarzanie odpadów z wymaganiami przewidzianymi dla zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów.

31. Prowadzenie rejestru w zakresie transportu odpadów dla posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwoleń.
32. Udzielanie, odmowa udzielenia, cofanie i stwierdzanie wygaśnięcia zezwoleń na zbieranie odpadów, tj. *pojazdów wycofanych z eksploatacji* przedsiębiorcy prowadzącemu punkt zbierania zużytych pojazdów i określanie przedsiębiorcy lub przedsiębiorców prowadzących stację demontażu, którym przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów jest obowiązany przekazywać zebrane pojazdy wycofane z eksploatacji.
33. Przekazywanie do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego ostatecznych decyzji w zakresie gospodarki *odpadami* oraz innych decyzji wydawanych na podstawie ustawy o odpadach w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne - w celu umieszczenia ich w BDO.
34. Udzielanie, odmowa udzielenia i stwierdzanie wygaśnięcia zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów, z terenu nieruchomości będących własnością gminy.
35. Wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych za uszkodzenie, zniszczenie drzewa lub krzewu oraz za usunięcie drzewa lub krzewu bez zezwolenia, z terenu nieruchomości będących własnością gminy.
36. Przekazywane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej(CEIDG) danych i informacji z zakresu prawomocnych decyzji dotyczących: zezwoleń na zbieranie odpadów, zezwoleń na przetwarzanie odpadów (w tym odzysk i unieszkodliwianie odpadów), zezwoleń na transport odpadów, koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż.
37. Sprawowanie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, w tym cechowanie drewna oraz wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna lub powierzanie spraw z tego zakresu w drodze porozumienia nadleśniczemu Lasów Państwowych.
38. Wydawanie decyzji w sprawie przyznania środków na pokrycie kosztów zagospodarowania i ochrony lasów związanych z odnowieniem lub przebudową drzewostanu w przypadku pożarów lub innych klęsk żywiołowych spowodowanych czynnikami biotycznymi albo abiotycznymi zagrażających trwałości lasów.
39. Przyznawanie na wniosek właściciela środków na częściowe lub całkowite pokrycie kosztów zalesienia gruntów określonych na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
40. Wydawanie decyzji w sprawach zmiany lasu na użytek rolny w przypadkach szczególnie uzasadnionych potrzeb właścicieli lasów.
41. Określanie w drodze decyzji zadań z zakresu gospodarki leśnej dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów.
42. Prowadzenie spraw związanych z wykonaniem, zatwierdzeniem i realizacją uproszczonego planu urządzenia lasu i inwentaryzacji stanu lasu należącego do osób fizycznych i wspólnot gruntowych.
43. Wydawanie decyzji w sprawie pozyskania drewna w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa niezgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją.
44. Wydawanie zezwolenia na posiadanie i hodowanie lub utrzymywanie chartów rasowych lub ich mieszańców.
45. Wydzierżawianie obwodów łowieckich polnych kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego oraz naliczanie czynszu dzierżawnego.
46. Prowadzenie rejestru posiadanych i hodowanych zwierząt podlegających ograniczeniom na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej oraz wydawanie zaświadczeń potwierdzających wpisanie do rejestru.

47. Prowadzenie spraw dotyczących dokonywania oceny udatności upraw oraz związanych z naliczaniem, wstrzymywaniem i wypłacaniem oraz przenoszeniem praw do ekwiwalentu za wyłączenie gruntu z produkcji rolnej.
48. Występowaniem do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z wnioskami o przekazanie środków na wypłatę ekwiwalentów, podpisywanie umów z Agencją.
49. Wydawanie kart wędkarskich i kart łowiectwa podwodnego oraz cofanie tych kart.
50. Rejestrowanie sprzętu pływającego służącego do amatorskiego połowu ryb.
51. Prowadzenie spraw związanych ze społecznymi strażami rybackimi, w tym wystawianie legitymacji strażnika Społecznej Straży Rybackiej.
52. Wydawanie decyzji w sprawie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej.
53. Naliczanie należności i opłat rocznych na rzecz funduszu ochrony gruntów rolnych.
54. Prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji dotyczących rekultywacji w przypadkach określonych w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
55. Uzgadnianie projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w zakresie ochrony gruntów rolnych oraz terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.
56. Współpraca z inspekcjami, instytucjami rolniczymi i innymi jednostkami działającymi w otoczeniu i na rzecz rolnictwa.
57. Opiniowanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie rozwiązań przyjętych w projekcie studium.
58. Uzgadnianie, w imieniu Zarządu Powiatu, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie odpowiednich zadań samorządowych.

11.5. Procedura opiniowania oraz konsultacji społecznych projektu Programu Ochrony Środowiska

Zgodnie z wymogami prawnymi – ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt Programu został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Według art. 3, pkt 13 poddanie dokumentu strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko rozumie się przez to postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, obejmujące w szczególności: uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzyskanie wymaganych opinii i zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Stosownie do zapisów art. 3, pkt 11 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt *Programu ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023*, w ramach postępowania związanego ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko i udziałem społeczeństwa w sporządzaniu dokumentów strategicznych z różnych dziedzin, zostały udostępnione przez organ wykonawczy powiatu na stronie internetowej Starostwa Powiatowego we Włoszczowie w Biuletynie Informacji Publicznej, wyłożone w siedzibie urzędu w Wydziale Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska. Informacja o możliwości składania uwag i wniosków zamieszczona została ponadto na tablicach ogłoszeń tut. urzędu w postaci obwieszczenia Zarządu Powiatu Włoszczowskiego zawiadamiającego o rozpoczęciu procedury konsultacji społecznych w przedmiotowej sprawie.

Zarząd Powiatu Włoszczowskiego Obwieszczeniem z dnia 25 listopada 2015 r. podał do informacji publicznej, wiadomość o przystąpieniu do opracowania „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” oraz przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla wyżej wymienionych dokumentów z udziałem społeczeństwa. Uwagi oraz wniosku można było składać w terminie 21 dni, tj. od dnia 25 listopada 2015 r. do dnia 16 grudnia 2015 r. We wskazanym terminie nie wpłynęły żadne uwagi od mieszkańców, nie złożone zostały również żadne wnioski.

W wyniku uwzględnienia w projekcie Programu uwag i wniosków wyrażonych w uchwale Zarząd Województwa Świętokrzyskiego nr 991/15 z dnia 16 grudnia 2015 roku w sprawie opinii do projektu Programu, Zarząd Powiatu Włoszczowskiego obwieszczeniem z dnia 5 maja 2016 roku poinformował o ponownej możliwości zapoznania się z projektem „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023”, jak również o możliwości składania przez wszystkich zainteresowanych uwag i wniosków w terminie od 5 maja do dnia 27 maja 2016 roku. Do Starostwa nie wpłynęły żadne uwagi od mieszkańców dotyczące projektu dokumentu.

Obwieszczeniem z dnia 2 czerwca 2016 roku Zarząd Powiatu Włoszczowskiego rozpoczęło ponowne udostępnienie projektu Programu wraz z Prognozą. Trwały one do 23 czerwca 2016 r. Do Starostwa nie wpłynęły żadne uwagi mieszkańców dotyczące projektu Programu.

Po uzupełnieniu uwag przedstawionych w załączniku Nr 1 do uchwały 1514/16 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 czerwca 2016 roku po raz kolejny Zarząd Powiatu Włoszczowskiego poinformował o konsultacjach społecznych projektu Programu.

Wyżej wymienione dokumenty udostępnione były na stronie internetowej www.starostwo.wloszczowa.eobip.pl w zakładce Informacje > Komunikaty i ogłoszenia.

Dane uwagi można było składać przez wszystkich zainteresowanych w formie pisemnej, ustnej do protokołu lub za pośrednictwem komunikacji elektronicznej (bez konieczności bezpiecznego podpisu elektronicznego, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym) w terminie 21 dni od dnia ogłoszenia.

Uwagi i wnioski można było składać w kancelarii Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, ul. Wiśniowa 10, w godzinach pracy urzędu, tj. 7.30-15.30 - II piętro, pok. 325, w Wydziale Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, II piętro, pok. 315-316, tel. 041-394 49 75, 504754122, 504754162 oraz na adres e-mail: rol@powiat-wloszczowa.pl. Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków był Zarząd Powiatu Włoszczowskiego.

Na podstawie art. 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2016 poz. 353 z późn. zm.) *Program ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023 (projekt)* wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko zostały zaopiniowane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W odpowiedzi na wystąpienie firmy BC Consulting reprezentującej Zarząd Powiatu Włoszczowskiego z dnia 24 sierpnia 2015 roku w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Program ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” działającą na podstawie art. 57 ust. 1 pkt 2, w związku z art. 48 ust. ww. ustawy po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach postanowieniem z dnia 21 września 2015 roku, znak. WPN-II.410.111.2051.MK odmówił uzgodnienia w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji ustaleń ww dokumentu, co jednoznaczne jest z koniecznością opracowania prognozy oddziaływania na środowisko powyższego dokumentu. RDOŚ przy analizie przedmiotowego projektu określił, że Program nie dotyczy obszaru jednej gminy oraz nie dotyczy niewielkich modyfikacji przyjętego dokumentu, ponadto będzie wyznaczał zadania, gdzie nie można wykluczyć, że realizacja postanowień przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach postanowieniem z dnia 26 października 2015 roku, znak: WPN-II.411.38.2015.MK uzgodnił zakres i stopień szczegółowości prognozy. RDOŚ określił, że treść prognozy powinna być zgodna ze wskazaniami zawartymi w art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2016 poz. 353 z późn. zm.). Po sporządzeniu dokumentu poddaje się projekt wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez właściwe organy w tym przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Po sporządzeniu Prognozy została ona przedstawiona do zaopiniowania Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach zaopiniował pozytywnie projekt Programu ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko w zakresie wprowadzonych zmian do tego dokumentu postanowieniem z dnia 30 maja 2016 roku, znak:WPN-II.410.55.2016.MK.

RDOŚ określił, że w prognozie poddano analizie i ocenie oddziaływania na środowisko planowanych działań oraz dokonano identyfikacji zagrożeń i problemów wynikających z realizacji dokumentu uwzględniając aspekty ochrony środowiska oraz ideę zrównoważonego rozwoju. Dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań i oceniono skalę tych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska w zestawieniu tabelarycznym i opisowym, grupując efekty pozytywne i negatywne. W programie oceniono wpływ planowanych inwestycji na środowisko w ramach:

- odnawialnych źródeł energii,
- istniejących form ochrony przyrody.

W dokumencie określono także system monitoringu realizacji dokumentu.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w odpowiedzi na pismo z dnia 24 sierpnia 2015 roku dotyczącego wyrażenia na odstąpienie od konieczności przeprowadzania

strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn: „Program ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” pismem z dnia 6 października 2015 roku stwierdził, iż nie znajduje podstaw do odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji przedmiotowego projektu, z uwagi na fakt, że może wyznaczać ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.).

Dodatkowo PWIS uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla ww. dokumentu. Określił, że przedmiotowa prognoza powinna spełniać wymogi określone w art. 51 ust. 2 pkt 1,2,3 powyższej ustawy oraz dodał, że informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz powinny uwzględniać przewidywane znaczące oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi z uwzględnieniem ochrony powietrza, wód gruntowych i podziemnych oraz ochrony przez hałasem na etapie realizacji przewidzianych zadań inwestycyjnych.

Po zapoznaniu się z dokumentami Programu ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023 wraz z prognozą Świątokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach zaopiniował pozytywnie przedłożone dokumenty postanowieniem z dnia 22 grudnia 2015 roku, znak :SEV.9022.5.168.2015.

PWIS określił, że program ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego zawiera ogólną charakterystykę powiatu oraz stan środowiska na obszarze powiatu. Odnosi się do realizacji dotychczas obowiązującego programu oraz określa założenia wyjściowe w postaci celu polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego, celów i kierunków interwencji oraz zadań przewidywanych do realizacji.

PWIS określił, że w Programie cele i kierunki działań dotyczą:

- w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:
 - zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji,
 - zmniejszenie energochłonności i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
 - ochrony gleb,
 - wzbogacenia i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych,
 - ochrony zasobów kopalin.
- w zakresie jakości środowiska:
 - gospodarowanie odpadami,
 - stosunki wodne i jakość wód,

- jakość powietrza,
- hałas i promieniowanie,
- bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska.
-

PWIS określił, że w prognozie oddziaływania na środowisko przedmiotowego dokumentu przeprowadzono analizę istniejącego stanu środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji dokumentu. Przedstawiono problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu. Przeanalizowano planowane do realizacji zadania pod kątem oddziaływania na środowisko.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny dodał także, że planowane działania należy uznać za zadania organizacyjne, a zapisy dotyczące ewentualnych zadań inwestycyjnych posiadają charakter ogólny – nie uściślają konkretnych przedsięwzięć. W związku z tym na obecnym etapie trudno ocenić ich wpływ na środowisko, w tym zdrowie i życie ludzi. PWIS określił, że wszystkie działania powinny podlegać analizie w późniejszych etapach, w tym w szczególności na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia.

Stosownie do zapisów art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska projekt programu został również skierowany do zaopiniowania przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego. ZWŚ wyraził opinię do dokumentu podejmując uchwałę nr 991/15 z dnia 16 grudnia 2015 r., w której przedstawił swoje uwagi. Kolejne wystąpienie o opinię w sprawie przedmiotowego dokumentu skorygowanego stosownie do uwag zawartych w cyt. wyżej uchwale dokonane zostało pismem z dnia 8 czerwca 2016 r. Uchwałą nr 1514/16. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ponownie zaopiniował projekt Programu, wnosząc jednocześnie o uzupełnienie i poprawienie nieprawidłowości w projekcie dokumentu, wyartykułowanych w załączniku nr 1 do uchwały nr 1514/16 z dnia 8 czerwca 2016 r. Wniosek ZWŚ został uwzględniony w ostatecznej wersji projektu Programu.

12 Ustalenia Programu – plan działań na lata 2016 – 2019

Tabela 36 Cele, kierunki interwencji, zadania oraz mierniki służące monitorowaniu realizacji Programu.

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiające osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód	a. udział JCWP o stanie chemicznym dobrym (ilość/ilość) b. udział JCWP o stanie/potencjale ekologicznym dobrym (ilość/ilość) c. ilość przydomowych oczyszczalni ścieków (GUS)	a. 2/3 b. 1/4 c. 135 szt. (2014 r.)	a. 3/3 b. 2/4 c. 218 szt.	Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.	Uwzględnianie w udzielanych pozwoleniach wodnoprawnych zapisów warunków korzystania z wód regionu wodnego i aktualnego stanu jednolitej części wód.	Starostwo Powiatowe	Brak

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych.	Gminy, zakłady wodociągów i kanalizacji	Brak kapitału ludzkiego
							Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie.	Zakłady produkcyjne, rolnicy	Brak środków finansowych
							Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego.	Rolnicy, ŚODR, ARiMR	Opór społeczny, brak środków finansowych
							Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.	Gminy	Brak zasobów kadrowych
							Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania	Przedsiębiorstwa, rolnicy	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							się nieczystości do gruntu i wód.		
							Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia.	Gminy	Brak środków finansowych
						Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.	Gminy	Nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną, brak środków finansowych, opór społeczny
							Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW	Brak środków finansowych, opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi
							Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej	Gminy, ŚZMiUW, RZGW	Brak środków finansowych, opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Odra-Wisła”.		chronionymi
							Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW	Brak środków finansowych, opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi
							Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi.	Gminy, inne podmioty	Brak środków finansowych, opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi
							Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW	Brak środków finansowych, opór społeczny
							Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury.	Gminy, właściciele i zarządcy gruntów	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
2.	Gospodarka wodno-ściekowa	Powszechnie korzystanie z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w powiecie włoszczowskim	a. ludność korzystająca z oczyszczalni i ścieków w % ogólnej liczby ludności (GUS)	a. 47,4% (2014 rok)	a. 58,5%	Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej.	Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków	Gminy, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych
			b. zużycie wody na 1 mieszkańca (GUS)	b. 334,6 m ³ /os. (2014 rok)	b. 266 m ³ /os.		Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków	Gminy, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych
			c. woda z wodociągów na 1 mieszkańca (GUS)	c. 21,7 m ³ (2014)	c. 31,1 m ³		Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin	Brak środków finansowych
							Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin	Brak środków finansowych
							Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci	Gminy, podmioty działające	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków.	w imieniu gmin, przedsiębiorstwa	
							Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie.	Gminy, prywatni właściciele posesji	Opór społeczny, ograniczenia wynikające z rozporządzenia RZGW, brak środków finansowych
							Uzupełnienie i modernizacja sieci kanalizacyjnej w obrębie zakładów przemysłowych.	Gminy, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych
							Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.	Gminy	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
3.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza w powiecie włoszczowskim	a. zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI) (kWh/rok)	a. 0	a. 400 tys. kWh	Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW.	Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).	Jednostki podległe Starostwu Powiatowemu	Brak środków finansowych
b. klasa ogólna czystości powietrza dla kryterium ochrony zdrowia (strefa świętokrzyska) (WIOŚ w Kielcach)			b. benzen – A NO ₂ – A SO ₂ – A Pb – A Pył zaw. PM10 – C Pył zaw. PM2,5 – C2 CO – A As, Cd, Ni – A B(a)p – C O ₃ – D2 (2014 r.)	b. benzen –A NO ₂ – A SO ₂ – A Pb – A Pył zaw. PM10 – B, optymalnie A Pył zaw. PM2,5 – C2 CO – A As, Cd, Ni – A B(a)p –B, optymalnie A O ₃ – D1	Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej.		Gminy, podmioty działające w imieniu gmin, przedsiębiorstwa	Opór społeczny, brak środków finansowych	
								Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych.	Starostwo Powiatowe, jednostki podległe Starostwu Powiatowemu

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			c. klasa ogólna czystości powietrza dla kryterium ochrony roślin (strefa świętokrzyska) (WIOŚ w Kielcach) d. ilość zorganizowanych akcji edukacyjnych /promocyjnych /konkursów z udziałem Starostwa Powiatowego na 1 rok (dane własne Starostwa Powiatowego) e. moc instalacji wykorzystujących biomasę z odpadów leśnych, rolniczych,	c. NO _x – A SO ₂ – A O ₃ – A/D2 (2014 r.) d. 2 (2015 r.)	NO _x – A SO ₂ – A O ₃ – A/D1 d. 2		Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym. Promocja odnawialnych źródeł energii (m.in. farm wiatrowych, farm fotowoltaicznych, małych elektrowni wodnych, instalacji solarnych i innych)	Starostwo Powiatowe	Jednorazowy wysoki wydatek, korzyści rozciągnięte w czasie: zmienność cen energii zmienność regulacji, problematyczne szacunki przyszłego popytu na energię, brak zdolności kredytowej,
				e. 1,900	e. >=1,900		Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego.	Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego,
							Rozwój sieci ciepłowniczej i podłączenia nowych odbiorców.	Zakłady energetyki ciepłej i zakłady komunalne,	Brak aktualnych map, brak uporządkowania stanu prawnego infrastruktury

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			f. ogrodowych [MW] (URE) moc elektrowni wiatrowych [MW] (URE)	f. 0,525	f. >=0,525			zarządzający siecią ciepłowniczą	sieciowej, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi, brak środków finansowych
			g. moc instalacji wytwarzających energię z biomasy mieszanej [MW] (URE)	g. 0,000	g. 8,700				
			h. moc instalacji prosumenckich OZE w sektorze publicznym (dane własne Starostwa Powiatowego)	h. 0 kW	h. 10 kW	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	Przebudowa dróg, powiatowych, utwardzenie dróg i poboczy w celu m. in. poprawy płynności ruchu, a tym samym ograniczenie emisji prekursorów ozonu.	Starostwo Powiatowe, jednostki zarządzające drogami	Brak środków finansowych, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi
							Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (np. regularne czyszczenie ulic na mokro).	Starostwo Powiatowe, jednostki zarządzające drogami	Brak środków finansowych
							Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast.	Gminy, jednostki zarządzające drogami	Opór społeczny
							Wymiana taboru komunikacji publicznej	Zarządzający komunikacji	Wydłużone procedury przetargowe,

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							na pojazdy ekologiczne.	cją publiczną	brak środków finansowych wymagana współpraca wielu instytucji (zarządców terenu), opór społeczny
							Czyszczenie pojazdów opuszczających place budowy, obszary przeróbki kopalni i obszary o znacznym zapyleniu podłoża.	Kopalnie, zakłady przeróbcze surowców skalnych i mineralnych, przedsiębiorstwa transportujące surowce i materiały skalne i mineralne	Brak zaangażowania wykonawców w realizację zadania, niewłaściwie skonstruowane umowy, opór przedsiębiorców, brak środków finansowych
							Ograniczenie emisji z transportu materiałów sypkich.	Kopalnie, zakłady przeróbcze surowców skalnych	Brak zaangażowania wykonawców w realizację zadania,

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
								i mineralnych, przedsiębiorstwa transportujące surowce i materiały skalne i mineralne	niewłaściwie skonstruowane umowy, opór przedsiębiorców, brak środków finansowych
						Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych.	Modernizacje instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych.	Przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych
					Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z emisji niezorganizowanej oraz technologicznej.		Przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych	
					Modernizacja systemów przechwytywania zanieczyszczeń.		Podmioty gospodarcze	Brak środków finansowych	
					Nasadzenia zieleni wokół obszarów prowadzenia		Kopalnie, zakłady	Brak zaangażowania	

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							robót przeróbczych i składów magazynowych kruszyw i otwartych składów magazynowania materiałów sypkich.	przeróbcze surowców skalnych i mineralnych	wykonawców w realizację zadania, brak środków finansowych
							Ograniczenie emisji niezorganizowanej w procesach przeróbki kopalin na obszarach zakładów przeróbczych.	Podmioty gospodarcze	Brak zaangażowania wykonawców w realizację zadania, brak środków finansowych
						Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza.	Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej.	Starostwo Powiatowe	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak środków finansowych
					Informowanie społeczeństwa o jakości powietrza.		WIOŚ w Kielcach	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak środków finansowych	
					Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej		Starostwo Powiatowe, gminy instytucje	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak środków	

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							warstwie atmosfery.	i fundacje związane z ochroną środowiska	finansowych
						Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu.	Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł komunikacyjnych.	Przedsiębiorstwa transportowe i komunikacyjne, gminy (pojazdy taboru gminnego)	Zła jakość paliw, tabor niespełniający wysokich norm emisji NO _x , brak środków finansowych
						Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza.	Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu.	Gminy	Niewystarczające ujęcie w krajowych uregulowaniach prawnych dotyczących planowania przestrzennego w zakresie jakości powietrza, nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
									planistyczną, brak środków finansowych
						Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE.	Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE.	Starostwo Powiatowe	Opór społeczny, kolizje z siedliskami
							Promowanie odnawialnych źródeł energii.	Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych
4.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego w powiecie włoszczowskim	a. długość przebudowanych dróg powiatowych (dane własne Starostwa Powiatowego) b. długość ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności (GUS)	a. 0 km b. 1,3 km (1.01.2016 r.)	a. 18 km b. 1,4 km	Poprawa klimatu akustycznego w powiecie włoszczowskim.	Budowa tras rowerowych. Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje	Gminy, Starostwo Powiatowe Przedsiębiorstwa	Wymagana współpraca wielu instytucji (zarządców terenu), kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi, brak środków finansowych, opór społeczny Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							akustyczne i inne.		
							Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).	Organizacje pozarządowe	Niewystarczające zasoby kadrowe, brak środków finansowych
5.	Zasoby geologiczne	Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi	a. inwentaryzacja nielegalnego wydobycia surowców (ilość zinwentaryzowanych obrębów ewidencyjnych) (dane własne Starostwa Powiatowego)	a. 0	a. Wszystkie w powiecie	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z ich eksploatacją.	Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli.	OUG z udziałem organów administracji geologicznej szczebla powiatowego	Opór społeczny, brak kapitału ludzkiego
							Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych	Organy administracji geologicznej	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							technik.		
							Dokumentowanie nowych złóż i bilansowanie ich zasobów.	Przedsiębiorstwa.	Brak środków finansowych
							Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych.	Organizacje pozarządowe	Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego
6.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i geologicznej województwa.	a. poziom lesistości (%) b. ilość rezerwatów przyrody na terenie powiatu (GUS) c. powierzchnia użytków ekologicznych (GUS) d. ilość środków finansowych przeznaczonych na	a. 41,84% b. 4 (2015 r.) c. 22,05 ha (2014 r.) d. 0 zł	a. =>41,84 b. =>4 c. => 22,05 ha d. 10 tys. zł	Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu działań związanych z przebudową drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem, a także mających na celu zwiększanie różnorodności biologicznej w lasach. Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu	Starostwo Powiatowe Starostwo Powiatowe	Opór społeczny Brak środków finansowych niezbędnych do wykonania

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej (dane własne Starostwa Powiatowego)	e. 0	e. 1		dla lasów prywatnych.		dokumentacji.
			e. ilość działań promujących zalesienia jako alternatywny sposób zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo (dane własne Starostwa Powiatowego)				Zmiana klasyfikacji gruntów nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną.	Starostwo Powiatowe	Brak zainteresowania właścicieli nieruchomości do przekwalifikowania gruntów
			f. ilość akcji przekwalifikowania gruntów	f. 0	f. 1		Promowanie zalesień jako alternatywnego sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo.	Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych i zasobów kadrowych
							Realizacja działań zwiększających retencję na obszarach leśnych.	Właściciele lasów	Brak wystarczających środków finansowych, bariery techniczne
							Usuwanie roślinności inwazyjnej oraz monitoring miejsc jej wystąpienia.	Właściciele lasów prywatnych	Brak środków finansowych
							Prowadzenie działań edukacyjnych na temat	Organizacje ekologiczne	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka		
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J		
			nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną (dane własne Starostwa Powiatowego) g. udział powierzchni lasów prywatnych objętych uproszczonymi planami urządzenia lasu (dane własne Starostwa Powiatowego)	g. 100%	g. 100%		znaczenia i roli lasów.		i zasobów kadrowych		
									Zalesianie nieużytków zgodnie z warunkami siedliskowymi.	Właściciele gruntów	Brak zainteresowania właścicieli gruntów do przystępowania do programów zalesieniowych
									Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych powiatu.	Starostwo Powiatowe	Brak środków finansowych
									Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gmin z terenu powiatu.	Gminy	Brak środków finansowych
									Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla różnorodności biologicznej	Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych,	Gminy, organizacje pozarządowe

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						i geologicznej.	stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.		
							Eliminacja gatunków inwazyjnych.	Gminy, nadleśnictwa PGL LP, organizacje pozarządowe	Brak środków finansowych
							Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo – klimatycznego.	Rolnicy	Brak zainteresowania właścicieli gruntów
							Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.	Gminy	Opór społeczny

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Zintensyfikowanie pozyskania środków finansowych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu.	Gminy, organizacje pozarządowe	-
						Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo.	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy.	Gminy	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych.	Gminy	Brak środków finansowych
7.	Gospodarka odpadami	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami , uwzględniając rozwój zrównoważony	a. ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest (baza azbestowa)	a. 243 514 Mg - stan na 2014 r.	a. 2 375 000 Mg	Osiągnięcie poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.	Zapewnienie sieci instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych.	Gminy	Brak środków na zabezpieczenie wkładu własnego; Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW
								Osiągnięcie 30% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2018 roku, a do roku 2020 – 50% wagowo.	Gminy

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji do roku 2020, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.	Gminy	Niewystarczająca skuteczność i jakość gminnych systemów gospodarki odpadami komunalnymi oraz niewystarczające zaangażowanie mieszkańców w selektywną zbiórkę
							Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących.	Gminy	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach; niska opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi
							Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, według	Przedsiębiorcy, gminy	Nieotrzymanie dofinansowania (z różnych źródeł w zależności od

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							harmonogramu zawartego w aktualnym planie gospodarki odpadami województwa świętokrzyskiego.		zadania) – zgodnie z WPGO
						Wzrost selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.	Utworzenie i rozbudowa istniejących gminnych lub ponadgminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	Gminy	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach; niska opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi
							Kontynuacja edukacji w zakresie selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.	Gminy, organizacje ekologiczne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Kielcach i/lub LIFE; niska opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów.	Kontynuacja usuwania odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane.	Podmioty odpowiedzialne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach
					Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.		Podmioty odpowiedzialne, Starostwo Powiatowe, Gminy	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach	
					Kontynuacja selektywnego zbierania i odbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach.		Podmioty odpowiedzialne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach i/lub PROW 2014-2020	
					Kontynuacja ograniczania składowania komunalnych osadów ściekowych oraz kontynuacja		Podmioty odpowiedzialne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW; WFOŚiGW w Kielcach ;	

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							zwiększania udziału procesów termicznego przekształcania.		POIŚ 2014-2020; EFRR
							Kontynuacja sukcesywnego unieszkodliwiania odpadów w postaci materiałów wybuchowych.	Podmioty odpowiedzialne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach; EFRR
						Koordinacja gospodarki odpadowej w województwie i edukacja ekologiczna.	Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	Gminy, organizacje ekologiczne	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków LIFE i/lub WFOŚiGW w Kielcach oraz niska opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Ochrona przed skutkami klimatu poprzez uwzględnienie w ramach procedur szybkiego reagowania na klęski żywiołowe ochrony instalacji do zagospodarowania odpadów oraz działań dotyczących inwentaryzacji i zagospodarowania odpadów powstających na skutek klęsk żywiołowych.	Gminy	Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub POiŚ 2014-2020 i/lub LIFE
						Wzrost masy odpadów zagospodarowanych na cele energetyczne.	Budowa i rozbudowa instalacji do wytwarzania paliw alternatywnych z odpadów.	Przedsiębiorstwa	Słaba koniunktura rynku; Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW; WFOŚiGW w Kielcach; EFRR

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Przystosowanie elektrowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych)	Budowa i rozbudowa instalacji spalania paliw alternatywnych do celów energetycznych i przemysłowych	Przedsiębiorstwa	Słaba koniunktura rynku; Nieotrzymanie dofinansowania ze środków NFOŚiGW i/lub WFOŚiGW w Kielcach; POiŚ 2014-2020; EFRR

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
8.	Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	a. Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej (GIOŚ)	a. 0	a. 0	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.	<p>Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku.</p> <p>Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii.</p>	<p>Sprawcy awarii</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>	<p>Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego</p> <p>Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego</p>

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
9.	Gleby	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	a. powierzchnia gruntów zdewastowanych, które wymagają rekultywacji (dane własne Starostwa Powiatowego)	a. 226,11 ha	a. 128 ha	Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb.	Zabezpieczenie gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez właściwe uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych.	Gminy	-
			b. powierzchnia terenów zrehabilitowanych (dane własne Starostwa Powiatowego)	b. 0 ha	b. 98,11 ha	Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym lub rekreacyjnym.	Właściciele zakładów i gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	Brak środków finansowych, nieotrzymanie dofinansowania, wysokie koszty rekultywacji i remediacji gruntów
							Realizacja rekultywacji gruntów po zakończeniu działalności wydobywczej przez zakłady górnicze.	Właściciele zakładów i gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	Brak środków finansowych, nieotrzymanie dofinansowania, wysokie koszty rekultywacji gruntów
							Wykorzystanie nawozów mineralnych oraz mineralno-organicznych dla celów przywracania	Właściciele gruntów	Brak wystarczającej wiedzy nt. sposobów

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							i/lub poprawy funkcji agrochemicznych gleb zdegradowanych.		i skuteczności zaproponowanych zabiegów
						Ochrona gleb w kontekście zmian klimatu.	Ochrona przed osuwiskami poprzez bieżące aktualizacje dokumentów planistycznych w gminach w których występują osuwiska - burmistrz, wójtowie, starosta oraz wydawanie pozwoleń budowlanych w oparciu o ochronę przed osuwiskami.	Gminy	Brak zasobów kadrowych oraz aktualnych informacji o zjawiskach osuwiskowych na terenie gmin
							Stabilizacja i zabezpieczenie terenów osuwiskowych: regulacja stosunków wodnych na terenie osuwiskowym, rozwiązania techniczne.	Właściciele gruntów	Brak środków finansowych, wysokie koszty związane z realizacją zadania

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Ochrona upraw przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi.	Właściciele gruntów	Brak środków finansowych, trudne warunki techniczne do prowadzenia działań

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
10.	pola elektromagnetyczne	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.	a. liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne (WIOŚ w Kielcach)	a. 0 os.	a. 0 os.	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.	Wprowadzenie do planów zagospodarowanie przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi.	Gminy, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych, nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM.							Organizacje pozarządowe	Brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego	

Tabela 37. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁴					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarowanie wodami	Uwzględnianie w udzielanych pozwoleniach wodnoprawnych zapisów warunków korzystania z wód regionu wodnego i aktualnego stanu jednolitej części wód.	Starostwo Powiatowe	-	-	-	-	-	-	Zadanie ciągłe, nieinwestycyjne, realizowane w ramach ustawowych obowiązków podmiotu odpowiedzialnego.
2.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).	Starostwo Powiatowe, jednostki podległe Starostwu Powiatowemu	-	-	63	63	126	Środki własne, POLiŚ, NFOŚiGW,	-
3.		Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych.	Starostwo Powiatowe, jednostki podległe Starostwu Powiatowemu	-	-	-	750 ²⁵	750	Środki własne, POLiŚ, NFOŚiGW,	Planowana jest termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana

²⁴ Szacunki wykonano zakładając, że średnioroczne wydatki własne Starostwa Powiatowego w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska wyniosą 300 tys. zł rocznie oraz, że udział środków zewnętrznych w finansowaniu projektów wyniesie średnio 52%. Założono również, że majątkowe wydatki w dziale transportu wyniosą 5,4 mln zł rocznie.

²⁵ Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 we Włoszczowie

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁴					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
										Stefana Czarnieckiego we Włoszczowie.
4.		Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym	Starostwo Powiatowe	-	-	45	54	99	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW,	-
5.		Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego.	Starostwo Powiatowe, szkoły	-	4	-	-	4	Środki własne, NFOŚiGW,	-
6.		Przebudowa dróg, powiatowych, utwardzenie dróg i poboczy w celu m. in. poprawy płynności ruchu, a tym samym ograniczenie emisji prekursorów ozonu.	Starostwo Powiatowe, jednostki zarządzające drogami	10000	5400	5400	5250	26200	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW,	-
7.		Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń	Starostwo Powiatowe, jednostki zarządzające	-	90	90	90	270	Środki własne,	-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁴					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
		(np. regularne czyszczenie ulic na mokro).	drogami							
8.		Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej.	Starostwo Powiatowe, szkoły	-	4	-	-	4	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW	-
9.		Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery.	Starostwo Powiatowe	4	-	-	-	4	Środki własne	-
10.		Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE.	Starostwo Powiatowe	-	-	200	300	600	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW,	-
11.		Promowanie odnawialnych źródeł energii.	Starostwo Powiatowe, szkoły	-	-	4	-	4	Środki własne, NFOŚiGW	-
12.	Zasoby geologiczne	Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia	OUG z udziałem organów administracji geologicznej	-	-	-	-	-	-	Zadanie ciągle, nieinwestycyjne, realizowane w ramach ustawowych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁴					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
		poprzez system kontroli.	szczebla powiatowego							obowiązków podmiotu odpowiedzialnego.
13.	Zasoby przyrodnicze	Uwzględnianie w planach urządzenia lasu działań związanych z przebudową drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem, a także mających na celu zwiększanie różnorodności biologicznej w lasach.	Starostwo Powiatowe	-	-	-	-	-	-	Zadanie ciągle, nieinwestycyjne, realizowane w ramach ustawowych obowiązków podmiotu odpowiedzialnego.
14.		Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów prywatnych.	Starostwo Powiatowe	85	41	41	41	208	Środki własne,	-
15.		Zmiana klasyfikacji gruntów nieruchomości, objętych naturalną sukcesją leśną.	Starostwo Powiatowe	-	-	-	-	-	-	Zadanie ciągle, nieinwestycyjne, realizowane w ramach ustawowych obowiązków podmiotu odpowiedzialnego.
16.		Promowanie zalesień jako alternatywnego	Starostwo Powiatowe	-	-	-	4	4	Środki własne	-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁴					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Razem		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
		sposobu zagospodarowania nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo.								
17.		Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej.	Starostwo Powiatowe, szkoły	-	-	50	-	50	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW,	-
18.	Gospodarka odpadami	Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.	Podmioty odpowiedzialne, Starostwo Powiatowe, Gminy	41	44	44	44	173	Środki własne, POIiŚ, NFOŚiGW,	-

Tabela 38. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
19.	Gospodarowanie wodami	Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych.	Gminy, przedsiębiorstwo wodociągów i kanalizacji	25 927	Środki własne; dofinansowanie m.in. z NFOŚiGW, WFOŚiGW w Kielcach, PROW 2014 - 2020	-
20.		Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie.	Zakłady produkcyjne, rolnicy			-
21.		Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego.	Rolnicy, ŚODR, ARiMR			-
22.		Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.	Gminy			-
23.		Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód.	Przedsiębiorstwa, rolnicy			-
24.		Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia.	Gminy			-
25.		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów	Gminy			-

²⁶ Opracowano na podstawie szacunków dla województwa świętokrzyskiego zaproponowanych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą na lata 2025, jako wartości proporcjonalne do liczby mieszkańców, pomniejszone o koszty działań Starostwa Powiatowego

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		zagrożonych podtopieniami.				
26.		Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW			-
27.		Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej Odra-Wisła”.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW			-
28.		Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW			-
29.		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi.	Gminy, ŚZMiUW, spółki wodne			-
30.		Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych.	Gminy, ŚZMiUW, RZGW			-
31.		Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury.	Gminy, właściciele i zarządcy gruntów			-
32.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa, przebudowa, remont lub modernizacja sieci wodociągowej.	Gminy, przedsiębiorstwa	77 780	Środki własne, dofinansowanie m.in. z: POIiŚ 2014 – 2020 (oś priorytetowa II), RPO WŚ 2014 – 2020 (oś priorytetowa 4), NFOŚiGW (PP „Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach”), PROW 2014 -2020 (działanie	-
33.		Remont, modernizacja, przebudowa, rozbudowa ujęć wody i stacji uzdatniania wody.	Gminy, przedsiębiorstwa			-
34.		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		ściekowych oraz odprowadzenia oczyszczonych ścieków.			I,II)	
35.		Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej.	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin			-
36.		Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków.	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin, przedsiębiorstwa			-
37.		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie.	Gminy, prywatni właściciele posesji			-
38.		Uzupełnienie i modernizacja sieci kanalizacyjnej w obrębie zakładów przemysłowych.	Gminy, przedsiębiorstwa			-
39.		Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.	Gminy			-
40.		Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej.	Gminy, podmioty działające w imieniu gmin, przedsiębiorstwa			-
41.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Rozwój sieci ciepłowniczej i podłączenia nowych odbiorców.	Zakłady energetyki cieplnej i zakłady komunalne, zarządzający siecią ciepłowniczą	1 015 805	Środki własne; dofinansowanie m.in. z POIiŚ (oś priorytetowa I), POIiŚ (oś priorytetowa VI), RPO WŚ 2014 – 2020 (oś priorytetowa 6)	-
42.		Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrów miast.	Gminy, jednostki zarządzające drogami			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
43.		Wymiana taboru komunikacji publicznej na pojazdy ekologiczne.	Zarządzający komunikacją publiczną			-
44.		Czyszczenie pojazdów opuszczających place budowy, obszary przeróbki kopalin i obszary o znacznym zapyleniu podłoża.	Kopalnie, zakłady przeróbcze surowców skalnych i mineralnych, przedsiębiorstwa transportujące surowce i materiały skalne i mineralne			-
45.		Ograniczenie emisji z transportu materiałów sypkich.	Kopalnie, zakłady przeróbcze surowców skalnych i mineralnych, przedsiębiorstwa transportujące surowce i materiały skalne i mineralne			-
46.		Modernizacje instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych.	Przedsiębiorstwa			-
47.		Budowa instalacji przechwytywania zanieczyszczeń powietrza, pochodzących z emisji niezorganizowanej oraz technologicznej.	Przedsiębiorstwa			-
48.		Modernizacja systemów przechwytywania zanieczyszczeń.	Podmioty gospodarcze			-
49.		Nasadzenia zieleni wokół obszarów prowadzenia robót przeróbczych i składów magazynowych kruszyw	Kopalnie, zakłady przeróbcze surowców skalnych i mineralnych			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		i otwartych składów magazynowania materiałów sypkich.				
50.		Ograniczenie emisji niezorganizowanej w procesach przeróbki kopalin na obszarach zakładów przerobczych.	Podmioty gospodarcze			-
51.		Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu.	Gminy			-
52.	Zagrożenia hałasem	Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne.	Przedsiębiorstwa	52 551	Środki własne, NFOŚiGW (PP „Edukacja ekologiczna”)	-
53.		Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).	Organizacje pozarządowe			-
54.	Zasoby geologiczne	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik.	Organy administracji geologicznej	1 559	Środki własne; dofinansowanie m.in. z NFOŚiGW (PP „geologia i górnictwo”, „Edukacja ekologiczna”),	-
55.		Dokumentowanie nowych złóż	Przedsiębiorstwa.			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		i bilansowanie ich zasobów.				
56.		Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych.	Organizacje pozarządowe			-
57.	Zasoby przyrodnicze	Realizacja działań zwiększających retencję na obszarach leśnych.	Właściciele lasów	16 317	środki własne; dofinansowanie m.in. z NFOŚiGW (PP „Edukacja ekologiczna”), WFOŚiGW w Kielcach, POLiŚ (oś priorytetowa II), Program Life (priorytet Przyroda i Różnorodność Biologiczna), RPO WŚ2014-2020 (oś priorytetowa 4)	-
58.		Usuwanie roślinności inwazyjnej oraz monitoring miejsc jej wystąpienia.	Właściciele lasów prywatnych			-
59.		Prowadzenie działań edukacyjnych na temat znaczenia i roli lasów.	Organizacje ekologiczne			-
60.		Zalesianie nieużytków zgodnie z warunkami siedliskowymi.	Właściciele gruntów			-
61.		Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gmin z terenu powiatu.	Gminy			-
62.		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.	Gminy, organizacje pozarządowe			-
63.		Eliminacja gatunków inwazyjnych.	Gminy, nadleśnictwa PGL LP, organizacje pozarządowe			-
64.		Zachowanie różnorodności biologicznej	Rolnicy			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo –klimatycznego.				
65.		Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.	Gminy			-
66.		Zintensyfikowanie pozyskania środków finansowych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu.	Gminy, organizacje pozarządowe			-
67.		Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy.	Gminy			-
68.		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych.	Gminy			-
69.		Zapewnienie sieci instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych.	Gminy			-
70.	Gospodarka odpadami	Osiągnięcie 30% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2018 roku, a do roku 2020 – 50% wagowo.	Gminy	35 464	Środki własne; dofinansowanie m.in. z NFOŚiGW (PP „Racjonalna gospodarka odpadami”, „Program LIFE”), WFOŚiGW w Kielcach, POLiŚ 2014 – 2020 (oś priorytetowa II)	-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
71.		Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.	Gminy			-
72.		Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących.	Gminy			-
73.		Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, według harmonogramu zawartego w aktualnym planie gospodarki odpadami województwa świętokrzyskiego.	Przedsiębiorcy, gminy			-
74.		Utworzenie i rozbudowa istniejących gminnych lub ponadgminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	Gminy			-
75.		Kontynuacja edukacji w zakresie selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.	Gminy, organizacje ekologiczne			-
76.		Kontynuacja usuwania odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane.	Podmioty odpowiedzialne			-
77.		Kontynuacja selektywnego zbierania	Podmioty			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		i odbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach.	odpowiedzialne			
78.		Kontynuacja ograniczania składowania komunalnych osadów ściekowych oraz kontynuacja zwiększania udziału procesów termicznego przekształcania.	Podmioty odpowiedzialne			-
79.		Kontynuacja sukcesywnego unieszkodliwiania odpadów w postaci materiałów wybuchowych.	Podmioty odpowiedzialne			-
80.		Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.	Gminy, organizacje ekologiczne			-
81.		Ochrona przed skutkami klimatu poprzez uwzględnienie w ramach procedur szybkiego reagowania na klęski żywiołowe ochrony instalacji do zagospodarowania odpadów oraz działań dotyczących inwentaryzacji i zagospodarowania odpadów powstających na skutek klęsk żywiołowych.	Gminy			-
82.		Budowa i rozbudowa instalacji do wytwarzania paliw alternatywnych z odpadów.	Przedsiębiorstwa			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
83.		Budowa i rozbudowa instalacji spalania paliw alternatywnych do celów energetycznych i przemysłowych	Przedsiębiorstwa			-
84.	Zagrożenia poważnymi awariami	Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku.	Sprawcy awarii	-	Środki własne	-
85.	Gleby	Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii.	Organizacje pozarządowe	674	Środki własne; dofinansowanie m.in. z NFOŚiGW, WFOŚiGW w Kielcach, POliŚ 2014 – 2020 (oś priorytetowa II),	-
86.		Zabezpieczenie gruntów rolnych i leśnych przed zmianą zagospodarowania poprzez właściwe uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych.	Gminy			-
87.		Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym lub rekreacyjnym.	Właściciele zakładów i gruntów zdegradowanych i zdewastowanych			-
88.		Realizacja rekultywacji gruntów po zakończeniu działalności wydobywczej przez zakłady górnicze.	Właściciele zakładów i gruntów zdegradowanych i zdewastowanych			-
89.		Wykorzystanie nawozów mineralnych oraz mineralno-organicznych dla celów przywracania i/lub poprawy funkcji agrochemicznych gleb zdegradowanych.	Właściciele gruntów			-
90.		Ochrona przed osuwiskami poprzez bieżące aktualizacje dokumentów	Gminy			-

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł) ²⁶	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	F	G	H
		planistycznych w gminach w których występują osuwiska - burmistrz, wójtowie, starosta oraz wydawanie pozwoleń budowlanych w oparciu o ochronę przed osuwiskami.				
91.		Stabilizacja i zabezpieczenie terenów osuwiskowych: regulacja stosunków wodnych na terenie osuwiskowym, rozwiązania techniczne.	Właściciele gruntów			-
92.		Ochrona upraw przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi.	Właściciele gruntów			-
93.	poła elektromagnetyczne	Wprowadzenie do planów zagospodarowanie przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi.	Gminy, przedsiębiorstwa	2	Środki własne	-
94.		Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM.	Organizacje pozarządowe			-

Tabela 39. Analiza spójności działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska z celami zawartymi w dokumentach strategicznych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” – perspektywa do 2020 roku		
<p>Cel główny Strategii BEiŚ realizowany będzie przez cele szczegółowe i kierunki interwencji:</p> <p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody. ▪ Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna. ▪ Uporządkowanie zarządzania przestrzenią. <p>Cel 2. zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii. ▪ Poprawa efektywności energetycznej. ▪ Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych. ▪ Rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy. ▪ Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. ▪ Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich. ▪ Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne. <p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki. ▪ Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne. ▪ Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy. 	+	<p>Cele wpisujące się m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w udzielanych pozwoleniach wodnoprawnych zapisów warunków korzystania z wód regionu wodnego i aktualnego stanu jednolitej części wód. ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych paleniska bez rusztu). ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych. ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stoień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku		
<p>Główny kierunek to poprawa efektywności energetycznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15. ▪ Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego. ▪ Zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii. ▪ Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych. ▪ Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji. ▪ Ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachowa różnorodność biologiczną. ▪ Wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa. ▪ Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. ▪ Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego. ▪ Ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM10 i PM2.5) do poziomów 	+	<p>Cele wpisujące się w Politykę energetyczną Polski m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce 		
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły		
<p>Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.</p> <p>Ponadto, w obydwu przypadkach w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.</p> <p>Dla wód podziemnych określono następujące główne cele środowiskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych. ▪ Zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych. ▪ Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych. ▪ Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka. ▪ Niepogarszanie stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym 	+	<p>Cele wpisujące się w Plan Gospodarowanie wodami na obszarze dorzecza Wisły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, przebudowa, remont lub modernizacja sieci wodociągowej. ▪ Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych oraz odprowadzenia oczyszczonych ścieków. ▪ Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami. ▪ Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego. ▪ Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie.
Program wodno - środowiskowy kraju (PWŚK)		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Cele określone w PWŚK:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Niepogarszanie stanu części wód. ▪ Osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych. dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych. ▪ Spełnienie wymagań specjalnych zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych. do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie. ▪ Zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji. 	+	<p>Cele wpisujące się w PWŚK m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego. ▪ Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód. ▪ Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej Odra-Wiśla”. ▪ Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (KPGO)		
<p>Główne cele strategiczne zawarte w KPGO 2014 to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uniezależnienie wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju; • Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska; • Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska; • Utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami. <p>KPGO 2014 formułuje również dodatkowe cele szczegółowe dla poszczególnych grup odpadów. W przypadku odpadów komunalnych są to:</p>	+	<p>Cele wpisujące się w KPGO m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie sieci instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych. ▪ Osiągnięcie 30% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, meta, tworzywa sztuczne, szkło w 2018 roku, a do roku 2020 – 50% wagowo. ▪ Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> • Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców najpóźniej do 2015 r. • Objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów, najpóźniej do 2015 r. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do poziomu maks. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r. • Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia, podobnych. 		<p>całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie i rozbudowa istniejących gminnych lub ponadgminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych. ▪ Kontynuacja edukacji w zakresie selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. ▪ Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.
Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 (POKA)		
<p>W dokumencie zostały wyznaczone następujące cele dotyczące azbestu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest. • Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju. • Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. 	+	<p>Cele wpisujące się w POKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. ▪ Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, według harmonogramu zawartego w aktualnym planie gospodarki odpadami województwa świętokrzyskiego. ▪ Kontynuacja edukacji w zakresie selektywnego zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.
Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015 – 2020		
Cele strategiczne w ramach Programu to:	+	Cele wpisane w Program poprzez m.in.:

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podniesienie poziomu wiedzy oraz kształtowanie postaw społeczeństwa związanych z włączaniem się do działań na rzecz różnorodności biologicznej z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju. ▪ Włączenie wybranych sektorów gospodarki w działania na rzecz różnorodności biologicznej. ▪ Zachowanie i przywracanie populacji zagrożonych gatunków i siedlisk. ▪ Efektywne zarządzanie zasobami przyrodniczymi. ▪ Utrzymanie i odbudowa ekosystemów oraz ich usług. ▪ Ograniczenie presji gatunków inwazyjnych i konfliktowych. ▪ Ograniczenie i łagodzenie skutków zmian klimatycznych 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w planach urządzenia lasu działań związanych z przebudową drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem, a także mających na celu zwiększanie różnorodności biologicznej w lasach. ▪ Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej. ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych. ▪ Zalesianie nieużytków zgodnie z warunkami siedliskowymi. ▪ Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych. ▪ Zintensyfikowanie pozyskania środków finansowych na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu. ▪ Eliminacja gatunków inwazyjnych.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030		
<p>Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska; ▪ Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich; 	+	<p>Cele wpisujące się w SPA m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu; ▪ Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu 		<p>źródeł energii w sektorze publicznym.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych. ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)		
<p>Celem głównym jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE oraz utrzymanie ich na tych obszarach na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM2.5 także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia. ▪ Osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego. 	+	<p>Cele wpisujące się w Krajowy Program Ochrony Powietrza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu). ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych. ▪ Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego. ▪ Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (POLiŚ)		
<p>Osie priorytetowe oraz priorytety inwestycyjne zawarte w POLiŚ to: Oś priorytetowa I: zmniejszenie emisyjności gospodarki realizowana będzie przez</p>	+	<p>Cele wpisane w POLiŚ: Dla osi I:</p>

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>następujące priorytety inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. ▪ Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach. ▪ Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym. ▪ Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia. ▪ Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu. ▪ Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe <p>Oś priorytetowa II: ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu realizowana będzie przez następujące priorytety inwestycyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie. ▪ Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie. ▪ Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych. ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym. ▪ Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego. ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. <p>Dla osi II:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobywania przez system kontroli. <p>Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recyrkulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej Odra-Wisła”. ▪ Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych. ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej. ▪ Modernizację instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych. ▪ Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięki, izolacje akustyczne i inne. <p>Dla osi III:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojskowych). ▪ Zmniejszenie zanieczyszczenie powietrza i propagowanie działań służących zmniejszenia hałasu. <p>Oś priorytetowa III: rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej. <p>Oś priorytetowa VII: poprawa bezpieczeństwa energetycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. ▪ Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. 		<p>i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).</p> <p>Dla osi VII:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym.
Strategia „Sprawne Państwo 2020”		
<p>Cel główny: Zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Otwarty rząd. ▪ Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa. ▪ Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych. ▪ Dobre prawo. ▪ Efektywne świadczenie usług publicznych. ▪ Skuteczny wymiar sprawiedliwości i prokuratura. 	+	<p>Większość celów zawartych w Strategii nie odnośni się do ochrony środowiska. Program ochrony środowiska spełnia cel 7 w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego. 		
Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”		
<p>Główne cele Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki. ▪ Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców. 	+	<p>Cele wpisujące się w Strategię m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik. ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych.
Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie		
<p>Główne cele Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów. ▪ Budowa spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych. 	+	<p>Cele wpisujące się w Strategię m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. <p>Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych. ▪ Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych. ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej.
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020		
Cele szczegółowe dotyczące ochrony środowiska zawarte w Strategii:	+	Cele wpisujące się w Strategię m.in.:

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stoień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej. ▪ Bezpieczeństwo żywnościowe. ▪ Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych. ▪ Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym. ▪ Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli. ▪ Uwzględnianie w planach urządzenia lasu działań związanych z przebudową drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem, a także mających na celu zwiększanie różnorodności biologicznej w lasach. ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych.
Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)		
<p>Cel główny Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. 	+	<p>Cele wpisujące się w Strategię:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu. ▪ Przebudowa dróg, powiatowych, utwardzenie dróg i poboczy w celu m. in. poprawy płynności ruchu, a tym samym ograniczenie emisji prekursorów ozonu.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022		
<p>Główne cele w Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym. ▪ Umocnienie zdolności państwa do obrony. ▪ Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego. ▪ Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa. ▪ Tworzenie warunków rozwoju zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego. 		<p>Zadania zawarte w Programie Ochrony Środowiska nie bezpośrednio wpływają na cele zawarte w Strategii. Żadne z zadań nie będzie zagrażać bezpieczeństwu narodowemu co można uznać, że dokumenty te są spójne.</p>
Strategia rozwoju kapitału ludzkiego 2020		
<p>Cel szczegółowy Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost zatrudnienia. ▪ Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. ▪ Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. ▪ Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej ▪ Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli. 	+	<p>Zadania wpisujące się w Strategię obejmują działania zawarte w sektorze ochrony powietrza atmosferycznego, które poprawią zdrowie obywateli. Dodatkowo wszystkie działania edukacyjne zawarte w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego umożliwią podniesienie kompetencji ludzi.</p>
Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020		
<p>Kierunki interwencji w Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie. ▪ Promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych. ▪ Uproszczenie mechanizmów zrzeszania się ludzi przez ograniczenie procedur i obciążeń dla stowarzyszeń, fundacji i inicjatyw obywatelskich. 	+	<p>Zadania wpisujące się w Strategię poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM. ▪ Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii. ▪ Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej (przez docenianie ludzi zaangażowanych w działalność społeczną, kampanie społeczne, wykorzystywanie nowoczesnych technologii, wprowadzanie nowych technik głosowań i komunikowania się administracji z obywatelami). ▪ Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych. ▪ Modernizacja infrastruktury oraz rozszerzenie ról społecznych instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury. 		<p>w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych. ▪ Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego). ▪ Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych. ▪ Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej.
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 230. Trzecia fala nowoczesności		
<p>Cele wymienione w Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. ▪ Ochrona oraz poprawa stanu środowiska. ▪ Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. ▪ Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego i wzrost kapitału rozwoju. 	+	<p>Cele wpisujące się w Strategię:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. <p>Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery</p>
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stożień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Cele rozwojowe obejmują m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. ▪ Racjonalne gospodarowanie zasobami. ▪ Poprawę efektywności energetycznej. ▪ Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii. ▪ Poprawę stanu środowiska oraz adaptację do zmian klimatu. ▪ Zwiększenie efektywności transportu. ▪ Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integrację przestrzenną dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. 	+	<p>Zadania wpisujące się w Strategię m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Promowanie odnawialnych źródeł energii. ▪ Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli. ▪ Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020		
<p>Przykładowe cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu. ▪ Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich. ▪ Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu. 		<p>Zadania wpisujące się w Strategię poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo – klimatycznego. ▪ Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych. ▪ Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego
Regionalny Program Operacyjny województwa świętokrzyskiego 2014-2020		
<p>Cele zawarte w Programie odpowiadają głównym celom Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020. Wiele z działań z Strategii będzie finansowane z Programu Operacyjnego.</p> <p>Oś priorytetowa 3. Efektywna i zielona energia: W ramach osi zakłada się realizację inwestycji, których celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zwiększenie poziomu wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł, co w rezultacie doprowadzi do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i substancji szkodliwych do atmosfery.</p> <p>Oś priorytetowa 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe: W ramach osi zakłada się realizację inwestycji, których celem będzie m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej. ▪ Rozwijanie systemów zarządzania klęskami i katastrofami. ▪ Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami w celu wypełnienia zobowiązań określonych w prawie Unii. ▪ Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej. 	+	<p>Zadania wpisujące się w Regionalny Program Operacyjny, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych. ▪ Przebudowa dróg, powiatowych, utwardzenie dróg i poboczy w celu m. in. poprawy płynności ruchu, a tym samym ograniczenie emisji prekursorów ozonu. ▪ Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (np. regularne czyszczenie ulic na mokro). ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Realizacja działań przewidzianych w Programie pt. „Projekt ochrony przeciwpowodziowej Odra-Wiśla”. ▪ Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych. ▪ Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
		<p>oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo –klimatycznego.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego		
<p>Plan Zagospodarowanie Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego służy takim działaniom jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzgadnianiu projektów studiów, gminnych planów miejscowych, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z uwzględnieniem planów zagospodarowania przestrzennego województw ościennych. ▪ Identyfikacji i kreowaniu płaszczyzn współpracy międzywojewódzkiej. ▪ Negocjacji i wdrażaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym do planowania miejscowego. ▪ Opiniowaniu projektów krajowych dokumentów programowych wraz z rekomendacją zadań inwestycyjnych z poziomu województwa na szczebel krajowy. 	+	<p>Zadania wpisujące się w Plan.m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami. ▪ Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących ograniczeń budowy obiektów mogących powodować wzmożone natężenie ruchu. ▪ Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi według harmonogramu zawartego w aktualnym planie gospodarki odpadami województwa świętokrzyskiego.
Plan Gospodarki Odpadami Dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2018		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Główne cele w zakresie gospodarki odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona środowiska. ▪ Zrównoważony rozwój województwa. ▪ Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa. <p>Osiąganie celów nadrzędnych wymaga realizacji wyznaczonych poniżej celów pośrednich.</p> <p>Odpady komunalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie 50% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2020 r. ▪ Osiągnięcie 70% wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2020 r. <p>Odpady ulegające biodegradacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie do dnia 16 lipca 2020 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. <p>Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrożenie w każdej gminie selektywnego zbierania i odbierania odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych (w tym przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego). 	+	<p>Zadania wpisujące się w Plan poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiągnięcie 30% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2018 roku, a do roku 2020 – 50% wagowo. ○ graniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. ▪ Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących. ▪ Kontynuacja selektywnego zbierania i odbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach. ▪ Budowa i rozbudowa instalacji do wytwarzania paliw alternatywnych z odpadów.
Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych		
<p>Cele KPOŚK:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami 	+	<p>Zadania wpisujące się w Program poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
		i zagospodarowywania osadów ściekowych oraz odprowadzenia oczyszczonych ścieków. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, rozbudowa, modernizacja i utrzymanie sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową podczyszczalni ścieków. ▪ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie. ▪ Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.
Program Ochrony Środowiska dla województwa Świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025		
Główne cele Programu to m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dążenie do poprawy stanu środowiska. ▪ Ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń. ▪ Ochrona i rozwój walorów środowiska. ▪ Racjonalne gospodarowanie zasobami 	+	Wszystkie cele zawarte w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego wpisują się w cele Programu dla Województwa Świętokrzyskiego. Są to min.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ochrona udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli. ▪ Wykorzystywanie innowacyjnych technik w celu odzysku energii cieplnej lub elektrycznej. ▪ Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin poprzez korzystanie z najnowocześniejszych technik. ▪ Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo – klimatycznego.

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2013-2020		
<p>Główne cele PROW:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa konkurencyjności rolnictwa. ▪ Zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi. ▪ Działania w dziedzinie klimatu. ▪ Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. <p>Program zawiera sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie oraz na obszarach wiejskich. ▪ Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami. ▪ Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie. ▪ Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa. ▪ Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym. ▪ Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich. ▪ Pomoc finansowa jest skierowania głównie do sektora rolnego. 	+	<p>Zadania wpisujące się w cele PROW poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie. ▪ Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód. ▪ Zachowanie różnorodności biologicznej na terenach wiejskich z wykorzystaniem pakietów w ramach działania rolno – środowiskowo –klimatycznego
Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego na lata 2016 – 2016 z perspektywą do 2020		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Program został opracowany na potrzeby mieszkańców, które ze względu na swoje uwarunkowania nie mogą być obejmowane przez sieć kanalizacyjną.</p>	+	<p>Cele wpisane w Program:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie.
<p>Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM2.5” wraz z Planem Działań Krótkoterminowych</p>		
<p>Głównym celem programu jest doprowadzenie do wartości dopuszczalnych substancji w powietrzu. Dla powiatu włoszczowskiego POP określa następujące cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej. ▪ Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających starostwu. <p>Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza w budynkach użyteczności publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania. <p>Wspomaganie zadań państwowego monitoringu jakości powietrza w formie dotacji.</p>	+	<p>Zadania wpisujące się w cel POP poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu). ▪ Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych.
<p>Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu Część C – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia ozonu”</p>		
<p>Cele POP zawarte dla powiatu włoszczowskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie emisji w sektorze komunalnym i przemysłowym. 	+	<p>Zadania wpisujące się w cele POP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych. 		spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery. ▪ Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE. ▪ Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych
Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego		
Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego uwzględnia założenia i kierunki działań określone w opracowaniach dotyczących ochrony środowiska naturalnego, zrównoważonego rozwoju województwa oraz tworzenia odpowiednich warunków zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców. Podstawowym celem jest prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej, która ma za zadanie tworzenie zasobów wodnych zarówno w dużych jak i małych systemach wodnych.	+	Zadania wpisujące się w Program: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uwzględnianie w udzielanych pozwoleniach wodnoprawnych zapisów warunków korzystania z wód regionu wodnego i aktualnego stanu jednolitej części wód. ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych. ▪ Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną. ▪ Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych. ▪ Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury.
Warunki korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły (Rozporządzenie Nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły)		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Warunki korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły określają:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód, wynikające z ustalonych celów środowiskowych. ▪ Priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych. ▪ Ograniczenia w korzystaniu wód. <p>Głównym celem jest utrzymanie celów środowiskowych dla poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych.</p>	+	<p>Działania wpisujące się w cele warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego.
<p>Warunki korzystania z wód dla regionu wodnego Środkowej Wisły (Rozporządzenie nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Wisły z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły)</p>		
<p>Warunki korzystania z regionu wodnego Środkowej Wisły określają:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szczegółowe wymagania w zakresie stanu wód wynikające z ustalonych celów środowiskowych. ▪ Priorytety w zaspokajaniu potrzeb wodnych. ▪ Ograniczenia w korzystaniu z wód na obszarze regionu wodnego lub jego części albo dla wskazanych jednolitych części wód niezbędne dla osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych, w szczególności w zakresie: ▪ Poboru wód powierzchniowych lub podziemnych. ▪ Wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. ▪ Wprowadzania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego do wód, do ziemi lub urządzeń kanalizacyjnych. ▪ Wykonywania nowych urządzeń wodnych. 	+	<p>Działania wpisujące się w cele warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustanowienie stref ochrony pośredniej dla ujęć wód oraz weryfikacja wyznaczenia wód wrażliwych. ▪ Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego.
<p>Strategii Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego na lata 2014 – 2020</p>		

Cele wskazane w dokumentach strategicznych	Stopień powiązania	Działania wpisujące się w cele strategiczne
<p>Cele strategiczne Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podniesienie standardu życia mieszkańców oraz wzmocnienie integracji społecznej. ▪ Rozwój lokalnej gospodarki oraz zwiększenie jej konkurencyjności. ▪ Kształtowanie przestrzeni funkcjonalnej i atrakcyjnej oraz zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów powiatu 	+	<p>Wszystkie zadania określone w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Wykorzystanie nowoczesnych technologii w sektorze rolniczym dodatkowo spowoduje wzrost efektywności w sektorze rolniczym.</p>

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Informacje zawarte w niniejszym Programie przeanalizowano pod kątem spójności celów zawartych w dokumentach strategicznych, do których należą:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020.
- 9 zintegrowanych strategii rozwoju:
 - Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
 - Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku).
 - Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” – perspektywa do 2020 r.
 - Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020.
 - Strategia „Sprawne Państwo 2020”
 - Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022
 - Strategia rozwoju kapitału ludzkiego 2020.
 - Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020.
 - Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie.
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku.
- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030).
- Krajowy plan gospodarki odpadami 2014.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.
- Regionalny Program Operacyjny województwa świętokrzyskiego 2014-2020.
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015 – 2020.
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Program Ochrony Środowiska dla województwa Świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025.
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2013-2020.

- Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego na lata 2016 – 2016 z perspektywą do 2020.
- Program wodno - środowiskowy kraju.
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (z dnia 22 września 2014 r).
- Plan Gospodarki Odpadami Dla Województwa Świętokrzyskiego, 2012 – 2018.
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM_{2,5}” wraz z Planem Działań Krótkoterminowych
- Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu Część C – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia ozonu”.
- Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego.
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.
- Warunki korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły (Rozporządzenie Nr 4/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły).
- Warunki korzystania z wód dla regionu wodnego Środkowej Wisły (Rozporządzenie nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej W Warszawie Wisły z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej).
- Strategii Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego na lata 2014 – 2020.

Po przeanalizowaniu wyżej wymienionych dokumentów stwierdza się, że niniejszy Program jest spójny z tymi dokumentami (Tabela 39).

13 Monitoring wdrażania Programu

Kontrola realizacji Programu wymaga oceny stopnia wykonania przyjętych w nim celów i działań. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego możliwe będzie dokonanie oceny procesu wdrażania oraz ewentualnej modyfikacji dokumentu [14].

Zgodnie z zapisami Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z wykonania Programu organ wykonawczy powiatu sporządzi co 2 lata raporty, o których mowa w art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, które następnie przedstawi radzie powiatu. Po przedstawieniu raportów radzie gminy, raporty będą przekazane organowi wykonawczemu województwa. Następnie na podstawie sporządzonego raportu oraz zaktualizowanych danych Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez WIOŚ w Kielcach, zostanie przeprowadzona analiza skutków realizacji założeń opracowanego Programu Ochrony Środowiska. W celu usprawnienia nadzoru nad realizacją Programu przyjęto konkretne wskaźniki, za pomocą których możliwe będzie udokumentowanie wpływu wykonanych działań zapisanych

w Programie na stan środowiska. Analiza przedstawionych w Tabeli 36 wskaźników będzie podstawą do korekty i weryfikacji planowanych przedsięwzięć.

14 Działania mające na celu minimalizację negatywnych oddziaływań Programu na środowisko

Stosując zasadę przezorności wykonano strategiczną ocenę oddziaływania niniejszego dokumentu na środowisko, która wykazała, że możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań, związanych z realizacją programowych założeń.

W celu zminimalizowania ujemnych skutków Programu, tak aby nie stanowiły one istotnego zagrożenia dla środowiska w szczególności obszarów i gatunków chronionych, planuje się podjęcie następujących działań:

- a. podczas realizacji działań rozwojowych będzie dążyć się do maksymalnego ograniczenia ich negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze (w tym przede wszystkim na obszary i gatunki chronione) oraz podjęte zostaną działania zapobiegające lub ograniczające ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze;
- b. na etapie, zarówno realizacji planowanych inwestycji, jak i podczas eksploatacji w szczególności sposób będzie traktowało się bezpieczeństwo ekologiczne form ochrony przyrody utworzonych w granicach powiatu;
- c. w przypadku realizacji założeń dotyczących inwestowania w OZE (elektrownia wiatrowa lub farmy fotowoltaiczne), to wszystkie działania będą zaprojektowane w taki sposób, aby nie wpływały niekorzystnie na otaczające środowisko; szczególną rolę podczas planowania takich inwestycji, będzie pełnił projekt odpowiedniej lokalizacji, który uwzględni optymalną, niepowodującą ewentualnych istotnych ujemnych skutków, odległość od zamieszkałych terenów, linii energetycznych, a w szczególności od obiektów i gatunków objętych ochroną; wybór właściwej lokalizacji farm wiatrowych uważany będzie za najważniejszą metodę minimalizacji negatywnego wpływu wiatraków na ptaki i nietoperze; wiatraki, które ewentualnie będą zlokalizowane na trasie przelotów ptaków zostaną odpowiednio oznakowane odblaskowymi kolorami.; w celu minimalizacji ewentualnego negatywnego wpływu małych elektrowni wodnych (MEW) w konstrukcji uwzględniona będzie budowa przepławek oraz kanałów naprowadzających bądź obiegowych;
- d. podczas realizacji Programu Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego, szczególną wagę będzie się przykładać do ochrony zdrowia i życia społeczności lokalnej; stosować się będzie zasadę prewencji i odpowiedni sposób informowania o podejmowanych inwestycjach, a następnie na bieżąco aktualizować podawane mieszkańcom informacje, co pomoże w szybkiej reakcji podczas jakiegokolwiek awarii lub niepożądanym sytuacjach;
- e. w trakcie realizacji inwestycji przewidzianych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Włoszczowskiego będzie się postępować zgodnie z nałożonymi przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach warunkami wykorzystania terenu w fazie realizacji oraz eksploatacji lub użytkowania

przedsięwzięcia, nakładającymi konieczność szczególnej ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich, które korespondują z konkretnym przedsięwzięciem;

- f. działaniami minimalizującymi negatywny wpływ na środowisko zadań inwestycyjnych będą działania uwzględniające następujące kwestie:
- a. prowadzone prace będą ograniczone do terenów planowanych do przebudowy odcinków dróg;
 - b. prowadzone prace w miarę możliwości nie będą powodować zmian stosunków wodno-gruntowych obszarów sąsiadujących z terenem budowy;
 - c. masy ziemne pochodzące z wykopów będą w miarę możliwości ponownie wykorzystane (np. do urządzenia i zagospodarowania skarp, nasypów);
 - d. miejsca składowania materiałów budowlanych nie będą lokalizowane w bliskim sąsiedztwie drzew oraz ograniczone zostanie w ich sąsiedztwie poruszanie się sprzętu budowlanego;
 - e. na etapie projektowym dróg, odpowiednio uwzględnione zostaną kwestie zbierania oraz odprowadzania wód opadowych z terenu nawierzchni planowanych do przebudowy dróg; ochrona wód będzie mogła np. polegać na oczyszczaniu w urządzeniach do separacji substancji ropopochodnych oraz usuwaniu zawiesin wód opadowych i roztopowych przed zrzutem do zbiorników;
 - f. prace budowlane wykonywane będą tak aby nie dopuścić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych oraz zanieczyszczenia gleby;
 - g. zapewniona zostanie dobra organizacja robót, przestrzeganie zasad BHP na placu budowy w celu uniknięcia wystąpienia awarii;
 - h. drzewa (ale również trawniki, krzewy, gleba) zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie prowadzonych prac, które będą mogły zostać w wyniku ich prowadzenia uszkodzone, zostaną odpowiednio zabezpieczone (np. osłony - odeskowanie); w przypadku, gdy w trakcie prowadzonych robót dojdzie do uszkodzenia, po zakończeniu prac natychmiast zostaną podjęte odpowiednie prace pielęgnacyjne (np. poprzez zabezpieczenie powierzchni ran drzew preparatem impregncyjnym);
- g. wszelkie inwestycje związane z budową nowych obiektów bądź nowych elementów (budowa infrastruktury liniowej) wymagają zazwyczaj zabudowy powierzchni zielonej; takie działania w celu ograniczenia oddziaływania na przyrodę i krajobraz będą w miarę możliwości poprzedzone inwentaryzacją przyrodniczą; dla przykładu w momencie realizacji inwestycji drogowych, tam gdzie stwierdzone zostały szlaki migracji płazów oraz innych małych zwierząt będzie wykonany system ogrodzeń zabezpieczających przed wtargnięciem osobników na plac budowy; w sytuacji, w której dojdzie do obserwacji trudności w migracji zwierząt należy zostaną podjęte działania korygujące oraz minimalizujące zjawisko barierowości, np. wyłapywanie oraz zapewnienie bezpiecznej lokalizacji zwierząt poza terenem budowy, co umożliwi kontynuację wędrówki;

- h. dodatkowo, w przypadku zadania polegającego na zapewnieniu sieci instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, aby ograniczyć do minimum negatywne oddziaływania związane z funkcjonowaniem instalacji, proces prowadzony będzie w zamkniętych halach i reaktorach;
- i. sposobem ograniczającym lub całkowicie zapobiegającym negatywnym oddziaływaniom na zwierzęta, spowodowanym budową dróg, a następnie ich eksploatacją, będzie w miarę potrzeby budowanie specjalnych przejść:
 - a. nadziemnych (mosty krajobrazowe) – najczęściej dla dużych zwierząt;
 - b. podziemnych (przejścia, tunele, przepusty) - dla małych zwierząt, gadów i płazów;
 - i specjalnych grodzic:
 - c. szczelnych ścianek w celu zapobiegania przed wpadnięciem płazów i małych zwierząt do wykopów;
- j. w przypadku wylesień, działaniem kompensującym będą zalesianie innego obszaru, o takiej samej powierzchni, jak ta, na której podczas budowy wycięto drzewa;
- k. prace termomodernizacyjne będą prowadzone w zgodzie z obowiązującym prawem, w tym m.in. ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody; wszelkie działania zmierzające do realizacji przedsięwzięcia będą prowadzone po uprzednio wykonanych ekspertyzach ornitologicznych oraz chiropterologicznych; umożliwi to wykluczenie ryzyka zniszczenia siedlisk, odpowiedniego zaplanowania harmonogramu prac, dokonania kompensacji przyrodniczej; w przypadku stwierdzenia wystąpienia siedlisk – prace będą prowadzone pod nadzorem ornitologa i/lub chiropterologa; w przypadku stwierdzenia, że w budynkach, przeznaczonych w Programie do termomodernizacji, znajdują się siedliska ptaków lub nietoperzy, działaniem kompensującym będzie np. rozmieszczenie w okolicy skrzynek lęgowych, które spełnią funkcję zastępczych miejsc gniazdowania;
- l. sposobami ograniczającymi ewentualne występowanie negatywnego oddziaływania na ptactwo oraz nietoperze, podczas zaplanowanych przez powiat prac termomodernizacyjnych będą:
 - a. sprawdzenie przed przystąpieniem do remontu czy w budynku nie gnieźdzą się ptaki lub nietoperze;
 - b. przestrzeganie zasady zgodnej z art. 127 ustawy o ochronie przyrody, która mówi, że zabronione jest prowadzenie prac budowlanych, także tynkarskich, w otoczeniu zajętych przez ptaki w okresie lęgowym;
 - c. nie będą zabezpieczane otwory i szczeliny w sezonie lęgowym, które pełnią dla ptactwa i nietoperzy funkcję jedynej drogi do utworzonych w budynkach gniazd;
- m. ponieważ Niniejszy Program przewiduje realizację działań dotyczących: budowy, przebudowy, remontu, modernizacji budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych realizowanych w innych celach; realizacje urządzeń zwiększających retencję wodną; prace prowadzące do zwiększenia możliwości retencyjnych i renaturyzację

cieków wodnych, zgodnie z „Opisem przykładowych środków umożliwiających wariantowanie i minimalizację negatywnego oddziaływanie przykładowych przedsięwzięć na dobry stan wód powierzchniowych i ekosystemów od wód zależnych w rozumieniu RDW” będącego załącznikiem nr 3: do „Zasad weryfikacji przesłanek z art. 4 ust. 7 RDW w odniesieniu do przedsięwzięć przeciwpowodziowych realizowanych w stanie prawnym obowiązującym przed i po 18 marca 2011 r.” opracowanych przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej wraz z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, w przypadku, gdy analiza wariantów realizacji nadrzędnego celu społecznego doprowadzi do przekonywująco uzasadnionego wyboru przedsięwzięcia o negatywnym wpływie na stan wód, zastosowane zostaną wszystkie możliwe środki ograniczające negatywne oddziaływanie tego przedsięwzięcia; działania minimalizujące to np.:

- a. gospodarka leśna zwiększająca zdolności lasów do retencjonowania wód opadowych i roztopowych w tym działania polegające na zwiększeniu powierzchni zalesionych; przebudowa drzewostanów w kierunku większego udziału drzewostanów liściastych; zwiększenie udziału martwego drewna w drzewostanach gospodarczych; wyłączenie z użytkowania lasów na siedliskach bagiennych (olsy, bory i lasy bagienne); niestosowanie rębni zupełnej w lasach na siedliskach bagiennych (w tym w olsach) – zalesianie prowadzone tylko po udowodnieniu braku negatywnych oddziaływań przyrodniczych;
- b. budowa polderów przeciwpowodziowych – projektowanie konstrukcji urządzeń z uwzględnieniem czynników takich jak wysokość zalewów polderu czy ich regulacja czasowa, aby dynamika poziomu wody na wydzielonym obszarze nie odbiegała znacząco od naturalnej dynamiki zalewów w dolinie danej rzeki (odtworzenie roślinności naturalnej dla dolin rzecznych);
- c. w przypadku budowy kanałów ulgi chroniących cenną infrastrukturę - wykorzystywanie istniejących obniżen terenu lub dopływów rzeki;
- d. budowa suchych zbiorników przeciwpowodziowych - lokalizowanie inwestycji na terenach o relatywnie niskich walorach przyrodniczych; czasza suchego zbiornika będzie zachowywać naturalną morfologię doliny rzeki; będą stworzone warunki dla roślinności typowej dla terenów zalewowych (dostosowanej do okresowego retencjonowania wody w zbiorniku);
- e. renaturyzacja uregulowanych w przeszłości koryt rzek i potoków, w tym odtwarzanie zlikwidowanych meandrów, bocznych koryt, starorzeczy; poszerzenie oraz różnicowanie kształtu koryta połączone z odtwarzaniem naturalnych procesów korytowych; zwiększanie szorstkości koryt poprzez naturalne lub sztuczne wprowadzenie grubego rumoszu drzewnego;
- f. budowa małych zbiorników retencyjnych – lokalizacja na terenach o relatywnie niskich walorach przyrodniczych, uwzględnianie urządzeń umożliwiających drożność zapory do wędrówki ryb oraz pozostałych organizmów wodnych; uwzględnieniu potrzeby rozwoju roślinności naturalnej dla dolin rzecznych poprzez odpowiednie zarządzanie gromadzonymi wodami (poprzez okresowe wiosenne zalewy doliny poniżej zbiornika); zachowaniu odpowiedniego reżimu

hydrologicznego w rzece, co jest konieczne dla rozrodu ryb i innych organizmów wodnych; stworzenie efektywnego systemu przenoszenia rumowiska zatrzymywanego przez zaporę do koryta rzeki poniżej zapory; zapewnienie ciągłości rzeczno-koryta ekologicznego dla zwierząt lądowych (zalesienie przynajmniej jednego brzegu zbiornika); wydzielenie strefy cofki zbiornika (wyłączenia z rozwijającą się roślinnością szuwarową) jako obszaru specjalnej ochrony;

- g. budowa sieci kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach o rozproszonej zabudowie, jak również ewidencja zbiorników bezodpływowych ograniczą niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód, co z kolei doprowadzi do redukcji negatywnego wpływu ścieków na środowisko wód podziemnych i powierzchniowych.

- n. w przypadku przewidzianego do realizacji zadania dotyczącego działań inwestycyjnych i utrzymaniowych związanych z melioracjami wodnymi, działania minimalizujące będą polegać na prowadzeniu prac w takich terminach, aby nie stanowić zagrożenia dla organizmów bytujących w kanałach, korytach; ponadto prace będą przeprowadzone po wcześniejszej inwentaryzacji cieków; minimalizacja będzie również polegać np. na stosowaniu naturalnych materiałów (np. faszyny, kamienia); w zakresie ochrony powietrza działania wymagające prowadzenia robót budowlanych często związane są z wykorzystaniem pojazdów; efektem będzie emisja zanieczyszczeń do atmosfery; w funkcji czasu roboty budowlane są jednak czynnikiem krótkotrwałym, obecnym jedynie na etapie realizacji inwestycji; działaniami minimalizującymi będą:
 - a. uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody,
 - b. systematyczne sprzątanie placu budowy,
 - c. ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn oraz samochodów na biegu jałowym,
 - d. w zakresie cząstek pyłowych - składowanie materiałów sypkich zostanie ograniczone do minimum.

Podczas realizacji działań przewidzianych w Programie ochrony środowiska powiatu włoszczowskiego będą ograniczane również ewentualne negatywne oddziaływania poprzez przestrzeganie określonych zakazów w stosunku do zwierząt (umyślnie zabijanie, okaleczenie i chwywanie, niszczenie siedlisk lub gniazd, przenoszenie z miejsc regularnego przebywania do innych) i roślin (umyślnie niszczenie siedlisk, zrywanie, uszkodzanie). W sytuacji, w której niemożliwe będzie ograniczenie lub zlikwidowanie negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, w szczególności obszary i gatunki chronione sporządzany będzie wniosek do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów w stosunku do gatunków zwierząt, roślin i grzybów.

15 Źródła

1. Prawo Ochrony Środowiska Komentarz; Z. Bukowski, E.K. Czech, K. Karpus, B. Rakoczy; Warszawa 2013
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2016 poz. 672 z późn. zm.).
3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019; B. Alojzy-Karczmarczyk, S. Makoudi, J. Mazurek, J. Staszczak, J. Żółtek; Włoszczowa 2012
4. Główny Urząd Statystyczny
5. <http://epsh.pgi.gov.pl> – serwis Państwowej Służby Hydrogeologicznej
6. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody
7. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
8. Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
9. <https://npk.parkilodzkie.pl> – Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych
10. Standardowy Formularz Danych
11. GUS – Bank Danych Lokalnych
12. <http://www.gios.gov.pl>
13. Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2014 r.
14. Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011 – 2015 z perspektywą do roku 2019; Kielce 2011
15. Powszechny Spis Rolny 2010
16. Gospodarka odpadami komunalnymi w gminach powiatu włoszczowskiego informacja na posiedzenie Komisji Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Promocji Powiatu Rady Powiatu Włoszczowskiego w dniu 23 czerwca 2015 r.
17. Realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu włoszczowskiego
18. http://siedliska.gios.gov.pl/pdf/ranking/ranking_siedlisk.pdf - Lista rankingowa typów siedlisk przyrodniczych
19. Pomniki przyrody w województwie świętokrzyskim:
http://bip.kielce.rdos.gov.pl/files/artykuly/25234/pomniki_przyrody_swietokrzyskie.pdf
20. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015 - 2020 z perspektywą do 2025 roku
21. Użytki ekologiczne w województwie świętokrzyskim
http://bip.kielce.rdos.gov.pl/files/artykuly/25234/uzytkie_ekologiczne_swietokrzyskie.pdf
22. Raport stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2012
23. Program Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą na lata 2025
24. Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014
25. Stan środowiska w województwie świętokrzyskim Raport 2015, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach
26. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 opublikowany przez Ministerstwo Środowiska w 2013 r.
27. Nadleśnictwo Włoszczowa <http://www.wloszczowa.radom.lasy.gov.pl/>
28. Uchwała Nr XXXV/615/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r.

29. Program Ochrony Środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne. Kielce 2014.
30. bip.kielce.rdos.gov.pl
31. <https://www.mos.gov.pl>
32. Zadania samorządu terytorialnego w ochronie środowiska. Aspekty materialne i finansowe. Anna Barczak, Ewa Kowalewska, Warszawa 2015
33. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
34. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
35. Ewidencja gruntów i budynków
36. Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego
37. www.kzgw.gov.pl
38. Gminy powiatu włoszczowskiego
39. Ewidencja gruntów i budynków

16 Spis rysunków

Rysunek 1. Zlewnie poziomu 3 w granicach powiatu włoszczowskiego [37].	8
Rysunek 2. Sieć rzeczna powiatu włoszczowskiego [37].	8
Rysunek 3. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w granicach powiatu włoszczowskiego [37].	10
Rysunek 4. Struktura wg grup działalności gospodarczej wg PKD 2007.	14
Rysunek 5. Rezerваты przyrody w powiecie włoszczowskim [7].	18
Rysunek 6. Zasięg Przedborskiego Parku Krajobrazowego w granicach powiatu włoszczowskiego [7].	19
Rysunek 7. Obszary Chronionego Krajobrazu w granicach powiatu włoszczowskiego [7].	21
Rysunek 8. Zasięg obszarów Natura 2000 w granicach powiatu włoszczowskiego [7].	23
Rysunek 9. Rozmieszczenie pomników przyrody w powiecie włoszczowskim zgodnie z oznaczeniem określonym w Tabela 5 [7].	32
Rysunek 10. Rozmieszczenie użytków ekologicznych w powiecie włoszczowskim zgodnie z oznaczeniem określonym w Tabela 7 [7].	36
Rysunek 11. Zasięg działania Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w granicach powiatu włoszczowskiego [37].	37
Rysunek 12. Granice zlewni JCWP w granicach powiatu włoszczowskiego oraz europejskie kody JCWP [33] [34].	38

17 Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia i liczba ludności gmin powiatu włoszczowskiego [4].	7
Tabela 2. Wykaz ujęć wód podziemnych z terenu powiatu włoszczowskiego użytkowanych na podstawie pozwoleń wodnoprawnych wraz z poborem średniodobowym [8].	11
Tabela 3. Rezerваты przyrody w powiecie włoszczowskim [3] [6].	17
Tabela 4. Obszary Natura 2000 na terenie powiatu włoszczowskiego [30].	23
Tabela 5. Zbiorowiska łąkowe na terenie Doliny Górnej Pilicy [7].	24
Tabela 6. Pomniki przyrody w powiecie włoszczowskim [7].	28
Tabela 7. Użytki ekologiczne w powiecie włoszczowskim [7].	33

Tabela 8. Przybliżone powierzchnie wybranych form ochrony przyrody w granicach powiatu włoszczowskiego.	36
Tabela 9. Klasyfikacja jakości wód w wybranych JCWP powiatu włoszczowskiego - Załącznik 1 „Charakterystyka JCW” do Programu wodno – środowiskowego kraju.	39
Tabela 10. Wybrane zbiorniki retencyjne na terenie powiatu włoszczowskiego [36].	41
Tabela 11. Wybrane stawy rybne o powierzchni powyżej 1 ha na terenie powiatu włoszczowskiego [36].	42
Tabela 12. Charakterystyka aglomeracji Włoszczowa - opracowano na podstawie Załącznika 2 do AKPOŚK	45
Tabela 13. Oczyszczalnie komunalne na terenie powiatu włoszczowskiego - stan na 31.12.2015 r [38].	45
Tabela 14. Stopień skanalizowania gmin - opracowanie na podstawie informacji przekazanych z Urzędów Gmin.	46
Tabela 15. Liczba zbiorników bezodpływowych - opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.	46
Tabela 16. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w powiecie włoszczowskim – opracowano na podstawie programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015 – 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025.....	46
Tabela 17. Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryteria ochrony zdrowia ludzi w roku 2010 i 2014 [3] [24].	48
Tabela 18. Ogólne wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na kryteria ochrony roślin w roku 2010 i 2014 [3] [24].	49
Tabela 19. Zawartość metali ciężkich w glebach powiatu włoszczowskiego w latach 2013-2014 [25].	50
Tabela 20. Grunty zdewastowane wymagające rekultywacji - stan na dzień 31.12.2015 r. [8]. ...	50
Tabela 21 Struktura własnościowa lasów	55
Tabela 22. Powierzchnia gruntów zalesionych w latach 2010-2015 [8].	56
Tabela 23. Wyniki pomiarów hałasu drogowego na terenie powiatu włoszczowskiego w 2011 r. [22].	59
Tabela 24. Wyniki pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na terenie powiatu włoszczowskiego [25].	61
Tabela 25. Masa przyjętych przez RIPOK Włoszczowa ilości odpadów wtórnych i sposoby ich przetworzenia w 2014 r. [16].	65
Tabela 26. Masa surowców wtórnych przekazana do recyklingu [16]	65
Tabela 27 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu włoszczowskiego [17].	67
Tabela 28 Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2013 r. [17]	68
Tabela 29 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2014 r. [17]	68
Tabela 30 Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu włoszczowskiego w 2015 r [17].	68
Tabela 31 Wykaz instalacji wykorzystujących OZE na terenie powiatu włoszczowskiego – Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015 – 2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025.....	69
Tabela 32 Efekty realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska.	77

Tabela 33 Analiza SWOT	84
Tabela 34 Główne problemy ekologiczne oraz odnoszące się do nich zaplanowane do realizacji w Programie wybrane zadania w korelacji z założeniami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.”	97
Tabela 35 Zadania z zakresu ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa realizowane na szczeblu powiatu [32].	112
Tabela 36 Cele, kierunki interwencji, zadania oraz mierniki służące monitorowaniu realizacji Programu.	141
Tabela 37. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem.	173
Tabela 38. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem.	178
Tabela 39. Analiza spójności działań zawartych w Programie Ochrony Środowiska z celami zawartymi w dokumentach strategicznych	189